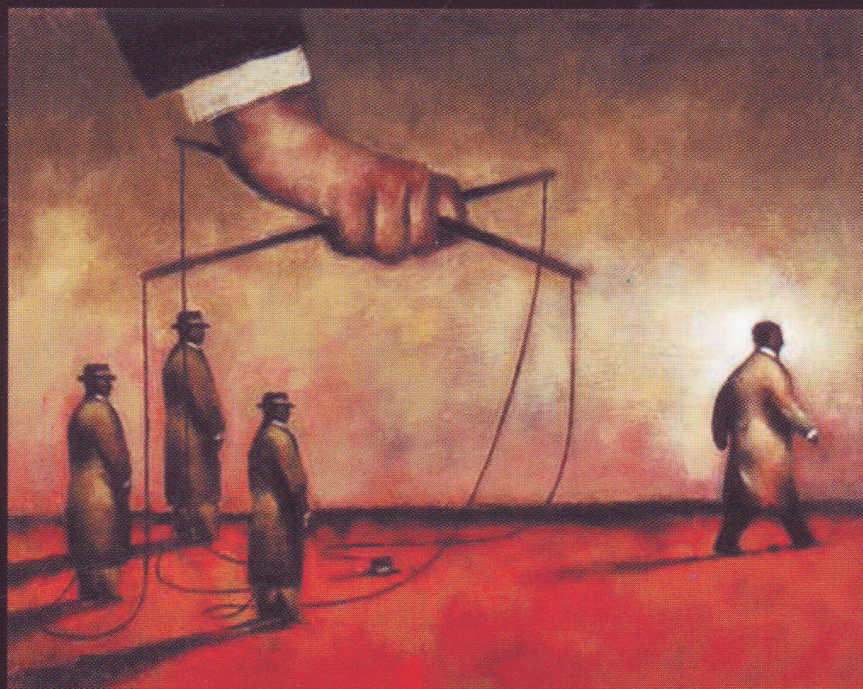

dumitru hurubă

cobaii

dumitru hurubă

---

cobaii

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
HURUBĂ, DUMITRU

Cobaii / Dumitru Hurubă - Timișoara, Eubeea,
2009

p. 183; 130x 200 cm.

ISBN : 978-973-673-145-7

821-135.1-31

© Dumitru Hurubă. Editura Eubeea.
ISBN : 978-973-673-145-7

dumitru hurubă

---

cobaii

sau fragmente
din
**Jurnalul unui Cobai
al Destinului**
(roman)

**eubeea,
2009**

**Această carte este dedicată,
cu toată afecțiunea,
familiei Bălțat din Simeria:
Doina, Alin și Mircea,
precum și domnului Mihai Bouceanu
din localitatea Orevița,
județul Mehedinți.
(D.H.)**

Partea I

I

*M*ă aflam la cârciuma „Brotacul maro” și sorbeam cu greață o bere cu gust discret de șoricel sinucis într-unul dintre bazinele de fermentație ale fabricii. Îmi și imaginam căderea sa în inconștiență și murind, apoi, cu ochișorii lui luminați de euforia alcoolului intrat în sânge. O trecere la cele veșnice fără să fie cotropit de instinctul că totul se duce naibii, iar șoricica rămâne văduvă și va dormi între labele vreunui șobolan de bibliotecă, cu figura deshidratată. Ce destin și ce moarte pe bietul șoricel! Oare instinctul lor le transmite spre creier informația că sunt marionetele-victime ale Destinului?

... Cârciuma era un fel de „scundă tavernă mohorâtă” unde, într-o semiobscuritate numai bună pentru crime și violuri și în care fumul de țigară, gălăgia infernală și sunetele ieșite dintr-o boxă - mai mult zgomot decât melodie - asigurau o atmosferă pe care o asociază cu un fragment din procesul desfășurării Apocalipsei. Tocmai-începusem să-l blestem consistent și, speram, eficient pe Mihai, când i-am zărit silueta aproape acoperind cadrul ușii de la intrare...

- Aici, aici!, am urlat spre el ridicând brațul. Hei!...

- Salut!, mi-a aruncat apropiindu-se slalomat printre mese. Ce faci, nepoate?, m-a întrebat așezându-se.

- Te blestem și sper să se și prindă. Ce dracu, mă, Mihai, în altă parte nu-mi puteai da întâlnire?

- Ba da, da' n-au bere...

- Fiț-ar berea a...! Gust-o - supa de șoarece.

- Lasă, că știu...

- Zi-i! Ai ceva să-mi spui sau e încă o farsă de-a ta?
- Nu știi ce-i - interesează-te și tu.
- Adică...
- L-au arestat pe Adrian Rangu. Azi-dimineață...
- Ce, mă?!?

- Ce-ai auzit. Primele informații sunt ca, dimineața s-a pomenit la masa unde-și bea cafeaua de obicei cu un individ care a început să înjure democrația, regimul și pe Ceaușescu de mamă, iar pe Ceaușeasca a făcut-o capră emancipată și curvă care-și plimbă prin țară și prin străinătate „codoiul” ei de satană, pe banii noștri...

- Da, și, care e problema?

- Păi, știi că Andrei are slăbiciune pentru asemenea chestii și s-a apucat și el să-i țină isonul ăluia, înjurând și mai urât decât comeseanul... După o vreme, ăla s-a ridicat de la masă și i-a zis: „- Tovarășe pictor, ai mierlit-o. Ia uite ce am eu aici...” și i-a arătat o legitimație. „Și, apropo, a continuat individul, vezi să nu mai treci strada pe locuri nemarcate, bine? Nu de alta, da' ești în pericol să te calce vreo mașină... Înțelege ce vreau să zic...” Numai că Andrei încăpățânat cum îl știi, a ieșit din cafenea și exact asta făcut; iar pe trotuarul celalalt îl aștepta alt individ care l-a prins cu putere de braț, i-a zis la ureche ceva, surâzând amical, și au plecat spre sediul miliției; Știm, și tu și eu, că el a mai avut scurtcircuitări cu miliția, tot pe teme ceaușeschiene, așa că...

- Stai, Mihaiule, l-am oprit, da' tu de unde știi toate astea?

- De la un corespondent de-al nostru.

- Păi, dă-le la ziar.

- Ești nebun? Cine le publică? Cine ar risca? Cam așa a început povestea în urma căreia Andrei a dispărut fără să mai știi, multă vreme, aproape nimic despre el... Abia aflam că era la Poarta Albă și mă hotăram să plec într-acolo, când Mihai mă atenționează: „Vezi că, pe Andrei, l-au mutat la Jilava; vezi că l-au dus la Sighet, sau la Aiud, sau la...”

Mie mi-a scris o singura dată, pe o carte poștală: *ai avut dreptate, nepoate: la noi nu sunt închisori politice, doar zvonuri de la „Europa Liberă”. Parșivii! Andrei R.*

Am înțeles mesajul ceva mai târziu - după ce au trecut vreo câțiva ani... După ce s-a hotărât să ne întâlnim și să povestim. Așa

că, în timpul unei întâlniri cu el și cu Mihai Jerome, redactor-șef la cel mai important cotidian al zonei, mi-a dat un plic, format mare, al cărui conținut m-a rugat să-l citesc doar așa, când chiar nu am ce face. L-am ascultat și, dacă tot plecam în concediu la stațiunea Amara, m-am conformat. Erau niște scrisori - nu multe, însă lungi, foarte lungi, e-adevarat, dar și interesante. De-aceea le și reiau...

(pt. conf. D. Huruba)

II

*M*ăgulitor sau nu pentru tine, scrie el în prima scrisoare, dacă n-ai fi fost, acum eram o amintire în formă de sinucigaș nătâng și laș, idiot și interesat doar de partea spectaculoasă a momentului. Atât, Roxania! Pentru că nu actul sinuciderii în sine era problema de rezolvat, ci etapele care ar fi trebuit să le parcurg până la un final care să zguduie lumea cel puțin o vreme. Așa că, la acest capitol, ani de zile mi-am răscolit inteligența încercând să găsesc o modalitate adecvată scopului; însă, după cum observi, n-am găsit, astfel că, treptat-treptat, m-am transformat într-un individ plictisit și plicticos, un ins care, gâdilat în talpă, ar fi râs doar dacă i s-ar fi spus:

- Mă, fraiere, tu nu râzi dacă te gâdilă cineva?

- Poftim? A, mă gâdilă careva? Cum să nu râd? Bine că mi-ai spus: râd dacă e nevoie, de ce nu, dar cât durează? Și-apoi, nici nu am observat, ar fi venit răspunsul meu.

Reacție de om normal?

Nici vorbă!

... Adevărul e că majoritatea gâdilațiilor în talpă se prăpădesc de râs, ca să nu mai spun ce veselie bruscă îi apucă pe unii atunci când sunt gâdilați la orgoliu... Acesta este firescul, și se poate întâmpla numai dacă nu cumva dinspre moșii-strămoșii gâdilațiilor respectivi răzbat spre urechile noastre niște sunete onomatopice mai aparte. Ei, cum o să le spun guițături orgolice, dragă! Roxania, tu gândești ca un profesoraș de gimnaziu sau liceu încă nepromovat în... funcția de membru într-un colegiu al cărui director a câștigat concursul pe post cu o lună înainte ca acesta să aibă loc. Ei, lasă, nu te mai minuna atât, fiindcă, oricât ai fi de filolog, atâta aritmetică știi și tu încât să pricepi formula conform căreia xy este condiționat de yz în care, de fapt, din punct de vedere subtil: $xy=yz$, iar ca

explicație pe înțelesul corigenților la materialism dialectic, *xy* (competență profesională) este egal, dar și condiționat de *yz* (competență politică). *The rest is silence*, cum ar zice un pui de dac infestat până la os cu bacilul anglo-americanesc, încât visează că, în fața Casei Albe se află Himalăi de colaci albi și pufoși așteptând nerăbdători cozile de evadați din lagărul socialist. Uau, ce fericire! În cazul meu, însă, cu toate zbaterile, lecturile despre importanța unei minți cât de cât sănătoase într-un *corpore sano*, dacă nu cumva chiar „barosano”, cum se spune printre elite, și cu ajutorul consistent dar absolut dezinteresat al unei vecine specialistă în chiromanția de mână dreaptă, nu s-a schimbat mare lucru. Este dovada indubitabilă că am un caracter puternic, precum și o verticalitate moral-volitivă de granit.

- Verticalitatea dumitale morală și chiar volitivă, îmi amintește de un alt pacient al meu, care a fost dus în cămașă de forță la psihiatrie, mi-a zis medicul de circă grav, în timp ce îmi examina limba scoasă, ca să nu-l pot înjura...

Îți sună vesel? Cred. Și mie, dar din ce în ce mai rar. Dar, cum *The rest is silence* este o sintagmă mult prea-iubită sufletului meu, care nu știu exact ce înseamnă, mie mi se pare că zicerea medicului sună extrem de important, aproape academic. Ca să nu mai spun că simt cum mă proiectează și mă instalează în aceeași lojă cu mulții agramați pe care i-am ales – unii chiar pentru Marea Adunare Națională – fiindcă ne-au dus cu forța la secția de votare cu unul dintre cele mai hodorogite autobuze... Pentru aceasta voi fi iertat folosind dictonul, nu-i așa?... Mă rog. Și scuze.

Cu vreo câțiva ani în urmă, vârsta îmi permitea să fiu expansiv până la stări euforice care-mi asigurau o prezență insolită și îndrăgită de majoritatea trecătorilor de pe străzile Orașului, mai ales când începeam să fredonez fragmente din *Corul sclavilor* verdieni pe două sau trei alternanțe de voce. În astfel de situații, unii trecători intrau într-un fel de *delirium ridendis* din cauza uimirii, luând-o mai apoi pe lângă ziduri, de teamă, sau chiar pe câte-o străduță lăaturalnică; oricum, cei care mai rămâneau cât de cât sănătoși la cap, porneau spre spitalul de

urgență pentru a vedea dacă nu cumva aveau vedenii... *O, tempora...!*, nu? Că de moravuri, ce să mai zicem!

În concluzie, nu m-am sinucis exact din prea multă comoditate și, mai concret, din cauza lenei care, de altfel, trebuie să recunosc, mi-a fost o fidelă tovarășă de viață, iar efectele i se văd...

Ei, sigur că am cam glumit, dar, ay, Doamna Roxania, ce supărăcioasă mai poți fi, apropo de întârzierea veștilor de la mine!... Fii convinsă că, certamente, am „tăcut” relativ mult în ultima vreme, conștientizând că n-ar fi trebuit s-o fac, pricep și eu atâta lucru, dar... Știi cum e? Trăind o vreme în anumite condiții, și se poate întâmpla ceva, o schimbare care poate fi chiar o mutilare sufletească etc., existând astfel iminența unor mutații spirituale, pozitive sau negative. Conștiința adesea cu seninătate începi să crezi că nu mai ești aceeași persoană, că ai o problemă cu intelectul, că, în sfârșit, ceva, nu-știi-ce anume, nu mai funcționează ca înainte. Ei, și acel *ceva* poate să fie important, din ce în ce mai important, până la a lua dimensiuni nebănuite la început, dar încet-încet acaparatoare. E ca un fel de redimensionare a individualității tale ca entitate, un alt mod de a-ți percepe și pricepe nivelul intelectual, cel mereu interpretabil în raport cu ceilalți. Apoi, vrând-nevrând, devii sclavul fenomenului în cauză – pentru că, între timp, a devenit *fenomen*, cel puțin pentru tine – și te comporți ca atare, adică „poți da chiar într-un fel de fericire”, cum spune adesea un coleg de baracă. Altfel, și revenind la actualitatea imediată, viața de-aici ia forme bizare uneori, bizare în sensul în care *carpediem*-ul horatian este nu doar un deziderat, ci o realitate. Știi, Roxania? Am ajuns să mă bucur, nu de fiecare zi, ci de fiecare clipă trăită și trecută cu bine, gândindu-mă că mă apropii de sfârșitul acestui surghiun-calvar și că vom putea fi din nou împreună, fie și doar câte-o perioadă scurtă din totalul celor 24 de ore ale unei zile. E complicat, s-ar putea să spui repede. Nu, dimpotrivă, totul decurge cu respectarea unor legi pe care nu le cunoaștem, de care auzim de la cei mai în vârstă, care au trecut – unii! – prin ce trecem noi, însă nu-i credem, fiindcă, zicem, poate oamenii mai și fabulează, spun și lucruri pe care le gândesc nu care s-au întâmplat, sau pe care le-au trăit.

- Invenții!, exclamăm adesea. Viața lor era așa, a noastră e altfel, cu totul altfel... Măi, ce le mai fabulează ăștia!...

O, da, Roxania – altfel, naiba s-o ia de viață!, îți vine să strigi adesea privind spre ținuturile celeste. Că iar mi-amintesc de sinucidere, de un sfârșit, măcar să fie odată! Drept care, îmi trece acum prin minte să devin trist, foarte trist și, dând-o într-un fel de tragism, să mă transform într-o vietate amenințator-patetică anunțându-te că am hotărât să-mi pun capăt zilelor, că am găsit modalitatea de-a o face, înțelegeți? Mo-da-li-ta-tea! Fiindcă la mine asta e: modalitatea – efectuarea, sau „procesul tehnologic” al sinuciderii devenind o simplă formalizare... Exact satisfăcătoare, exact potrivită pentru a avea chiar un sentiment de mândrie și de împăcare cu lumea, și mai ales cu mine – să zic, deși nu prea cred... Cum ți-ar suna această veste? Ce ai crede despre mine, ce-ai mai crede? Mă întreb, dar imediat îmi și răspund: dar nici nu m-ar mai interesa odată ajuns la o asemenea etapă, crede-mă! Important ar fi să mă simt eliberat, măcar timp de o oră înaintea sinuciderii, de acest calvar înălțător-patriotic numit atât de pompos-ridicol *șantier*. Fiindcă toate gândurile, toate vorbele, toate gesturile mele nu sunt altceva decât un *ceva* care nu mă reprezintă deloc, de-loc!, înțelegeți? Eu nu sunt om de șantier, omul șantierului! Ca un „fiu al regimentului”, înregimentatul în marea și mereu victorioasa armată a clasei muncitoare – ha-ha-ha! Dar n-am ce face, nu pot face nimic, ba trebuie să fiu și foarte *cuminte*, având pe umeri povara unei condamnări politice, să nu cumva să-mi trădez eul adevărat, proprietatea mea care devine, parcă pe zi ce trece, tot mai mică, tot mai aridă, tot mai goliță de verdeață. Un fel de gazon la marginea căruia scrie pe o tăbliță amenințator: „Atenție, nu călcați – pericol de sentimente!” Atât mi-ar mai trebui și cu câtă imensă satisfacție ar călca unii cu crampoane noi-nouțe! O, dar se vor întrista că n-am să le dau această satisfacție, chiar dacă am ajuns ca, adesea, să descopăr cu destulă uimire, că gândesc impersonal, că nu mai sunt eu și colectivul-colectivitatea, ci *eul* sunt *noi*... Și-atunci, cu fărâma aceea de proprietate în care te simți din ce în ce mai strâmtorat, ce mai poți face? Ce mai poți însămânța în zona aceea aridă? Adică, mai poate încolți *ceva* care să mă facă să văd acel sau *ceva* care să-mi dea dreptul să mai sper? Încă mai pot – dar cât?

Gândesc fatalist – știu, Roxania – dar, cel puțin în anumite momente ale zilei, nu pot face și nu pot fi altfel. Din nefericire, „momentele” nu numai că se înmulțesc, dar și țin parcă din ce în ce mai mult. Uite, dă-mi voie s-o fac pe deșteptul și să întreb: oare ce se întâmplă cu noi? Ce se întâmplă cu *homo ludens*, cu *homo faber*, dar mai ales și cel mai grav, ce a mai rămas din *homo sapiens*? Un fel de pastișă, prea adesea ridicolă în apucăturile ei arogantice, dacă îmi permiți să spun așa... O, da, e de admis: lumea, societatea, știința și tehnica nu stau pe loc – progresează. Se schimbă lumea, se înalță și se îmbăiază în civilizație, într-o civilizație dominată, însă, de dezumanizare, de interese care primează tot mai mult în fața a ceea ce ne reprezenta până nu de mult ca ființe dotate cu sentimente. Sigur, nu voi crede într-o întoarcere la comuna primitivă și la ciomag, nici la romantismele tipice evului mediu, dar, oare, arsenalele militare atât de moderne nu cumva sunt doar o altă formă, desigur evoluată!, a ciomagului? Eu cred că da, Roxania. Sigur că acum, în numele păcii și al civilizației, se duc tratative, se încheie armistiții, se convin dezarmări masive prin distrugerea multor arme, și totul pare a avea o logică foarte solidă. Însă nu e! Pentru că în timp ce șefi de state însoțiți de diplomați cu fețe grave și responsabile discută marile probleme ale omenirii – vorbeam de dezarmare, nu? – oamenii, în multe zone ale globului, se omoară între ei exact cu armele produse de țările ai căror reprezentanți par să sufere că nu e pace, că, ba ici, ba colo, există conflicte cu pierderi mari de vieți omenești... Și-atunci, dacă tot se discută despre sacrificiile umane datorate războaielor indiferent de ce natură ar fi ele, fiindcă, nu-i așa?, mor oameni, cum rămâne cu credința în Dumnezeu? Cine și în ce context își mai amintește de... *Să iubim pe aproapele?* Înseamnă că acest „aproape” a făcut el ceva, încât, nu numai că nu-l mai iubim, ci, dimpotrivă, îi tragem un glonț în cap, sau măcar un șut în... scuză-mă. De ce? Pentru că el are democrația lui, care nu se potrivește cu a pretinsului său iubitor, pentru că nu folosește furculița cu mâna stângă, pentru că nu-și așează încălțăminte la intrarea în casă așa cum o face orice ins pătruns de civilizație, nici măcar nu trage apa după ce folosește semnul de civilitate numit prozaic veceu ș.a., ș.a. Drept care *homo sapiens*-ul se transformă în *homo bellicosus* și jap-jap și bum-bum

în numele progresului și civilizației. Uraaaa!, nu-i așa? Și-am mai făcut un pas spre dispariția lui *homo...* de toate felurile, dar, desigur, nu înainte de a fi *homo... roboticus*, când nu i se mai rupe – iartă-mi expresia șantieristică – de nimic și de nimeni, când el va deveni EL, în timp ce restul... vietăți insignifiante care pot fi ucise fără regrete, adesea, prea adesea în ultima vreme!, adică un fel de... să se aleagă praful și pulberea. Dar ce sunt eu raportat la miliardele de semeni? Nimic sau, cel mult, o vietate de duzină, o cifră – atât, fiindcă socialismul, cea mai superioară organizare social-economică din câte a cunoscut omenirea, nu-și va lăsa turma de izbeliște, ci va ține-o sechestrată în țarcul sistemului ocrotind-o cu „lupta pentru pace, dezarmare, independență economică, inviolabilitate teritorială” și alte lozinci mobilizator-protectoare vopsite auriu – uraaaaa! „Ceașescu și poporul, patria și Tricolorul!”, iar dacă această scrisoare către tine va ajunge în mâinile vreunui activist zeols sau informator pe la securitate, mai am de stat în șantier cam până la sfârșitul zilelor.

III

Sunt macabru? Nu, Roxania: realist! Sunt de-un realism care simt că mă roade asemenea unei cohorte de termite pe care, în clipa asta, de exemplu, mi le și imaginez fojgăindu-mi prin suflet și minte – ce mășăluit sinistru, ce zgomot funebru scoate tropăitul lor! Brrrr! Deși cortegiul acestor insecte foarte bine organizate, are ceva din desenele cu Tom și Jerry, deci hilar... O, da, hilar-hilar, dar periculos, nu-i așa? Însă, dacă vrem să privim mai atent, de preferință cu o lupă, vom observa că aceste mășăluitoare harnice și flămânde spre zona de... roadere, au chip de... Oay, Doamne ferește! Să fie oameni în miniatură? De ce nu? Noi, oamenii, ce naiba facem toată viața? Nu căutăm tot timpul „ceva” să avem cu ce ne hrăni? Chiar bine, cu mâncăruri alese, să ne ghiftuim dacă se poate și, devenind supraponderali, să ne batem pe burtă cu aroganță de inși ajunși, de snobi a căror minte stă pită într-un creier poate doar un pic mai mare decât cel de termită, pasăre colibri sau, în cazul cel mai fericit, ajungând la dimensiunile unei materii cenușii galinacee. Stăm la cozi interminabile pentru un săpun „Cheia”, pentru o pastă de dinți, pentru un kilogram de carne care, de fapt, e mai mult grăsime acompaniată de resturi hidoase de ciolane descărnate – ca să scăpăm de datoriile externe, hi-hi-hi!... Privind la asemenea cozi de la anumită înălțime – nu părem niște termite? Nu?!? Mira-m-aș!

Hai, că te las să-ți tragi sufletul, Roxania, fiindcă, dă-mi voie să cred că, în amintirea a ceea ce s-a întâmplat între noi, frumosul de care suntem „vinovați” amândoi la urma urmei, nu-ți îngăduie să abandonezi această lectură. Mai dă-mi voie să cred că ești într-o pauză de curs și, nevenindu-ți să crezi, îmi citești nebuniile redade pe această coală de hârtie. E bine? E rău? Cine să știe? De-abia când vei termina de citit, când vei sta măcar câteva clipe sau

minute gândindu-te ce s-a întâmplat cu mine, vei hotărî, fie pentru tine, fie pentru amândoi, ce trebuie făcut, ce-ar mai fi de făcut în situația dată, dar mai ales dacă se mai poate face ceva, dacă nu cumva este vorba de ceva irecuperabil – în ceea ce mă privește, sau, de ce nu?, în ceea ce *ne* privește...

Îți amintești: până nu cu mult timp în urmă sistemului în care trăim i se spunea „lagăr socialist”... Îți dai seama? Două noțiuni care se bat cap în cap în contextul politicii materialist-dialectice: *lagăr* și *socialism/comunism*. Ei, draga mea Doamnă, vreau să-ți mărturisesc sincer și cu toată responsabilitatea că eu nu mă simt deloc mai pe dinafara „lagărului” dacă acum i se spune *sistem*. Mă simt la fel de încorsetat într-o existență care mă revoltă cu rigiditatea sa, în care te miști la comandă, la comanda de partid sau socială. Sigur că acest lucru/adevăr trebuie să-ți creeze și să-ți consolideze sentimentul certitudinii că partidul și societatea se preocupă constant de binele tău material și spiritual. Nu contează când, cum și în ce fel o face, nu contează ce și cum gândești tu, ca beneficiar al acestei griji; important este să nu ieși din rând dacă vrei să nu vizitezi localități ca Aiud, Gherla, Sighet etc., după care să urmeze *reeducarea*, adică un fel de revenire la turmă a oii rătăcite și, adesea, cu semne de căpierre. Este vorba, evident, de turma socialismului – ierte-mi-se sintagma de către nu-știu-care prieten indiscret de-al tău care, la indicația vreunui activist zelos, turnător profesionist și conștiincios la securitate, ți-ar cotrobăi aparent amuzat prin hârtii-corespondență, dar, spre binele tău – nu-i așa? – spunându-ți acest lucru cu un zâmbet duios-îndatoritor. Pentru ca tu, vezi doamne, să-i fi profund recunoscătoare că ai fost avertizată tovărășește nu cumva să ți se întâmple vreo boacănă din cauza mea – nimenelă făcând-o pe semidizidentul... Eu! Disident... Să dai în leșin de-atâta râs, dragă Doamnă și frumoasă Roxania, fiindcă eu nici măcar din greșală nu am fost bântuit de vreun gând ascuns față de ideologia partidului. Dimpotrivă, de când mă știu m-am simțit ocrotit până la sufocare de brațele-i puternice, de-aceea am și încercat să-i demonstrez că e bine să am și eu câte un pic de libertate, de gândire, de acțiune. Atât. E mult? Iar pentru asta am fost adus aici, pe acest șantier, ca să fiu reeducat în spiritul clasei muncitoare. E corect? Adică să-mi curăț bine creierul, dacă

se poate chiar spălat cu hidroxid de sodiu, și-apoi, pe el stors de idei și gânduri nepotrivate, să mi se implanteze principiile care guvernează gândirea omului de tip nou, a comunistului de omenie. Așadar, înrolat în victorioasa clasă muncitoare, simt că devin... Ce? Că nu-mi dau seama cu limpezime...

Sau, hai să o gândesc și altfel, Roxania: viața pe care ți-am descris-o s-au ți-am prezentat-o într-un fel de sinteză, nu duce, oare, la amnezii, lehamitiseli și uitări – unele chiar totale și definitive? Cum se vede dinspre tine totul? Cum să se vadă? Tu, cadru universitar, tu învărtindu-te într-o lume pentru care un șantier este egal cu marele entuziasm patriotic și ideologic al epocii luminoase, ce să cunoști tu din meandrele reale ale patosului revoluționar și ale entuziasmului clasei muncitoare afișate?... Realizezi la ce „nivel comunist” am ajuns să gândesc? O, da: poți crede că îmi crez atuurile pentru a-mi ucide și puțina personalitate care mi-a mai rămas înainte de a mă integra, cu voioșie chiar, în personajul colectiv – oarecum apropo de Jung. Ay, ce dor îmi e de-o carte bună, de-un roman bun, de o reîntâlnire-regăsire cu literatura, beletristică ori de specialitate, de o conversație despre *altceva* decât despre șliboviță, curve, șeptic, cifre de plan, utilaje defecte, beții...! Observi, Roxania? Tot mai des și mai dramatic trăiesc sentimentul că n-am exploatat cum trebuia clipa, parșiva și fulgerătoarea clipă – atâtea clipe, de fapt – atunci când viața, atâta cât a putut și ea, cât s-a putut, mi-a oferit șansa, posibilitatea să am parte de zicerea horațiană, și să mă fi bucurat cu sinceritate... N-am făcut-o, de fiecare dată intervenind ceva, vreo umbră cât de mică peste nenorocita mea de hipersensibilitate, și cine poate să știe cât am pierdut. Aceasta și pentru că am simțit că te îndepărtezi de mine, că-mi arăți, intenționat sau nu, altă față a ta; tot frumoasă, dar părându-mi marcată de acea grimasă de care ți-am mai vorbit uneori, și care, parcă, marca un teritoriu spiritual în care eu nu aveam voie să pătrund. Destinul, îmi vei replica, el e răspunzător, fie și în calitate de intermediar între mine și cine? Și Dumnezeu? Nu cred că aș putea fi atât de important, deși mi-l pot închipui pe Marele și *unicul* Creator lăsând la o parte toate problemele importante ale celor peste șase miliarde de umanoizi ai Planetei Albastre, fiecare

dintre aceștia suferind de cine știe ce apucături bezmetice, și întrebându-mi cu oarecare interes Destinul:

- Măi, fiule, auzi: tu aveai o oaie cam rătăcită prin munți, undeva pe-un șantier, ce mai știi de ea? Mai trăiește?

- Nu e oaie, Prealuminată! E un berbec, unul căpiat rău...

- Adică...

- Îmi face tot felul de pocinoage, deși am vrut și am tot încercat să-l aduc la turmă, da' nimic nu s-a prins de el... Apoi, i-am repartizat din stocul nostru special o oaie cuminte, sfântă nu altceva!, dascăliță de universitate, fată faină, sperând că-l dă pe calea noastră...

- Oaie cuminte, zici?

- Da, Străluminată: cuminte, frumoasă și devreme acasă...

- Mă superi, fiule, ia aminte! Mai cercetează-i viața, fiindcă a cam încălcat porunca a 7-a.

- Nu se poate! Eu am verificat...

- Superficial, fiule, foarte superficial și prin intermediari. De altfel, va trebui să organizez o instruire pe tema respectării atribuțiilor prevăzute în fișa postului... Această femeie nu și-a urmat bărbatul precum s-a legat la cununia religioasă, ci l-a părăsit pentru un altul. Știi cum se numește această faptă?

- Da, da' mi-e jenă să spun... Pot să spun desfrâu?...

- Cu alte cuvinte?

- Curvie, Părinte ceresc.

- Și-atunci?

- În orice caz, sunt semne că femeia s-a cumițit și se ocupă, prin exemplu personal, de berbecul ăla...

- Ok!, să mai vedem, deși... Dar nu-i mai ține partea...

- Bine, deocamdată a cam căpiat-o el pe ea, încât umblă după el *ca oița după miel*, știți cum e cu folclorul mioritic...

- Fiule, oprește-te, că nu-mi convine ce-aud! Du-te, ocupă-te de caz și când l-ai clarificat, îmi faci raport – înțelesu-m-ai?

- Da, Luminăția Ta!

Am insinuat eu ceva? A, se prea poate, Roxania, se prea poate, zău! La urma urmei, ești femeie tânără și frumoasă și câți bărbați, aflați în situația mea, de deportați pe-un șantier adică, nu ar gândi la fel despre tine? Puțini, foarte puțini, fiindcă ești așa cum ești: comunicativă, inteligentă, cu profesie și loc de muncă importante, într-un cuvânt ai de partea ta cam toate atuurile pentru a tenta, o femeie aparent inabordabilă, deci cu atât mai dorită... Eh, fabulație, dragă Doamnă Roxania! Așa crezi și tu, dar, dacă n-ai ști cât de mult însemni Tu pentru mine, ți-aș da dreptate, pe când așa... Hai să gândim împreună, ca în bunele și sfintele noastre vremuri bune, să ne agățăm de vreo logică, fie ea cât de prăfuită, sau pătrunsă de izul materialist-dialectic – observi, dragă Doamnă, ce mult m-am deșteptat de când sunt fiu de clasă muncitoare? – și să vedem ce se întâmplă de fapt cu mine, cu noi.

Te-aș invita la o asemenea... ședință de psihanaliză, dar știu că n-ai vreme, că volănașele ultimei tale rochițe sunt cu mult mai importante decât problema dezarmării nucleare pe care o dezbatem zi de zi, noi, șantieristii, că problemele tale de serviciu depășesc prin esență și anvergură semnificația pustietăților de prin alimentarele Orașului, și tot așa; de asemenea, știu că, aceleași volănașe – ca să revin la ele, fără malițiozitate! –, l-au făcut pe colegul tău de la „umanistică” să-ți cânte savuroasele serenade sub balcon – ce emoționant! –, ca într-o telenovelă venezueliană, sau... mă rog, ceva sud-american în orice caz! Păcat că în impetuoasa lui pornire sentimentală s-a prezentat la locul recitalului având vocea unui afon imbecil, promovat în funcția de prim-solist la salubritatea Orașului. Așa se face că, din întreaga serenadă, a rezultat un cârăit ca dintr-un foi de ceapă sau precum glasul unui măgar castrat, fapt ce i-a și alertat pe vecini crezând că iarăși guiță de plăcere scroafa de Paraschieva, vecină-ta, când măgarul de bărbatu-su o... scuză-mă, ori crezând că Aureliu, vecinul tău de la „patru”, face vocalize ca să-i poată solfegia neveste-si noi înjurături în ordine alfabetică. Ei, uite: eu n-am avut „instrument” de-acel fel, că, Doamne, ce ode ți-aș fi hohotit sub balcon, împetrișate cu hăulituri gorjenești și țâpurituri oșenești! Ce să-i faci? Eu nici o dată n-am știut să fiu omul momentului, să

profit de una-alta. E adevărat, însă, și că trândăveala mea clasic-ereditară nu mi-a îngăduit asemenea extravagante sentimentale. Dar, la urma urmei, asta ar fi avut importanță, ori sentimentele mele față de tine, care brodau jur-împrejurul tău iubirea, așa cum nimeni până la mine, dar nici după mine nu o va face?

IV

Ei, gelozie, pe naiba! Tu mi-l-ai descris pe trubadur... Oricum și în orișice caz, are șanse de decan al facultății voastre? Are! Fiindcă a lins unde, pe cine trebuia și, cu atât mai important, când trebuia, astfel că, cine știe?, într-o bună zi îți va sugera să faci dragoste cu el, poate chiar te va obliga, altfel aflându-te în pericol să rămâi fără loc de muncă. Nu e posibil în socialism, zici tu? Așa să fie, Doamna Roxania! Da' să nu uităm de zicerea marxist-leninistă: să ne ferească Dumnezeu de burghezia proletară! Eu spun că nu ne-a ferit, cel puțin până acum... În contextul celor de până aici, din punctul meu de vedere toți cei care roiesc în jurul tău – și am văzut vreo câțiva trepăduși cu figură de saltimbanci, dar în costume de comandă și vorbind cu ifose despre Socrate, Kant și alții, amestecându-le ideile și principiile într-un ghiveci prostesc, sau chiar însușindu-și-le cu nerușinare – nu vor fi în stare decât a milioana parte să țină la tine din cât țin eu.

Așadar, dacă am fost destul de clar până aici, înseamnă că mă vei înțelege și vei reveni la sentimente mai bune față de mine. Însă, în paranteză fie spus, ceea ce mă neliniștește oarecum, este cu totul altceva, și anume: insuficiența argumentelor care să-mi atenueze cât de cât culpa întârzierii – ca să folosesc o sintagmă ceva mai intelectuală, nu-i așa?... De fapt, și ca să spun lucrurilor pe nume: în clipa asta mă simt fix precum o jerpelitură de hoț de buzunare aflat în fața unui complet de judecată sobru-marțial, al cărui președinte este o doamnă cu față de frunză veștedă și cu privire de animal hămesit și urmărit de-o haită de coioți. Și brusc, revelația: cineva sau ceva îmi induce – printr-un cip, oare? – că este vorba chiar despre Destinul meu – brrrr!, nu-i așa? Îți poți imagina, Roxania? Să am sentimentul acut că mă aflu față în față cu o creatură care s-a hrănit, de când mă știu, cu satisfacție diabolică,

probabil, doar cu tristețile și necazurile mele sub formă de tocătură amestecată cu salată de mere pădurețe și muguri de mătrăgună; doar în ultimii vreo trei ani adăugând la meniu ulei de ricin și suc de pelin!... Dar ce delicată pentru destin! Ar fi precum cel mai urât vis în care s-o apreciez ca om pe șleampăta și libidinoasa de Sandrina – dacă o mai ții minte. Ei, cum să nu, doar tu o porecliseși, după versurile lui Baconsky „*Craniul acela de lup/prin care șuieră, șuieră vântul*”! Avea cu adevărat oasele capului, pomeții, maxilarele și arcadele pregătite parcă să iasă prin pielea de culoare alb-gălbuie, imagine care, de fiecare dată, mi-aducea în minte versurile baconskyene. Și dizgrațios și trist, în același timp, nu? Din acest punct de vedere ea, biata femeie, nu avea nicio vină, dar ca om... Ay, câtă răutate era adunată într-un trup destul de scund! Dar să revin: cea președintă de complet de judecată, cu figura ei de capră priponită toată vara lângă o tufă de scaieți, cu ochii ei de culoarea norilor de noiembrie transmițând spre mine o pereche de lasere, să spună:

- Tovarășe Andrei Rangu, ești condamnat la moarte prin ghilotinare! Gândește-te bine până mâine dimineață – așa cum n-ai obișnuit toată viața s-o faci – la ultima dorință pe care ți-o vei spune pe eșafod...

Auzi: cum n-am gândit toată viața! Și dacă aș fi făcut-o, la ce mi-ar fi folosit? M-am născut și am trăit într-un sistem social tot mai perfecționat din punct de vedere al încorsetării individului. Legile Marii Adunări Naționale, Decretele Consiliului de Stat, HCM-urile etc., etc., etc., erau gândite și publicate cu gălăgioasă și spectaculoasă propagandă, încât noi să credem că, de fapt, noul cerc care ne strangula viața, nu era decât încă o dovadă a bunăstării și libertății... O, și de-atâta bine, nu te poate apuca dorul după... neființă, Roxania?

Chiar, Roxania: care ar putea să fie ultima mea dorință, în afara faptului că aș putea să urlu biblic:

- Vai ție, păcătosul-păcătoșilor, nemernicul-nemernicilor, capră rătăci...! A, nu, m-am zăpăcit de tot, Doamne, iartă-mă! Aia era oaie, oaia rătăcită de turma Mântuitorului, berbec ce sunt! Da, nici măcar oaie, ci berbec, un berbec din aceia cu lâna încărcată de

scaieți și murdar-slinoasă, îmbătrânit prea devreme, rămas în urma turmei sau chiar rătăcit pentru totdeauna de ea. Ce rost și rol mai putea să aibă în turmă? De bufon, de trepăduș, de... Chiar de saltimbanc? O, da: vin din urmă cadre tinere, cu poftă de viață și de incuri, dotați cu puteri supranaturale de roboți ascultători de comenzi tehnocratice din punct de vedere al culturii generale. Cultură generală? Ce nevoie au? E plictiseală mare să ști câte ceva despre Einstein, Rafael, Apostolul Pavel, Triunghiul Bermudelor, Enescu, Edison, Astronomie, Biologie etc., etc. Dar ce forțe, ce armată de masculi virili, ce femele gata să pună în practică imagini de la filmele porno! Toți iubitori de obscenități, pe care le și savurează până la intrarea în delir. Iar unde nu funcționează „nebumnia”, se mai condimentează cu o cocaină, o marijuana, un braț de cannabis... Ce viață! Crezi că le mai pasă de ceva? Nici vorbă! Egocentrismul lor nu le mai îngăduie, Roxania! Iar aceasta nu e decât o etapă în concretul și ireversibilul proces al transformării totale a omului în robot și, prin extensia ideii, în sălbatic, respectiv o vietate cu cap mare, creier tot mai mic și suflet golit de sentimente. Tu îți mai amintești, desigur, de „Curba lui Gaus”, nu? Principial, cam asta e evoluția cu care ne mândrim atât: maimuță-om-robot-sălbăticiune. Maimuță nu, ea nu ne mai primește la... sânul ei, fiindcă suntem niște proști, niște altfel de sălbatici, cu mult mai sălbatici decât ea. Sună bine? Sună!

Sau, imaginează-ți Roxania, o asemenea arătare – vorbesc de același personaj-Destin ai cărui fii suntem, de fapt să nu ne fie greu să asimilăm termenul roboți – citind într-un catastif imens, cuprins între două coperti slinoase și ferfenițite, legate cu o bucată de ștreang de câlți! Iar glasul creaturii – niște sunete baleind între un chițăit de șobolan bolnav de inaniție și vocea unui fumător înrăit și bețiv, precum a altui coleg de-al tău, insul acela cu mutră de bou ajuns la capătul brazei într-o primăvară rece și ploioasă – emițând un potop de acuzații numai bune să ducă la sentința finală și irevocabilă de a mi se tăia gâtul. Nu te cam ia cu frisoane?

Ei, iată că, brusc, am senzația transferării funcțiilor mele vitale într-un trup nou, îmbrăcat în hlamidă de culoare tricoloră – Doamne-fereste! – în care roșul dă spre purpuriu, iar albastrul spre un cenușiu spălăcit... Să fie un semn divin? Sunt eu în relații destul

de prietenoase cu Destinul, acest dulău maidanez care mârâie amenințător la mine ori de câte ori are senzația că îi intru în ograda plină de ciulini, scaieți, tufe de cucută și un întreg depozit de arme sofisticate cu care ne pocnește atunci când vrea să se amuze pe socoteala noastră? Nici vorbă, dragă Roxania!

Bine, Roxania, mă condamnă, mă decapitează, și? Pagubă? Eu și pagubă pentru societate! Păi, asta ziceam și eu: să râzi oricând te poate bântui o asemenea idee. Pentru că, un anumit procent din societatea asta, din care fac și eu parte, fără niciun sentiment de mândrie, e drept, dar nici resentiment, abia așteaptă să fiu dus spre ghilotină în ritmul *Marșului spre eșafod* din *Simfonia Fantastică* a lui Berlioz parcă. Înțelegi? Mai ales după ce această parte din societate a constatat că eu împrăștii în jurul meu vorbe mirosind urât pentru nasul fin al activiștilor de partid. A, iartă-mă, așa e: mi-ai atras atenția, nu o dată!, să fiu mai puțin slobod la gură, ca să nu mai particip la călătorii în circuit pe ruta Aiud-Gherla-Jilava-Poarta Albă și alte lăcașuri „sfinte” aflate pe acest itinerar... Așadar, dacă mai poți să te înveselești de ceva, apropo de existența noastră semănând cu o mocirlă general-națională în care se bălăcesc alți bine-dispuși și nepăsători conaționali, fă-o, până nu e prea târziu... Dar să nu uiți: Eu și Pagubă, suntem două entități care se anulează reciproc, nimic mai mult. Și, dacă tot am spus asta, am impresia că o stare de apatie tot mai acută mi s-a instalat încet-încet în minte și în întreaga ființă, ceea ce nu e rău având în vedere mediul în care mă dezlănțui ca un bun patriot și iubitor de sistem. Cum, care sistem? Osos, capitalist, solar, nervos, socia... Nu, dragă, socialist, nu! Acesta este exact cel care ne va duce până la poalele virtuale ale unui Munte Athos de pe versanții cărui se rostogoli spre noi și ne vor cădea în cap, dintr-un modern, poate chiar postmodernist corn al abundenței, atâtea produse grele de opulență, încât vom umbla prin lume ca niște oi căpate uimindu-l pe însuși Dumnezeu cu transferarea noastră – în interesul serviciului, altfel cum? – în turma scaraoskiană...

V

Așadar, fiindcă toate cele ale noastre ni le-am încredințat diavolului, și dacă nu ți-i cu supărare, participanți fiind la autodistrugerea „cele mai inteligente ființe create de Dumnezeu” și-a noastră, locuitori în acest haos, perfect organizat, dă-mi voie să prelungesc ideea și să te întreb: înseși aceste scrisori nu par un biet surogat a ceea ce ar trebui să fie de fapt între noi doi? Pentru că, bine spunea una dintre cele nouă (nouă!) surori ale mamei: sunt un om neterminat (citește *ratat*), crezând că mă jignește – pe mine! Păi, ea, sărmana idioată, nici nu și-a dat seama că vorbele ei mi-au sunat în urechi precum o liturghie mirosind a tămâie și-a preot aghesmuit alergând prin cimitir după vreo enoriașă. Era o constatare la care eu ajunsesem cu mult înainte și, contrar tuturor așteptărilor, inclusiv ale mele, ea, acea stare, în loc să se atenueze cu trecerea anilor, și-a consolidat și poziția și importanța în contextul general al ființei mele. Oho, ce important și filozofic „á la Noica” sună sintagma „ființă”, nu-i așa? Dar ce contează? Ce **mai** contează acum *altceva*, când eu sunt și mă simt unul dintre înaintații fii ai clasei muncitoare? Zero! Înțelegi, Doamna Roxania? Ze-ro! Sunt de acord că acest adevăr sună cam funebru, însă oricare altul nu m-ar mulțumi îndeajuns, fii pe pace! De altfel, mă simt tot mai bine în calitate de ins fără vreun rost social, matrimonial și profesional, fără un țel clar în viață, fără... Și-atunci, încă pentru alte o grămadă de motive de acest fel, mă întreb și te întreb: care ar fi, la modul general vorbind, rostul acestor epistole? Aș răspunde repede: e la fel, și nu e un gând de moment, ci instalat discret, dar ferm, cu ramificații, cu alungări, cu reveniri, cu chemări, totul gravitând în jurul unei întrebări simple: în condițiile de azi, mai e vreo speranță de vreo schimbare, radicală sau nu? Plecarea de-aici? Unde? Cum? Eu trebuie să părăsesc acest loc de muncă și de reeducare însoțit de recomandarea că nu mai sunt un

element, ci un muncitor conștiincios, cu realizări frumoase, preocupat să-și însușească prevederile documentelor de partid și de stat, educat fiind în spiritul revoluționar al clasei muncitoare, cea mai conștientă și mai responsabilă forță în înaintarea societății noastre spre noi culmi de progres și civilizație, așa cum ne învață partidul și cel mai iubit fiu al nostru, tovarășul Ceaușescu. Ei, ce zici, cum sună? Frumos și înălțător, nu? Această întrebare rostită, scrisă sau citită chiar și de cel mai prost – scuză-mă – activist de partid, mi-ar asigura existența gratuită până la cele mai adânci bătrâneți. Chiar așa: care vor fi cele mai adânci bătrâneți ale mele? Și culmea tuturor culmilor, să mai și îmbătrânim împreună! Ironia sorții: tu, dăscăliță cu o ținută morală ireproșabilă, mergând la braț – oho, ce vis! – cu un fost pușcăriaș. Putea-vei-i, oare suporta o asemenea batjocură? A, da, știu: îmi vei aduce o mulțime de argumente în favoarea afecțiunii pe care mi-o porți, că nici nu concepi viața altfel, că dincolo de sentimentele care s-au materializat în multele și frumoasele noastre momente de dragoste. Și, uite: în clipa asta aud clar sunându-mi în auz mult-repetatele tale cuvinte că, la tine nu vorbele și linguiștoarele declarații de dragoste contează, ci faptele... E și acesta un principiu, dacă îl putem boteza astfel, dar, din păcate, spusele tale îmi amintesc de fiecare dată de o întâmplare petrecută în satul sătucul meu de munte, cu mulți ani în urmă. Eram gard în gard cum se spune cu o familie de oameni tineri, doi oameni tineri, părinții a unei fătuce de vreo... adică avea, cred, vreo 15 ani, fiind mai mică decât mine cu vreo doi ani, și frumoasă cum nu mai văzusem; cred că trăisem pe-atunci, încă nelămurit cum trebuie, sentimentul primei mele iubiri. Adevărul e că eram mai mult împreună, la școală, la tot felul de jocuri de-ale copilăriei dând spre adolescență, cu vitele la păscut pe Dealul Andricanilor (pe care ți l-am arătat și ție într-o fotografie...), pe scurt: ne simțeam bine împreună. Într-un amurg, pe când ne întorceam cu vitele de la iarbă, i-am zis:

- Uite ce seară frumoasă! Aer curat, liniște... Vezi? Au și apărut primele stele... Mă lași să te sărut?

Tocmai își înălțase față să privească spre stele și...

Am prins-o ușurel pe după umeri, iar buzele ni s-au atins ca o înfiorare de vânt. Roxania, nici nu acum nu sunt sigur dacă ne-am

sărutat, fie și doar atât cât ne pricepeam noi la acea vârstă. Habar n-am ce fel de sărut a fost acela, dar mă crezi că, aducându-mi acum aminte, și ori de câte ori mi se întâmplă, simt buzele ei, ușor întredeschise, atingându-le pe-ale mele. Frumoasele ei buze... Apoi, în timp ce se îndepărta de mine, mi-a zis:

- Nu, nu vreau să mă săruți... Vreau fîm doar doi foarte buni prieteni – înțelegi? Țin la tine atât de mult de tu nici nu-ți poți da seama, dar suntem prea nepricepuți și prea copii ca să...

- Nu-i nimic, am bravat eu. A fost doar o glumă și n-am să mai fac. Gata, am lămurit lucrurile, da? Mă ierți?

- Dar nu te supăra, bine?

- Bine.

- Dar simt eu că ești necăjit – nu poți pricepe?

- Ba da, de-aceea mi-am și cerut iertare...

Însă simțul ei de femeie n-o înșela... Și brusc s-a repezit spre mine, m-a îmbrățișat din toate puterile și-a început să mă sărute pe unde apuca. Pe frunte, pe bărbie, pe gură, pe vârful nasului, pe obraji, pe lobul urechilor...

- Pentru că te iubesc, pentru că te iubesc, pentru că te iubesc, pentru că te..., repeta printre atingerile buzelor ei. Dar mâine plec la unchiu-mi-o, la Cluj și nu știu când mă întorc...

A fost sinceră: a doua zi n-a mai ieșit cu vitele pe Dealul care, abia atunci am observat că nu era chiar atât frumos și de bogat în ierburi, ci, dimpotrivă... Seara, cerul, mi s-a părut albastru-cenușiu, iar stelele abia-abia se vedeau. Nu, să nu mă întreb ce s-a mai întâmplat, fiindcă de-atunci n-am mai văzut-o... Degeaba am încercat să dau de ea, că parcă plecase în lumea largă. Părinții ei mi-au spus că nu mai știau nimic de existența ei, că acel unchi fugise din țară și, probabil o luase cu el. A fost, cred, cea mai tulburătoare întâmplare din viața mea și cred că am suferit foarte mult, simțind plecarea ei ca un fel de înaltă trădare. Trădare! Oho, câți m-au trădat după-aceea, Roxania! De regulă, cei pe care îi consideram ca fiind cei mai apropiați de sufletul meu. Dar nu știu dacă e potrivit să mai dau și exemple acum – poate o voi face cu altă ocazie...

De fapt, această întâmplare mi-a revenit din subconștient generată de o aducere aminte legată de părinții ei, respectiv de maică-sa. Vecina noastră, femeie tânără, vâjjoasă și de-o frumusețe răpitoare, pe când soțul ei... Printre scândurile gardului mă uitam deseori la ei în curte tot cu speranța de a o vedea pe Silvania, iubita mea – deja trecusem la fixarea ei... nominalizată. Tatăl Sivaniei, om harnic și priceput în toate cele, își făcuse un atelier într-un șopron, cam în spatele casei. De trei ori pe zi, la ore anume, nevastă-sa striga:

- Reluțuuu! Hai să mănânci, dragă, că se răcește...

Și glasul ei avea, de fiecare dată, un fel de unduire, o mlădiere care mi se îmi întărea gândul că acolo totul era sub imperiul liniștii și a frumuseții familiale. Aproape mi-era ciudă pe ei, pe femeia care o trimisese pe Silvania în lume...

De ce îți povestesc această întâmplare tristă? Fiindcă nu era chiar așa... Într-o dimineață, așa mai către amiază, vecinul plecase cu treburi la primărie, iar eu, de la postul meu de observație, am văzut cum vecina iese în târnaț, pune o pereche de chiloți – scuză-mă – la uscat pe sârma de rufe și intră în casă. Trei minute să fi trecut și văd că se deschide portița discret, intră vecinul de peste drum în curte, se suie în târnaț și intră în casă ca la casa lui. N-a stat mai mult de-o jumătate de oră, a ieșit aranjându-și freza din mers și s-a întors acasă, peste drum. După câteva minute – nu mai mult de trei – iese și vecina, ia chiloții de pe sârmă și dispăre cu ei în casă tocmai când pe poară intra vecinul.

- Reluțule, ai și venit?, l-a întrebat ea drăgăstos. E gata mâncarea, dragule, hai, că se răcește...

Am bănuț, cu mintea mea de copil cam ce se putuse întâmpla între cei doi vecini și, evident, de-atunci n-am mai putut-o suporta pe femeie. Așa că, ori de câte ori o auzeam strigându-l cu drăgălășenie pe Reluțul ei, simțeam că, parcă, ar fi trebuit să vomit...

VI

Vezi, tocmai având, între altele, astfel de preocupări patriotice-revoluționare, am neglijat să-ți scriu... Drept care, stimată Doamnă Roxania, au trecut aproape șapte luni de când nu ți-am mai scris decât ilustratele acelea insipide, „de serviciu”, cum le-ai categorisit tu cândva... Iar acum, stând în fața acestei coli albe de hârtie și constatând pe minicalendarul pe care îl port în portofelul meu, ferfenițit și veșnic pustiit de bani, data ultimei mele scrisori către tine, îmi vine să-mi scuip în sân, ca tovarășa Iozefina de la gospodăria anexă și femeia noastră de serviciu, de repeziciunea trecerii timpului. Într-adevăr: când trecură, doamne, atâtea luni? Ce făcui, oare, în tot acest răstimp? Iată o întrebare căreia, fără nici o dificultate, îi pot răspunde simplu-simpluț: nimic deosebit. Am trăit, nici mai bine nici mai rău decât alții de pe șantier, am reușit să nu mă îndrăgostesc de subingineră de la „Proiectări” – fată faină și cuminte – deși la sfertul de secol, câtă viață am adunat până ieri, ar fi fost cazul și, în general, am plutit pașnic pe albia existenței alături de colegi, prieteni și dușmani. A, nu-ți face probleme – știu că **nu obișnuiești**, dar așa se spune: la noi, sunt aproape convins, nu se va ajunge nicicând să-ți înfigă cineva cuțitul în spate, chit că – vorba unui coleg – pe-aici mișună tot felul de indivizi a căror față, de regulă, nu prea îți inspiră încredere. Dar aceasta e altă latură a existenței și, cel puțin în această epistolă, nu îi voi acorda importanță.

Să vedem mai încolo...

Deci, privesc data de 11 octombrie a anului trecut și încerc să-mi reamintesc măcar săptămână de săptămână ce am făcut, cum am trăit viața, mai ales cea spirituală, pentru că, cealaltă... De ce 11 octombrie? Nu știu, sau aș putea să inventez o povestioară simpatică, dar mincinoasă și? Nimic. De altfel, putea să fi fost nu-

știu-cât august la un vernisaj sau la o prezentare de carte, 15 martie, 1 septembrie sau 29 decembrie... Apropo de lansare de carte: știi că mi-am dorit cândva să devin scriitor? Unul important, cu capricii, fie ele și ridicole, să scriu și să public prin toate revistele, să devin doctor în domeniul literaturii și, devenind mai apoi academician, să fiu propus – de ce nu? – pentru Premiul Nobel... Dar cel mai mult mi-am dorit să fac o lansare de carte în aer liber, undeva, într-un parc frumos ca o ilustrată, cum ar fi Grădina Botanică din Cluj, sau Parcul Dendrologic din Simeria. Eh, n-a fost să fie! Poate că, dacă nu aș fi fost atât de comod, de leneș, ca să nu mă mai fofilez după cuvinte, aș fi scris, fiindcă porniri din astea artistico-literare am avut încă de prin liceu, după ce am aflat cu durere cumplită și revoltă că pe tine te curtează fostul tău soț și chiar te căsătoriseși cu nebunul până la urmă. Ce găsești la el? Întrebarea nu e deloc retorică, ci are o logică și o bază foarte solidă, dacă mă gândesc bine. Parcă și acum te-aud, când ne-am întâlnit în vremea divorțului tău, întrebându-te/întrebându-mă, cu disperare și ciudă:

- Doamne, oare ce-oi fi găsit la tâmpitul ăsta, de m-am măritat cu el?

Chiar așa!

Dar să nu intrăm în alte amănunte, e mai bine... Hai să preferăm, dintre toate datele menționate mai sus, data de... A, da: 29 decembrie, da, o zi care va rămâne pentru mine, pentru sufletul meu ca un semn divin pentru ca viața mea să fie altfel, să o simt altfel, să o trăiesc altfel... Ei, nu trebuie să te superi: nu exagerez deloc, ci spun cu sinceritate exact ce cred acum după ce au trecut – câți ani? – de la prima noastră întâlnire. Cred că a fost pentru prima dată când Destinul și-a dat seama că statutul meu de cobai trebuie să aibă și valențe pozitive. S-o fi înduioșat, poate, constatând toate nereușitele mele, ca să nu le spun chiar eșecuri, deși ar suna mai corect... Cealaltă viață, adică aceasta de pe șantier, ține de-un specific al ei, valabil oriunde în lume: fără prea multe menajamente, fără prea mult sentimentalism – uneori nici nu i se mai simte prezența – caracterizat, dacă vrei să-ți spun cinstit, prin duritate. Am constatat, aproape cu durere în suflet că, încetul cu încetul, oamenii împrumută ceva din atmosfera/duritatea locului de

muncă, ceva din rigiditatea fierului și-a betonului, a rocilor și a utilajelor pe care lucrează, și devin mai... oficiali-reci unii cu alții, deși se leagă o mulțime de prietenii. Dar sunt din acelea de pahar, de cârciumă, cum se spune, și care se pot destrăma la cea mai mică adiere de neîncredere, sau cine știe din ce alt motiv.

Am avut ocazia să urmăresc transformările, cel puțin fizionomice, prin care a trecut un coleg venit aici direct din atmosfera unei familii de farmaciști. Îți dai seama? Poate că sunt puțin cam deplasat, însă îți spun drept: pe mine m-a amuzat „chestia” și am fost foarte curios să văd, să urmăresc ce se va întâmpla cu acest om, cam de vârsta mea care, mi-a spus chiar el, nereușind la facultatea de medicină, unde îi impuseseră ai lui să se înscrie, drept autopedeapsă, a hotărât singur fără aprobarea părinților, precum în romanele bune și de succes, nu-i așa?, să se angajeze pe un șantier. Emoționant, democratic, ideologic și patriotic, nu? De fapt, ideea lui era să apuce pe un drum care să-i piardă urma pentru colegi, prieteni, rude și așa mai departe. Cum s-ar spune: și-a hotărât singur soarta, o soartă grea care, zicea el, trebuia să-l trezească din somnul binefăcător, fără griji, din casa părinților-farmaciști, riscând în același timp – ca și mine – să fie transformat repede într-un cobai amărât hrănindu-se cu iluzii deșarte în hohotele de râs ale Destinului. Stăteam deseori de vorbă ore întregi cu acest fiu de farmaciști în timp ce colegii noștri dormeau demult, mai sforăind, mai înjurând una-alta prin somn, mai prelungind și dincolo de trezie viața șantierului. Discuțiile cu el îmi făceau bine, îmi spălau sufletul, să zic așa, de tot ce colecta rău peste zi, pregătindu-l cât de cât purificat pentru îmbrățișarea lui Orfeu.

După niște incidente nu tocmai plăcute și discuții imposibil de redat în cuvinte, oricât ar fi hârtia de răbdătoare, reușisem să ajungem cu paturile alături, așa că puteam vorbi în șoaptă pentru a nu-i deranja pe cei care ajunseseră deja la concluzia că viața aici se compune din: sculatul dimineața, munca, mâncarea și somnul. Iar sfârșitul săptămânii, dacă mai rămânea ceva timp, din câte-o bere-două, câte-o șliboviță, câte-un scandal... În rest, ce să mai fi fost? Povești? Discuții până după miezul nopții? Conversații sterile ale unor pârând săriți de pe fix, din punctul de vedere al multor colegi.

La ce foloseau?, mă poți întreba. Îți răspund urgent: la nimic – nici în bine nici în rău. Ai venit pe șantier – tragi la locul tău de muncă, și o faci până la epuizare, pentru că altfel nu ești și nu vei deveni niciodată un bun șantierist. Iar aceasta înseamnă, în concepția lor – de altfel apreciată de conducere – a ajunge un șantierist de profesie, a fi contopit într-atât cu viața de aici, încât să dispari pur și simplu ca individ-individualitate în *aliajul* om-șantier. Adevărul este că există toate condițiile pentru asemenea dispariții și celor mai mulți le convine, străduindu-se în acest scop din proprie inițiativă chiar – ceea ce este la fel de bine apreciat, dar cât de periculos!, Roxania, nu?, să se lase purtați de... marele val al șantierului.

Dar, inițial, nu mă gândisem să mă ocup în această scrisoare de analiza unui fenomen de-o complexitate pe care nu o poți înțelege decât prin participare, ci să-ți spun câteva lucruri despre mine, despre ceea ce sunt și simt după un an și șapte luni de când am sosit aici, trimis pentru reeducare după trei ani de pușcărie, dar plin de patos revoluționar, declarat pe proprie răspundere. Aceasta în condițiile în care un fost condamnat politic mai poate suferi de un astfel de... patos. Și nu spun cuvinte mari. Dacă vrei să-ți amintești cum ne entuziasmam împreună privind la televizor serialul acela cu piese de teatru despre viața de șantier, nici nu mai e nevoie să-ți explic trăirile mele. Ajunsesem de-a dreptul să iubim din adâncul inimii acei oameni, majoritatea tineri, cu căști de protecție – mai spuneam noi că și le puneau doar când erau filmați pentru reportaje, eu convingându-mă apoi că nu era așa, fiindcă oricând se putea întâmpla o nenorocire – cu fețe pârlite de frig, vânt și soare, cu trăsături aspre deci, și cu un timbru al vocii care îți impunea respect. Apropo de echipamentul de protecție: colegul meu de baracă, dormitor și pat, fiul farmaciștilor despre care începusem să-ți dau niște amănunte, îmi zicea uneori că se pregătește în mod serios să scrie un studiu intitulat „Casca de protecție și rolul ei în realizarea sarcinilor de partid și de stat într-o societate socialistă”, titlu cu care eu, bineînțeles, nu sunt de acord, însă, *de gustibus...* Așa că vorbindu-ți despre acest prieten, îmi permit să-l numesc așa din anumite considerente, aș vrea să-ți pot descrie în așa fel încât să-ți dai seama că, la vârsta lui – la doi ani de la terminarea liceului – era o personalitate între

cei de-o seamă cu el, iar explicația o ai la îndemână: mediul în care a trăit până la data plecării spre șantier. Sigur, statutul său de ins mai... deștept, nu i-a adus puține neazuri, pentru că în general oamenii suportă cu greutate să se simtă inferiori cuiva, cu atât mai mult cu cât că persoana în cauză aterizase printre noi dintr-un mediu care nu avea nimic de-a face cu originea lor sănătoasă. „Origine sănătoasă”, adică fii de muncitori sau de țărani cooperatori, ori chiar țărani cu gospodărie individuală, ceea ce deja nu mai avea importanță după trecerea a unui sfert de veac de la încheierea cu succes a colectivizării agriculturii și a distrugerii vieții normal-țăărănești.

„Farmacistul” – cineva îi aruncase în față cu dispreț indubitabil, în una din zile, această... ocară și rămăsese cu ea, mai ales că foarte puțini îi cunoșteau numele – făcea parte dintr-o specie aparte, din acea pătură socială intermediară și în general parazită, care nu se bucura de prea multă stimă și respect din partea celorlalte două pături. Aștia, „domnii”, sunt, stimați tovarăși, niște tolerați ai societății, iar unii – nu vreau să supăr pe nimeni! – comportându-se fix ca niște paraziți, fără ei oamenii putând trăi și duce o viață chiar mai bună, fiindcă nu au nevoie să-i toace zilnic cineva la cap cu tot felul de teorii despre una sau despre alta. Sigur, a fost nevoie și de acestea cândva, dar acum...

- Acum, zice Sergiu buldozeristul nostru, după ce bea două-trei sute de grame de trăscău, ce nevoie mai avem noi să ni se spună cum să mergem pe stradă, cum să mâncăm, cum să ne îmbrăcăm, cum să facem dragoste și cum să ne comportăm așa, în general? Astea au fost bune pentru moșii și strămoșii noștri care au trăit acum patruzeci-cincizeci de ani...

- ... Dar și pentru buldozeriștii de azi, îl informează cu seriozitate Vancea, colegul nostru de pe autocisternă.

- Ca să vezi!, exclamă Sergiu. Scuze, tov... Cum te numești?, că nu băgai de seamă.

- Puțoi, îl lămurește vocea cuiva batjocuritor.

- Puțoi?!?, se minunează Sergiu. Tot Puțoi? Parcă mai era cineva cu numele ăsta...

- Soră-sa...

- Aha! Mersi...

- Eu, mă?, se minunează și „autocisternistul”, despre mine-i vorba acilea?

- Ei, de unde! Cin’ să cuteze?, întreabă Sergiu cu ironie.

Se simte adiere de scandal, așa că intervine șeful de echipă:

- Ce draci aveți, mă, iară? Că vă trag niște sancțiuni de vă miroase a desfacere disciplinară a contractului de muncă. Și a copârșeu, încheie el cu un fel de tristețe în glas ...

- Uraaaaa!, se bucură „basculangiul” Trașcă din colțul său de dormitor. Afară cu noi – să vină alții, că așteaptă destui la poarta șantierului!...

- Așteaptă moaș-ta pe gheață!, trezește-te, mă, trulă, tu nu te-auzi ce prostii debitezi?

- Bine, mă gata! Hai, la treabă, că e scurtă ziua!

- Da, tov șef, cade rapid la învoială Sergiu. Și către noi: la momentul de față, stimați tovarăși, noi suntem luminați, știm citi, știm scrie, avem televizoare, video, frigidere la cinci-șase mii – sau zece, cu ciubuc cu tot – așa că... E drept că ele nu sunt aici, că, la vreo beție le-am pierde prin transformare în praf și pulbere, dar știm că există, nu? Treabă foarte faină...

- Sergiule!, îl atenționează șeful de echipă, vezi căăăăă...

Amenințarea nu e o glumă, fiindcă altfel, de multe ori, situația ar degenera în certuri și scandaluri urâte de tot. Au fost destule cazuri, crede-mă, Roxania. Acel „vezi că” înseamnă sancțiuni și diminuări de salarii...

VII

Stau câteodată seara în pat, cu mâinile sub cap, privind tavanul, și îi dau dreptate lui Sergiu, buldozeristul, pe care îl simt apropiat prin realismul lui, drept că puțin cam răutăcios, însă adeseori parcă-parcă mă reprezintă foarte bine. Chiar și Farmacistul e de acord cu el în linii mari, deși îți poți da seama de pe ce poziții se pune problema când e vorba despre ei doi veniți pe șantier nu numai din medii sociale diferite, dar și antagonice. Însă, aceasta e o altă latură a lucrurilor, care ține de capacitatea de înțelegere și de inteligența acestui nou prieten al meu. Și, iată, am în el dovada palpabilă a ceea ce înseamnă mediul în care exiști o anumită perioadă din viață, pentru mulți dintre noi cea mai importantă, chiar dacă se întâmplă să negăm cu înverșunare acest lucru în anumite împrejurări. Sigur, familia a ajutat la rotunjirea personalității mele ca om, însă greul l-a dus și îl duce societatea, ea e cea care trage din greu să facă din mine un individ folositor, sieși. Aici, în șantier, societatea este reprezentată de către fiecare dintre noi, membrii acestui colectiv constituit, în mare parte din „pedepsiții societății și ai lui Dumnezeu”, într-o forță de-a dreptul impresionantă, pentru că doar aici, și acum realizez, de fapt, ce înseamnă clasa muncitoare și copleșitorul ei rol și rost în treburile existenței generale. Aici, abstractul se metamorfozează în concret, aici teoria devine faptă, se materializează în realizări grandioase. Nu râde, Roxania! Numai aici mi-am dat seama de legătura indestructibilă dintre artă și realitate gândindu-mă la serialul superbelor piese de teatru de la televizor închinată vieții de șantier... La club, programul de vizionare a emisiunilor de televiziune, în urma unei hotărâri a conducerii șantierului, este legat strict de durata pieselor de teatru care ne privesc exclusiv și bineînțeles teledjurnalele, pentru a cunoaște viața altor șantiere. Chiar dacă unii au cam strâmbat din

nas, măsura mi se pare ideală, pentru că altfel – o recunosc cu toții tacit – oboseala și-ar fi spus cuvântul în timpul zilei. N-aș putea spune că încă de la început mi-a fost ușor, dar, ciudat chiar, m-am obișnuit destul de repede, iar după ce a sosit și Farmacistul, am început realmente să iubesc șantierul și nu știu ce avantaj ar trebui să mi se ofere pentru a pleca de-aici înainte de a constata că, într-adevăr, șansa mea de a deveni un artist plastic important, este nulă. Sigur, e greu, uneori incredibil de greu, bate vântul aproape în permanentă, iar ploile au o frecvență demnă de tropice, dar, cu toate acestea, viața are, parcă altă dimensiune valorică aici, parcă altfel mă simt integrat în acest colectiv ai căror componenți nu întotdeauna se comportă între ei pașnic, dimpotrivă unii întâmplându-se să aibă izbucniri care ies din cadrul unui anume normal de existență, respectiv cel cu care suntem noi obișnuiți. Discutând cu Farmacistul, am ajuns la concluzia că omul rezistă ce rezistă, apoi are loc izbucnirea, un fel de explozie, când carcasa sufletului cedează, iar insul se manifestă așa cum simte, adică natural. Ei, și să-i vezi în astfel de momente, Roxania, cum își divulgă tot ce au, mai ales rău în ei, cum își trădează originea ale cărei urme se estompează abia undeva înaintea coborârii maimuței din copac. Amuzant, nu? Sigur că de la distanță sună a divertisment, însă, din păcate, aproape nici într-un caz nu e indicat să te afli aici. Noroc mare că astfel de dezlănțuiri sunt din ce în ce mai rare, pentru că factorul educațional, dar și miliția și politica partidului – de ce să n-o spun? – și-au spus și își spun și-aici cuvântul din plin. Oamenii nu mai sunt lăsați la voia întâmplării, să le umble mintea hai-hui, ci viața lor spirituală, ca și cea materială de altfel, este canalizată discret dar ferm spre o conduită care să facă cinste domnului *homo sapiens*. Între altele, nu e rău să știi că există organizație de partid, iar secretarul cu propaganda este și lectorul șantierului la cursurile de învățământ de partid. Evident că particip și eu, ca fost deținut politic și rămas, deocamdată, „element” cam suspect! Altfel cum să fiu reeducat, dragă Doamnă Roxania? Că, dacă reeducarea s-ar reduce la „exemplul personal” al șantieriștilor, la modul general vorbind, nu știu dacă nu cumva s-ar putea vorbi de-o armată de recalcitrați sau chiar de dizidenți. Repet: nu știu! Aceasta și apropo de exteriorizarea eului... Adică,

ce înseamnă exteriorizarea trăirilor în forma lor brută? Ce înseamnă aceasta? Că nu știm să fim stăpâni pe noi înșine? Că ne lăsăm conduși de reflexe primitiv-spontane? Unde e, în acest caz, inteligența și cultura de care ne place să facem paradă în multe momente sau situații? Nu se poate, măi tovarășii, așa ceva nu scrie... Ultimele vreo nouă cuvinte nu-mi aparțin, ci e un citat dintr-o cuvântare de-a lui Sergiu buldozeristul. El este un tip care citește ziarul „Scînteia” în fiecare dimineată, chiar dacă începe cu mica publicitate, cu decesele... Aceasta e boala lui: să știe cine a mai murit – nu contează din care colț al țării – când e înmormântarea și, nu în ultimul rând, dacă este vorba despre o persoană cunoscută: un actor, un artist, vreun cadru din armată... Dacă nu, el anunță din ușa atelierului:

- Sunt ceva morți, însă fără importanță și nici nu implică viața șantierului nostru.

Ceea ce, recunoaște și tu, e mare satisfacție pentru noi, așa că vreunul chiar mormăie un „uraaa, încă o victorie a socialismului asupra putreziciunii capitaliste”! Așa și e și ne simțim mândri în calitate de fii, nepoți, veri, frați, cumetri sau cumnați ai clasei muncitoare.

Însă altceva îl nedumirește de regulă pe colegul Sergiu, și, în același timp, îl bucură:

- Vedeți, mă, că nici un om politic de-al nostru nu moare? Tovarășii care ne conduc sunt nemuritori, mă, sunt preferații lui Dumnezeu, și de-aia nu-i lasă să moară, așa să știți, că numai’ la beții și femei vă stă mintea, analfabeților! Vă dați seama în ce societate trăim și cum protejează Domnul lagărul nostru socialist?

- Vezi-vezi, îi mai atragem atenția uneori, că de multă vreme nu mai e lagăr, ci sistem – flețule! Unde te trezești?

- Scuzați, tovarășu’, vine replica lui, cum vă numiți?

Urmează cititul ziarului în întregime, titlu cu titlu, cu mormăieli de aprobare sau de dezaprobare, cu exclamații onomatopice de tot felul și, uneori, cu câte o exclamație mai consistentă:

- Hai, mă, lăsați-o dracului! Mie-mi spuneți? Adică eu nu știu ce e ăla pământ? Opt mii la hectar!?! Păi, eu, de pe pământul ăla

scot treișpe-paișpe mii ca ochiu', mă, fraierilor! Că v-aș băga pe toți la Gherla sau Aiud, ciumeții naibii, că de-aia merge prost totul, fiindcă mințiți, mă... Auzi: raportări reale! Bravo, mă, bravo! Vă spun eu, dragi colegi de șantier, că cooperatorii ăia – ierte-mi-se cacofonia – au dormit fix ca niște rumegătoare la capătul brazdei – aia e!

- Liniștește-te, domnu', îi ziceam, că poți da într-un *infract* și rămâne șantierul, da' mai ales patria, fără unul dintre cei mai isteți membri ai societății socialiste multilateral dezvoltate. O societate multilaterală mai găsești, dar un buldozerist ca tine ba... Tu nici nu-ți dai seama ce rost important ai în construcția socialismului, mă, înaintat fiu al clasei muncitoare ce ești! Nu ți-e rușine să gândești negativ la adresa unor cooperatori? Negativistule!

Aceasta și pentru că el propusese într-o ședință de sindicat să fie scos din vocabularul șantierului cuvântul nu.

- Aici totul trebuie să poarte amprenta lui da, spunea, aici nu e corect să existe expresia nu se poate...

Îți dai seama, Roxania, ce experiență de șantier și de viață în general, trebuie să aibă un om pentru a avea curaj să spună asemenea cuvinte? Ți-aduci aminte? Priveam la televizor și, uneori, exclamam:

- Extraordinar!

De fapt, pentru noi, cei de dinafara șantierului, totul era ieșit din comun, fie și numai când ne gândeam la viața de-acolo, pentru că nu aveam de unde să o știm în adevăratele ei dimensiuni materiale și, în aceeași măsură, spirituale...

Însă am luat-o din nou pe o pistă falsă, cum spun marile romane polițiste, încât voi ajunge în curând să te plictisesc, și parcă mi-ar părea rău, așa că încerc să trec la ale noastre...

Azi e luni, luni seara. La lumina unei veioze improvizate de mine revăd schițele făcute ici-colo prin șantier, notațiile-explicații cu care le-am însoțit pentru a-mi fi de ajutor mai târziu când acestea – despre schițe vorbesc – se vor transforma în tablouri care, visez eu, vor face parte din prima mea expoziție personală despre care se va scrie elogios, încet-încet aducându-mi celebritatea. Și cred în această posibilitate, deoarece eu nu am venit aici să pictez,

ci să muncesc, să trăiesc viața de șantier cot la cot cu fierarii-betoniști, cu șoferii, buldozeriștii, excavatoriștii și așa mai departe. Deci nu am venit cu paleta și șevaletul, ci, în primul rând, cu târnăcopul, lopata, șurubelnița și cheia franceză, datorită cărora am simțit ce înseamnă binefăcătoarele clipe ale unei pauze de zece minute, sau de după terminarea programului de douăsprezece ore... Altfel cum să poți cunoaște viața de șantier? Cum să poți avea curaj să vorbești despre ea? Cum să o redai pe pânză având pretenția că e ruptă din realitatea de-acolo? Ar fi un fals grosolan, un compromis pe care nu mi l-aș suporta. Eu vreau să redau pe pânză viața trăită în mijlocul șantieriștilor cu împlinirile și neajunsurile ei, adică să fiu om – parte dintr-un întreg pe care să-l reprezint cu cinste și să-l transform în mesaj artistic, de suflet, către ceilalți oameni. Voi reuși? Iată marea și permanenta întrebare ce o port cu mine din clipa în care am sosit aici. Și dacă ar fi vorba doar despre ea! Din păcate este însoțită de un sentiment de îndoială aproape dureros și deseori dominant. Chiar și în această seară: stau la masa acoperită cu ziare și, în timp ce îmi contemp lu viitoarele „capodopere”, simt tot mai acut inutilitatea prezumtivului meu act artistic. Și nu numai atât: este vorba despre ceva cu mult mai adânc, mai complex și mai periculos pentru mine – și acum, și pentru mai târziu. Nefericirea-i că nu este ceva apărut acum, ci e o urmare – dar amplificată! – a unui proces de pesimism început cu câteva luni înainte. A fost în duminica de după Florii, sărbătoarea aceea de primăvară care, încă, mai are destulă importanță pentru unii oameni mai puțin încrezători în politica înțeleaptă a partidului nostru. Conducerea șantierului anunțase *zi normală de lucru* – ceea ce de multă vreme nu mai constituia o noutate – și tocmai ne pregăteam, după ce ne *verticalizassem*, cum spune Farmacistul, să ieșim din baracă. Când, deodată, am auzit țipete ascuțite de femeie și o voce groasă de bărbat înjurând urât. Bineînțeles, am ieșit rapid afară, iar în momentul imediat următor ne străduiam să credem că nu aveam halucinații, ci nevasta șefului nostru de echipă, doar într-un furouaș transparent, era ținută de păr cu o mână și lovită des cu cealaltă de bărbatu-său. Ca spectacol și materie primă pentru bârfă, momentul era superb, însă ca act în sine, cel puțin mie mi s-a părut o bătădărie fără margini, mai ales că, până în acea dimineață,

avusesem despre șeful nostru de echipă o părere relativ bună. Însă, desigur, nefiind în cauză suntem concesivi, nu-i așa? Nu suntem de acord cu gesturile urâte fără să ne mai gândim cum am reacționa într-o situație similară... Sau, poate, ne gândim, ne imaginăm, însă nu putem fi în stare să trăim clipa la valoarea ei reală. Dar, aceasta e cam altă poveste... Ei, și a bătut-o câteva minute fără să îndrăznească vreun șantierist să spună ceva. Ieșiseră cei mai mulți de prin barăci, care cum apucaseră, unii chiar mai dezbrăcați decât s-ar fi convenit, și, deocamdată, priveau. Abia într-un târziu, maestrul Marian Popârțoc, strigase din ușa barăcii sale:

- Tovarășe Chiribelu, las-o, domnule, c-o omori!... Ce dracu făcu?!?

Sper că ai sesizat stupizenia acestei expresii... În orice caz, mulți dintre noi ne-am surprins umflându-ne răsul, uitând pentru moment de drama care se desfășura la doi pași de noi. Și, dragă Roxania, mă poți crede că exact de la expresia aceea s-a declanșat în mine pesimismul? Desigur, e firesc să te întrebi ce resorturi intime putea să-mi atingă și, crede-mă, nu o dată m-am mirat și eu, însă fără să mă pot lămuri deplin. În fine, am găsit până la urmă o explicație, adevărată că destul de șubredă, dar mă țin cu un fel de disperare de ea... Și, într-adevăr, cine știe ce s-ar fi întâmplat până la urmă, dar, auzind strigătul maestrului, Chiribelu a făcut o pauză între lovituri și i-a strigat maestrului:

- Dar tu, domnule maistor, ce moaș-ta te bagi în chestiile mele de familie?

Cred că pe loc, marea noastră majoritate, ne-am amintit de principiul tovarășului Ceaușescu privitor la neamestecul în treburile interne și am fost imediat de partea șefului de echipă, minus rezolvarea litigiilor dintre soți cu bătaia. Ne intrase – oho! – de multă vreme în cap ideea că toate conflictele pot și trebuie aplanate și rezolvate la masa tratativelor și nu prin agresiune, așa că solidaritatea cu Chiribelu era destul de condiționată, fapt ce, sunt convins, îl interesa la fel de mult ca și cel dacă regina ostrogoților – parcă Amalasunda – avea sau nu amant. În sfârșit, i-a mai tras câteva, a mai scuturat-o de păr, parcă mai puțin violent totuși, după

care a abandonat-o alături de cele două pietroaie care țineau loc de trepte zicându-i:

- Ia-ți boarfele și să te cari la mumă-ta! Dacă te mai găsesc aici când mă întorc, îți tai beregata și mă prezint la *Plutoner*...

Plutonerul? E șeful postului nostru de miliție, adică al șantierului, iar între acesta și șeful de echipă avuseseră loc niște incidente nu tocmai pașnice, pentru că Chiribelu obișnuiește să bea, și când o face devine violent: sparge pahare, răstoarnă tot ce întâlnește în interiorul localului... Apropo de local: cred că nu e rău să știi că, neoficial, numele restaurantului nostru de lux are un nume foarte reprezentativ și inconfundabil: „Pufoaica ruptă”. Iată, dragă Roxania, că imaginația omului nu se dezmente nici aici și, de fapt, în orice ocazie, în orice situație. Ironia și umorul se pare că e un dat biologic, o cotă-parte din organismul fiecăruia dintre noi, dintre noi, românii, ca să concretizez, doar că nu ne exteriorizăm așa cum am dori, din diverse motive, între care și acela că te poți trezi pe un șantier după ce ai dat o raită pe la vreo pușcărie, fiindcă ai deranjat liniștea publică. Câtă emoționantă inocență, nu?, când, de fapt, era vorba despre o chestiune clar politică...

Mă rog, nu cred că e momentul să mai vorbim despre asta, fiindcă ți-am povestit de-atâtea ori episodul cu arestarea și toate celelalte, încât mi-e să nu devină plictisitor. Așadar, altceva: azi, după terminarea programului de lucru și după ce am trecut pe la cantină ca pe la moaștele Sfintei Paraschieva, m-am întins pe pat și cred că am ațipit câteva minute. Au fost suficiente însă pentru un vis cel puțin straniu: eram cu tine undeva prin munți și, dintr-odată, tu ai alunecat și ai căzut într-o prăpastie. Te vedeam jos de tot, oprită în tulpina unui arbore, te auzeam strigând după ajutor în timp ce întindeai brațele cu disperare spre mine, rămas înlemnit pe marginea prăpastiei neștiind ce să fac. De fapt, ce aș fi putut face?, mă întrebam din ce în ce mai îngrozit. Am strigat și eu după ajutor cu speranța că mă vor auzi salvamontiștii și că... Dar nu-mi răspundea decât ecoul în vreme ce arborele de care te sprijineai începuse să cedeze, prin nu-știu-ce minune și mai erau doar minute până ce să-și desprindă rădăcinile și să cadă în adâncul prăpastiei cu tine cu tot. Am început să urlu și strigam ba după salvamontiști,

ba numele tău, iar peste toate, începuse înserarea și simțeam pe față primii stropi de ploaie... Ploua?!? Însemna că pământul avea să cedeze și mai ușor, iar arborele...

- Nuuuuu!, am țipat cu ultimele puteri. Dumnezeu, nu! De ce faci asta? Unde și cu ce ți-am greșit? Ea e femeia sufletului meu, e Omul de care aveam nevoie, pe care l-am găsit cu atâta greutate, de ce vrei să mi-l iei?

Ploua tot mai tare și am auzit deodată o voce:

- Hei!, vecine! Hai la masă...

Era Farmacistul. Mă zgâlțâia cu putere în timp ce Sergiu mă stropea cu apă rece...

- Ce ai, mă, bade?, m-a întrebat. Dormi și visezi chestii fără aprobarea noastră? Nu ți-e cumva?

Mă priveau și râdeau cu poftă în timp ce, în fața ochilor eu aveam încă imaginea ta din prăpastie. Ce să fie, Roxania?

Nu știu, dar pot da tot felul de interpretări acestui vis care mi-a stricat toată seara, interpretări în care era inclusă și spaima că ți s-ar putea întâmpla ceva neprevăzut și, în orice caz, rău. Știi cum e? Spaima că te-aș putea pierde, mă transformă într-o vietate inertă, îmi blochează toate simțurile și, în final, mă inundă regretul că am acceptat această variantă de evadare – șantierul, pentru... reeducare în spiritul – știi tu... De ce a trebuit să mă „interneze” pentru 3 ani la Gherla? Pentru că l-am preferat pe Hegel lui Lenin și pe Heidegger lui Marx? Ce nebunie, nu? La urma urmei, poate că a fost și un pic de spirit *frondist*, dar într-un sens cu mult mai... cuminte decât s-ar fi putut crede de către ei, de fapt. Însă credința mea în continuare e că principalul „vinovat” de detenția mea a fost Apostolul Pavel pe care l-am considerat și îl consider în continuare a fi cel mai notoriu și mai eficient propagandist al creștinismului, din toate timpurile, despre care, cum bine știi, am cutezat să scriu un eseu, o încercare nu foarte reușită, recunosc, dar reprezentativă pentru posibilitățile intelectului meu. Și, nu că aș face-o pe martirul, dar faptul că mi s-au pus în cârcă o mulțime de acuzații antiromânești, antinaționale și, mai ales, anticomuniste, fără să se scape din vedere și pe aceea că aș fi antisemit și șovin, m-a făcut, realmente, să rezist cu înverșunare. Drept care, iată-mă aici, la

reeducare, pentru a reveni la statutul de credincios fiu al clasei muncitoare, iubitor și adept al principiilor sale până la sacrificiul suprem, respectând cu înverșunare politică înțeleaptă a partidului. Și așa voi face – îți dai seama, nu? Fiindcă am tot interesul ca statutul meu social să se alinieze, chiar cu patos revoluționar, de ce nu?, celor care, cu un statut deja bine conturat al colegilor de lopată, cheie franceză și șurubelniță, trag țara după ei, în frunte cu tovarășul secretar general al partidului, spre noi culmi de progres și civilizație.

Spuseși tu cândva, cu malițiozitatea-ți cunoscută și „gustată” de unii-alții pe propria piele, că astea sunt lozinci de duzină și patriotarde... Nu ai deloc dreptate, ci, dimpotrivă, te situezi pe o poziție absolut retrogradă și plăcută putrefactului sistem capitalist. Tu, în calitate de intelectuală și coborâtă din cel mai nobil arbore genealogic, te porți precum un dușman învederat al clasei muncitoare. Ehe, Draga mea Doamnă Roxania, ce noroc ai tu că eu nu sunt un activist de partid feroce, precum era Gaston Eropode care, ai spus tu odată, seamăna perfect cu un spermatozoid deshidratat! Ce imaginație patologică, dar ce sancțiuni ți-aș aplica pe linie de... ceva! Că nu-mi vine acum în minte nici o linie politică...

Ai văzut, Doamna Roxania? Gândesc fix ca prietenul și colegul Sergiu și nu-mi pare rău, dimpotrivă... Aceasta este încă o dovadă că, încet-încet, intru în viața de șantier, că mă duce mintea la nivelul de gândire adecvat situației. Sper din tot sufletul că acest lucru se va răsfrânge și asupra operelor mele viitoare. Ei, evident că glumesc, fiindcă am o poftă nebună-nebună să spun aiureli de tot felul, iar din acestea să pot alege o parte pe care să le transform în perle...

. Perle am spus? O, da, câte perle se pierd din cauză că am devenit excesiv de sobri, excesiv de oficiali, de... nu știu cum să mai spun pentru a nu călca pe... bec. Și această expresie aparține lui Sergiu buldozeristul, pe care, personal, îl consider un depozit inepuizabil de perle... Dar să revin la pesimismul meu: expresia maistrului m-a pus față în față cu realitatea unei fețe a existenței noastre aici, dar și în altă parte, pe care o crezusem de multă vreme

estompată de educația omului de tip nou, constructorul inteligent al societății noastre bazată pe principiul egalității depline – nu așa spunem? Ba da. Și, când colo, uite că se simte nevoia atenționării unuia dintre noi că procedează – e adevărat: cu propria soție – ca un ins primitiv, ceea ce mi se pare incredibil de grav, ca să nu mai vorbesc de incompatibilitatea actului în sine cu ideea de socialism și educație materialist-dialectică... Și m-am întristat din ce în ce că, după atâția ani de ideologie marxist-leninistă, cu unele apucături... hegeliene, dacă nu e prea supărător, un constructor al socialismului e în stare să intre cu crampoanele iredponsabilității în cele mai intime probleme, familiale sau nu. Câtă mârșăvie! Sigur că mai existau inși care pot fi în stare să compromită într-un mod foarte grav calitatea omului de tip nou, al omului de *fine du siecle XX*, dar de-aici și până la bestialitate, drumul pare lung. Măcar din punct de vedere teoretic. Sigur, aș fi putut foarte bine să spun: ia mai duceți-vă naibii toți, dar nu cumva să scăpați vreunul!, și să-mi fi văzut de alte treburi, de pregătirea ceaiului, însă îți repet: ceva-ceva s-a scurtcircuitat în mine atunci și – n-am la îndemână altă comparație – am simțit prin suflet trecându-mi ceva ca un junghi reumatic. De fapt, mint: nu a trecut, ci a rămas, s-a transformat în sentimentul de pesimism despre care îți pomeneam puțin mai înainte, iar acesta este cel mai rău aspect al situației. Pe de altă parte, pot să-ți spun fără nici o teamă că aș fi nedrept, că mă simt suficient de stăpân pe mine și dispun de suficiente argumente pentru a contracara acest aspect... negativ din ființa mea. Ei, dar mai am exact patru minute până se va întrerupe curentul (și ce dacă e centrală hidrotehnică? N-are voie să ne lase pe întuneric până la „Telejurnalul de seară?”), și aș vrea să închei această scrisoare încă în seara când – îmi amintesc perfect – se împlinesc trei ani și două luni de când ne-am sărutat noi doi. Dacă observi ce aniversări sărbătoresc eu aici, departe de tine, atunci șansele mele de a fi iertat pentru întârzierea cu care îți scriu sunt în creștere. Ave!

VIII

*N*aiv, cum am fost întotdeauna, îmi fac și acum tot felul de iluzii – culmea! – fără să-mi treacă prin minte să părăsesc șantierul, lipsa căruia m-ar face să mă simt, crede-mă, incomplet și nu numai atât. Chestiunea este cu mult mai complexă: aici viața este mai tumultuoasă, iar uneori o asemăn cu un tăvălug care, dacă nu ții pasul cu el, trece peste tine ca peste nimic și rămâi în urmă la modul cel mai concret, lipsit de personalitate, perspectivă și chiar viață, viața ta în sensul de „a fiecăruia”. Și-atunci? Atunci, nimic, stimată Roxania, decât: *din pământ ai venit, în pământ te vei întoarce*, sau, vorba buldozeristului care, întotdeauna, e la curent cu ce se scrie prin ziare – așa cum, de altfel, parcă îți mai scrisei puțin mai înainte. Așadar, parafrizează el câteodată:

- Din politica partidului te-ai născut – *decrețel* sau nu – și în ea te vei întoarce. Acum și pururea și în vecii-vecilor, amin!

Poți fi convinsă, Roxania, că, fără viața aceasta de șantier, eu nu aș mai putea să trăiesc, iar aceasta o spun cu toată convingerea și nu pentru că știu că prezenta epistolă va ajunge în mâinile lui Pavel și, înainte sau după-aceea, în mâinile securității, fiindcă așa e normal într-o societate ca a noastră... În paranteză fie spus, cu mult mai potrivit i-ar fi numele de Iuda acestui Pavel, dar nu a fost să fie – păcat, mare păcat... Pomenindu-i numele aici, aș vrea să crezi că o fac din simplul motiv că mi-am făcut din el un fel de cult, evident nu până la venerație, pentru că nu sunt de acord cu tot ceea ce face acest frate al tău în ultimul timp, adică ceva ce nu cadrează nici cu ideea de om modern și nici, mai ales, cu prestigiul familiei voastre. Deci, înțelege, este vorba în primul rând despre impresionanta lui cultură care mă copleșește doar gândindu-mă la el ca posesor al ei. Încerc cu groază să-mi imaginez ce epistole încărcate de înțelepciune și de farmec ar ști să-ți scrie el dacă ar fi în locul meu,

iar tu... altcineva. Dar nu aş vrea să insist într-o poveste-hăţiş din care s-ar putea să ies bănuir de cine ştie ce gânduri ascunse, şi cu orgoliul terfelit sau chiar strivit, înainte de a mi-l conştientiza pe deplin. Am făcut această paranteză ştiind bine că nici el nu este de acord cu hotărârea mea de a mă refugia – asta e cuvântul folosit de el! – pe un şantier, chiar dacă respectivul refugiu este baza celei mai mari amenajări hidrotehnice din ţară. Chestia ţine, într-o oarecare măsură, de eroism gratuit, pentru că nu tot ce e om pe şantier devine, fie chiar şi cu trecerea anilor, erou, înţelegi? Aşa că, de ce să nu ai în vedere permanent faptul că există un normal al lucrurilor, al existenţei, căruia nu i te poţi sustrage chiar dacă ai dori-o, poate cu atât mai mult... Pentru că, în general, omului nu i se întâmplă ce-şi doreşte, sau nu cum îşi doreşte, ci altfel, ceva mai altfel, doar pentru ca el să nu trăiască deplinătatea unei împliniri, ci să-şi dea seama de micimea lui, de marioneta care este în mâna destinului – intermediarul dintre el şi Divinitate. Aşadar, din punctul lui de vedere, eu am cam forţat destinul să mă trimită pe acest şantier în speranţa că – asta probabil a gândit-o domnia sa Destinul meu – măcar în acest fel mă voi realiza ca om şi ca artist plastic. Admit aceasta ca o simplă supoziţie. Ce se va întâmpla de fapt, doar viitorul, timpul, viaţa şi, poate nu în ultimul rând, puterea mea de muncă vor hotărî. Deocamdată sunt aici, fac parte dintr-un colectiv de oameni ai muncii în mijlocul căruia mă simt bine, mă simt sigur pe mine şi încrezător în ceea ce pot să fac datorită acestui şantier. Totul este să muncesc, să particip cu toată fiinţa mea la tot ce se petrece aici. Hau-hau-hau!, nu?, dragă Doamnă?

De ce îţi scriu toate-aceste amănunte-fleacuri? În orice caz, nu pentru te impresiona, fii sigură, ci pentru că în acest fel parcă te simt mai apropiată de mine, de prozaismul unei existenţe revoluţionar-fade(sic), fie şi doar din punct de vedere sentimental-uman. Ei, da, trebuie să recunosc un adevăr care nu mă prea onorează, dar căruia îi plătesc un tribut permanent: patriotismul şi entuziasmul meu revoluţionar nu sunt nici pe departe atât de înfipite în conştiinţa mea de şantierist pe cât ar putea crede cineva, inclusiv tu. Dimpotrivă, spunându-ţi acum doar ție adesea, mi-e lehamite, dacă nu chiar scârbă, să mai cred în prostiile astea cu miasmă pătrunzătoare de ideologie comunistă. Prost teoretizată, dar şi mai

prost pusă în practică. Seamăună, dacă vrei, cu un surogat de cafea numit în terminologia noastră cotidiană *nechezol* – un produs din acelea care întorc stomacul pe dos oricât te-ai strofoca să te autosugestionezi că dracul nu e chiar atât de negru... Exact: „cafeaua” noastră avea o culoare incertă, care completa zicerea cu un „da, nu e chiar atât de negru, ci cu mult mai... negru”, deși în ultima vreme apăruseră pungi cu cafea veritabilă făcându-ne să salivăm abundant la vederea ambalajului.

IX

Ultima vreme!

Când și de la ce începe această perioadă din existența noastră la care ne referim deseori ca un fel de dezvinovățire? Acum o oră? În urmă cu o săptămână? De anul trecut? De obicei are un început incert și, hai să recunoaștem, e chiar mai bine așa, pentru că experiența Domnului *homo sapiens* l-a învățat atâta lucru că, atunci când nu este vorba despre știință, să se cam ferească de concret, concretul care incumbă, în cele mai multe situații și cazuri, răspundere. Fuga de răspundere, spune Buldozeristul cel înțelept, face parte în prezent din disciplinele olimpice, atât de mult s-a specializat lumea în a spune altceva decât ceea ce trebuie spus.

- Iacă, oameni buni, spune el, s-a ajuns, în sfârșit, la marele adevăr că a comunica prin viu grai nu înseamnă a-ți spune gândurile, ci a le camufla cu paravanul cuvintelor, adevărat că frumoase, cu atât mai frumoase cu cât că ascund dincolo de ele unele adevăruri pentru care, vorba lui Topârceanu, îți vine să te iei cu mâinile de păr. Și dacă e vorba despre părul propriu încă e bine... Dar mi-am luat angajamentul, în urma atenționării tale din scrisoare, să vorbesc mai puțin și să nu o mai fac atât de mult pe înțeleptul, pentru că, adevărat, de unde poate, domnule, să existe așa de multă deșteptăciune la un amărât de lăcătuș mecanic? De unde! Din viață, din cărți, din etc. E mare filozofie să fii deștept? De câte ori nu auzi:

- Deșteptul ăla de...

Eu, de exemplu. Sigur, o spun fără nicio urmă de mândrie, mai ales fiindcă întotdeauna m-a caracterizat modestia, bunul simț, precum și alte calități despre care am tot timpul să aflu că le dețin, fie din naștere, fie datorită celor șase sau șapte ani – ziși

„de-acasă”, mă rog, fie acumulate de-a lungul istoriei existenței mele. Ca să nu interpretezi greșit: vorbesc despre calitățile care mai mult mi-au făcut rău decât bine... Dar aceasta nici nu prea are importanță în contextul epistolei de față, cu atât mai mult cu cât că simt nevoia să-ți scriu lucruri cu mult mai serioase, mai grave chiar. Am închis paranteza cu autoironia...

Ies dimineța din baracă și, de pe pietroiul care ține loc de treaptă, privesc peste domeniul care este perimetrul meu de viață. Buldozere, excavatoare, autobasculante, fiecare având rolul și rostul său în acest conglomerat uriaș care este șantierul. Mă surprind uneori decupând felii din acest perimetru și... transferându-le pe pânză, transfigurându-le în opere de artă, reprezentative pentru timpul pe care îl trăim și care va rămâne pentru veșnicie în istoria neamului nostru ca una dintre cele mai strălucitoare perioade, nu-i așa? A, știu: tu, stând tolănită în fotoliu și urmărind cu nesaț emisiunile *TeVe*-ului, fiindcă asta vi se cere, mi-ai spus cândva, nu ai cum trăi la modul propriu aceste binefăcătoare simțăminte. Ești ruptă de realitate, și ți-o spun indiferent cum o să reacționezi citind aceste rânduri, pentru că acolo, la tine în camera ticsită cu mobile și alte o mulțime de obiecte inutile, pătrund greu *hei-rup*-urile care ajută societatea să facă pași importanți spre fericirea deplină – comunismul... Ce știi tu despre noi, cei care tragem zi-lumină la lopată, sau șurubărim pe la utilajele mereu și mereu defecte? Despre permanenta lipsă a pieselor de schimb însoțită de la fel de permanenta zicere: „Descurcați-vă cum știți, că am depășit prețul de cost!” Ce poți să știi despre noi ca oameni? Ce gândim, cum gândim, cum vedem noi viața începând de la marginea șantierului încolo... Nimic, nimic, nimic. Bănuieli, supoziții... Chiar și aceste scrisori ale mele: cât pot ele să-ți redea din ceea ce simt eu într-o clipă anume? Au cuvintele puterea să te facă să trăiești alături de mine un eveniment sau altul? Dar sunt eu în stare să le folosesc așa cum se cuvine pentru a te ajuta? Nu, sunt convins că niciodată nu voi reuși, pentru că nu sunt un specialist al frazelor care să exprime ceea ce simt. Am, de regulă, impresia că tocmai esențialul îmi scapă, nu-l pot încorseta în alcătuirea propozițiilor, frazelor sau textelor în general. Iată de ce, draga mea Doamnă Roxania am hotărât, încă din copilărie, să

pictez: fiindcă întotdeauna mi s-a părut că un tablou este în stare să spună cu mult mai mult și mai convingător despre ceva anume, iar pentru aceasta nici măcar nu e nevoie de capodopere cu teme „trase de păr”, ci de a reda cu fidelitate realitatea înconjurătoare, deoarece natura însăși este o creație. În continuă mișcare-schimbare. Observi cât de mult poate valora clipa? De-ceea, cel puțin în ceea ce mă privește, consider natura o creație a creațiilor între care se află și deșteptul de *homo sapiens*, inegalabilul, adică exact ceea ce a creat natura mai desăvârșit, perfectul etcetera, etcetera, etc... Ce sublim este, nu-i așa?, să ne batem cu pumnul în piept în calitate de posesori ai acestor calități, în timp ce rânjim plini de noi spre tot ce ne înconjoară! E compromițător însuși gândul de a ne compara cu alte animale... Poate, de exemplu, un lup să se compare cu noi? Dacă ar fi cât de cât conștient, ar avea el un asemenea tupeu să se creadă mai rău cu semenii decât noi, oamenii? O, dar am ales un exemplu cam nefericit, gândindu-mă la cunoștința noastră comună: Ladislau Francisk – sau cum s-o fi scriind acest nume iubit cândva de tine până la leșin, din purtătorul căruia îți făcuseși un simbol – meteahnă mai veche de-a ta de a te pasiona de toate fleacurile – și inexplicabilă până la un punct... Dar, ți-l mai amintești, oare? Câți ani au trecut de când l-am întâlnit ultima dată? Opt sau șapte? Sigur, nu are nicio importanță, dar aș vrea să fixez cumva în timp întâlnirea noastră de atunci, pentru că, stând de vorbă în fața cinematografului, aveam tot timpul în fața ochilor imaginea fratelui său care fusese contabil sau economist la o întreprindere cu profil pentru mine destul de incert, ceea ce, desigur, nu are vreo importanță. Pot spune cu toată convingerea că Ladislau, sau Francisk, făcea parte, pe-atunci, din grupul care reprezenta cu mare cinste specia umană. După cum mi-l descriseși în vreo câteva rânduri, ajunsesem să-l simpatizez, tocmai pentru că Tu îl considerai un fel de erou al muncii socialiste, un mentor, aproape un martir... Ajunsesem, deci, să cred că mama natură investise în el un procent de perfecțiune cu mult mai mare decât normalul împărțit cu relativă zgârcenie celorlalți muritori, așa că întâlnirile și conversațiile cu el, pentru mine erau sărbători ale sufletului. Poate tot pentru că îl însoțeau adesea, pentru că – naiba știe dacă nu cumva doream să i se întâmple ceva, fie chiar la amândoi, să nu te mai văd exuberantă și

mereu zâmbitoare în prezența sa. O, da, desigur, n-am vrut să insinuez nimic... Nenorocirea era, însă, că semăna la înfățișare prea mult cu fratele său, iar eu nu eram în stare nici măcar un singur moment să-l individualizez, să-i concretizez imaginea într-un tot care să-l fi reprezentat doar pe el. Acel frate al său atât de mult mi s-a întipărit în minte și în inimă, încât pur și simplu nu reușeam să-l despart pe Ladislau de el, poate și pentru că semănau prea bine la voce. Dar ce fraze scânteietoare spunea Ladislau și ce negliobii debita Romeo, fratele său! Vezi că mama natură nu e dreaptă? Ce-ar fi costat-o pe domnia-sa dacă i-ar fi dotat pe ambii frați cu aceeași inteligență, cu aceeași frumusețe a sufletului? Evident, nimic. Dar n-a făcut-o din motive pentru mine pe veci misterioase și care o privesc, la urma urmelor... Ei, și alaltăieri, pe cine crezi că întâlnesc la secretariat? Pe Romeo. Să cad de uimire: ce să caute acel individ aici?, îmi trecuse prin minte după ce îmi revenisem. Nu cumva?... Ba da. Avantajul meu a fost că l-am recunoscut imediat, ceea ce nu cred să se fi întâmplat în ceea ce îl privea, pentru că s-a uitat cam lung la mine, însă, probabil, n-a avut curaj să mi se adreseze, mai ales că părăsisem secretariatul ușor precipitat. Dar am aflat destul de repede că venise pentru angajare. Ți dai seama? Canalia aia. Și-i vorbea secretarei noastre cu o voce microasă, de om cizelat, intelectual și așa mai departe. A servit-o cu țigări străine, i-a promis cafea – nu la preț oficial de o mie patru sute, cum se vinde acum! – și pur și simplu a reușit să se bage pe sub pielea femeii, s-o încânte cu niște complimente, așa că drumul spre ușa directorului i s-a deschis fără probleme. Ți spun aceste amănunte, pentru că directorul nostru ține la programul de audiențe mai mult decât la nevastă-sa – expresia îi aparține, și are circumstanțe atenuante, așa că să nu crezi că inventez... În sfârșit, am înțeles că i s-a aprobat cererea de transfer, ca urmare, începând de la întâi noiembrie va fi aici, ceea ce ar putea să însemne plecarea mea de pe șantier, pentru că nu-l pot suporta pe acest individ. Uite, chiar acum, în timp ce scriu despre el, simt niște frisoane prin tot trupul. Chestiunea pare cam forțată, însă e adevărată, Roxania. Sper că ești și tu de acord că există oameni a căror prezență te irită, chiar și fără să ai de-a face cu ei. Au ceva în felul lor de a fi, de a-și ține capul, de a deschide și închide gura care, cel puțin pe mine, mă scot din sărite.

Dară-mi-te, fiind vorba despre Romeo! Ei, să nu crezi că mi-a cășunat pe el așa, din senin. Aș fi putut trece pe lângă el, sau să coexist cu el într-o întreprindere fără niciun fel de probleme, dar am avut – sau a avut – nenorocirea să ne întâlnim în două situații deloc favorabile pentru el și anume: când urla la o femeie-subalternă amenințător și când, într-o stare avansată de ebrietate, cum spun procesele verbale de contravenție, învăța mersul în patru labe ieșind de la „Cinșpe lei”. Arăta rău, congestionat, cu ochii holbați și cu cămașa ieșită din pantaloni, iar cineva zisese:

- Io-te-l, mă, pe Romeo, iară-i în recital... Păcat că nu am un aparat de fotografiat să-i trag o poză de amintire...

Absolut întâmplător, avusesem eu aparat...

Fotografia a ieșit super – cred că singura care mi-a ieșit și mie așa cum mi-aș dori de fiecare dată; ironia sorții, nu? Sigur, mult timp nimeni nu a știut de imortalizarea momentului respectiv, și poate ar fi rămas totul în cenușa uitării, cum spune Sergiu, dacă într-una din zilele unui februarie mai mizerabil decât un noiembrie, nu s-ar fi petrecut un eveniment trecut urgent cu vederea de către mulți, dar rămas în sufletul meu ca o dovadă în plus pentru ceea ce sunt unii oameni și nu ar trebui să fie... Tot la „Cinșpe lei”, Romeo se certa cu un individ zdrențaros și nebărbierit, un boschetar, am crezut, amenințându-l cu miliția, tribunalul și pușcăria. Omul nu prea spunea multe, adică mai mult mormăia și oricine ar fi crezut ușor că Romeo fusese în vreun fel jignit de jigodia din fața lui. Da de unde! Cel care jignea, era Romeo. Efectiv nu-mi dădeam crezare propriilor urechi. Sunt și acum convins că nu mi-a fost dat să mai aud asemenea trivialități ieșite din gura unui om, cu studii superioare, cu funcție importantă într-o întreprindere socialistă, intelectual și, mă rog, toate celelalte. De fapt, cu ce îi greșise zdrențarosul? Închipuie-ți: nu folosise batista, ci mâneca hainei. Acest lucru îl scosese pe Romeo din minți...

- Cum?!? Răcnea el, sau doar alcoolul din el. Se poate ca după atâția ani de trai într-o societate ca a noastră să mai existe inși fără batistă în buzunar? De unde ești, mă, minune? De ce nu te îngropi singur în fundul pământului, să nu ne mai știrbești prestigiul, de ce, mă? N-ai oglindă? N-ai pe nimeni să te atenționeze? Unde ți-s cei

șase sau șapte ani de-acasă? Dar i-ai avut? Înțelegeți, de fapt, ce înseamnă ei pentru viața unui om? Vă nașteți și așteptați să vă dea societatea tot, totul de-a gata, voi doar vă întindeți mâna pentru a lua para mălăiață... Doarme societatea, dormim cu toții îmbătați de... succese, în timp ce voi, paraziții, pleava, gunoiul și, într-un cuvânt, tot ce poate exista mai nociv, proliferați fără griji, vă înmulțiți cu o viteză fantastică la umbra binefăcătoare a societății, a fiecăruia dintre noi ceilalți. Ce ai făcut, de exemplu, azi pentru mersul înainte al societății noastre? Bineînțeles că nu-mi poți spune. Ce să-mi spui? Alte și alte minciuni? Evident, iar noi credem, luăm de bun vorbele tale, pentru că te considerăm om, egalul nostru, semenul care... Egal? Ei, află că eu nu-ți pot permite să fii egalul meu, nu-ți voi permite să stai la masă cu mine și să te scobești în nas de plictiseală până vine ospătarul și în general nu-ți voi permite nimic din ceea ce ar putea să lezeze societatea, pentru că eu sunt unul dintre reprezentanții ei loiali și simt că trebuie să o apăr, mă. Te-ai îmbătat... Te-am mai văzut de *en-ori* arătând ca un porc, dar mi-am zis de fiecare dată că nu mă privește, că există destul alții care au rolul de a face ordine, de a îndrepta lucrurile. Și chiar am văzut cum încercau s-o facă. Încercau doar, pentru că rezultatul muncii lor nu era pe măsura efortului, așa cum nici nu va folosi nicicând vreo metodă la îndreptarea voastră spre cele bune și drepte. În primul rând pentru că voi înșivă nu doriți acest lucru, pentru că vă convine să duceți viața asta de suboameni, de anonimi, de ființe de nimic, fără să aveți oricât de mici remușcări. De unde? Mai sunteți voi în stare să aveți eventuale procese de conștiință? Da, mă? Nu cumva vrei să spui că da? Ai avea curaj în halul în care ești să pomenești despre conștiință sau despre bun-simț? De fapt, mă și mir la ce îmi mai răcesc gura în loc să anunț miliția. Cel puțin să mai scap societatea, buna și răbdătoarea societate, de un parazit, de un...

- Auzi, îi zisese atunci zdrențărosul apropiindu-se, să știi că îți pun halba asta în frunte cât zici *mec* și te bag în mumă-ta. Bine-i? Dacă nu-ți place, du-te dracului, domnule...

Stăteam la masă în dreptul unui stâlp care susține tavanul de sticlă al localului, așa că Romeo nu mă vedea, în schimb eu îl auzeam perfect cum se zbuciuma să-și demonstreze – în fața cui? –

corectitudinea și demnitatea, cultura și patriotismul. Ca să vezi și tu ce poate face băutura din om, cu omul... Când a ieșit zdrențarosul l-am urmat și i-am zis:

- Dumneata ești chiar un om al muncii fără loc de muncă?

- Pe dracu! S-a răstit el la mine. De unde-ai mai apărut și tu cu chestia asta? Muncesc, fiule, la construcții, de-mi sar scânteii din ochi, dar azi-dimineață mi-a născut femeia un fecior și m-am cerut de la meșter să trec pe la maternitate. Ei, și în drum spre florărie – pentru că trebuie să-i duc un snop de flori doamnei mele, nu? – am intrat pe-aici să storc o bere în cinstea evenimentului. Am greșit chiar atât de mult? Dar să știi că pe susnumitul îl pocnesc mintenaș de-și uită casa și masa, numai că azi am zis că nu se cuvine, dar nu mi scapă el... Încolo, toate bune – mai dorești ceva?

- Vreau să-ți dau ceva, fiindcă îmi ești simpatic așa, cum pui problema, i-am zis. Uite, ține asta, pentru vreo ocazie... Sau măcar ca amintire...

Și i-am dat un exemplar din fotografia aceea. Imediat mi s-a părut destul de ciudat că nu mă muștra deloc sufletul că îl dădusem în vileag pe Romeo, dimpotrivă am simțit un fel de mulțumire, cam ca atunci când faci o faptă bună. Acum aș putea să spun că astfel contribuiau și eu la purificarea societății de impuritățile cauzate de indivizi ca Romeo. Dar n-o fac – gestul meu, așa cum îl simt eu în clipa asta, înseamnă cu totul altceva, cu mult mai profund și mai complicat, fenomen despre care, cândva, îți voi scrie mai detaliat... Simplificând totul, aș putea spune doar că am vrut să-i demonstrez lui Romeo că viața fiecăruia dintre noi e presărată cu o mulțime de neprevăzături, bineînțeles, cele mai multe fiind neplăcute. Ce să-i faci? Ce am putea face în fața acestor neprevăzături? Nimic, cel mult mai putem trăi sentimentul concret al stupefacției. Dar iarăși m-am abătut de la subiect, adică de la descrierea – ce cuvânt mare am spus! – șantierului, a existenței mele de șantierist. Ce să fac în timpul meu liber? Schițe, schițe, schițe... Deocamdată nu am nici măcar șevalet. Spun *deocamdată*, însă nu sunt în stare, cel puțin acum, să mă imaginez ieșind pe o ușă de atelier pe care să scrie: „Andrei RANGU, artist plastic”, iar înăuntru, în diferite stadii de execuție, tablouri, unu, două, trei șevalete... O, mi se pare atât de

îndepărtată o asemenea realitate încât mai degrabă și mai corect aș numi-o utopie, Roxania. De fapt o utopie mai... mică, o părticică din marea utopie că voi reuși vreodată să evadez de-aici devenind un nume important în arta plastică. Pentru aceasta trebuie să fiu tot timpul un... copil cuminte, să-mi văd de uneltele mele de lăcătușerie, să execut reparații de calitate, să vorbesc despre politica și ideologia partidului ca despre Biblie – știi că nu e potrivită comparația, dar momentan nu am alta la îndemână – și, în sfârșit, să am un comportament care să-i asigure pe cei din conducerea șantierului în frunte cu secretarul comitetului de partid, că procesul de reeducare merge strună. O voi face, Roxania, de dragul tău, de dragul prieteniei noastre, fiindcă altfel nu se poate, fiindcă altfel am „șansa” de a muri pe baricada construcției socialiste fără să mai am parte de frumosul pe care îl clădiserăm noi cu atâta migală – *o tempora*, nu? – și pe care îl îngrădisem cu idealuri... Apropo: n-or fi fost cumva prea înalte respectivele idealuri, Roxania? Nu cumva am dorit prea mult fără să ținem seama că *ale noastre*, ar fi putut să incomodeze pe *ale altora* care erau mai puternici decât noi? Ce-ar fi să credem că da? Și? Am fi mai mulțumiți? Aiurea! Poate că noi doi suntem prea pretențioși, poate că n-am delimitat foarte clar ceea ce ne doream cu adevărat de ceea ce ne doream cam așa: dacă o fi să fie, bine, dacă nu, tot bine e. Te-am citat și îți dau dreptate: acest fel de a privi lucrurile și situația în sine, e o formă de lașitate în fața destinului, a vieții. Primești ce ți se dă pe considerentul că atât ți se cuvine. Câtă modestie la noi, dar și câtă desconsiderare din partea... distribuitorului de împliniri! Pe bună dreptate.

... Spui că-mi pierd prea mult timp cu scrisorile... Nu, Roxania, nu e o pierdere de timp, ci un mare câștig: scriindu-ți, îmi pun ordine în gânduri și idei, mă reechilibrez după câte o zi de șantier cu ploaie, nervi și mizerie, ploaie care-mi amintește de fiecare dată de „Plumb”-ul bacovian, dar și de – curios, nu? – de versurile topârceniene „Plouă placid/Dacă continuă/Mă sinucid.” Da, de ce nu? De ce să nu luăm în calcul și această variantă de încheiere a tuturor socotelilor? Inclusiv, sau mai ales cele cu propriu-ți eu. Cu alte cuvinte, cred că în fiecare din noi există un război interior: o parte a sinelui cu altă parte a sinelui... Poate că în general lucrurile

sunt mai complicate, însă în ceea ce mă privește situația s-a clarificat: *eul* sentimental duce lupte crâncene cu *eul* rațional și niciodată nu se întrevede de partea cui va fi victoria, deși am observat că în majoritatea cazurilor, conflictul ține de caracter. Eu fiind, totuși, un ins excesiv de sentimental, raționalul pierde, uneori cele mai importante confruntări; din păcate victoriile eului sentimental se soldează, mai devreme sau mai târziu, cu pierderi greu de calculat estimativ... Dar trebuie să-ți spun că, pentru a mă elibera de aceste trăiri, adeseori, evident în afara programului, nu-i așa?, o pornesc pe Dealul Andricanilor de-aici din apropiere pentru ca, asemenea oricărui artist-pictor, să încep plin de importanță lucrul. Macarale, buldozere, tractoare pe șenile, tractoare cu remorci, autobasculante și, sigur, în primul rând, ei, șantieriștii. În salopete, cu căști de protecție, cu fețe pe care să se poată citi hotărârea de a muta vreun munte din loc, evident dacă i-ar trece așa ceva prin minte la un moment dat, pentru că ei sunt ambițioși, plini de curaj și cei mai mulți cu poze la panoul de onoare al șantierului. E un stimulent grozav. Tu nici nu-ți poți închipui ce înseamnă pentru om fotografia la panou, iar sub ea un text – deocamdată luat dintr-un ziar mai vechi – în care se spune că tovarășul și-a adus o contribuție însemnată la realizarea și depășirea cifrelor de plan pe trimestrul unu, doi, trei, sau chiar patru, adică pe întregul an. Să-i vezi cum se umflă în pene și cum se înghesuie la „Pufoaica ruptă” – cârciuma aceea ordinară despre care ți-am mai vorbit cândva – să sărbătorească evenimentul. Totul începe cu vioișie, cu glume și bancuri în care trivialitățile și înjurăturile adresate vouă, femeilor, ocupă locul principal, iar cuvântul „curvă” este cel mai apreciat și utilizat epitet. Sărbătoarea, însă, se încheie, nu foarte rar, cu niște bătălii de parcă oamenii muncii în cauză ar fi urmat *cursuri de scandalogie* în Texas, și tocmai se pregătesc să-și împartă aurul din El Dorado, sau petrolul din zona Golfului. Evident, în urma scandalurilor, adeseori se întâmplă ca vitejii urmași ai dacilor sau ai plăieșilor să ajungă pe mâna lui tov *plotoner* compromițându-se pentru o mai lungă sau mai scurtă perioadă de timp, sau chiar pentru totdeauna. Dar, stimată Roxania, aș vrea să reții că acestea sunt cazuri particulare și pe cale de dispariție, ceea ce denotă, vorba secretarului de partid la nivel de șantier, că factorii educaționali au

sfârtecat – scuză-mi expresia – din înțeleapta politică a partidului fâșii adecvate zonei geografice și categoriei sociale. De altfel, trebuie să-ți spun că la acest capitol avem câțiva oameni cu experiență bogată și în stare să metamorfozeze un scandalagiu – să zicem – într-un exemplu pozitiv și demn de urmat. Iată ce înseamnă să știi cum trebuie tradusă în fapt înțeleapta politică a partidului privind activitatea cu masele de oameni ai muncii pentru a obține rezultate pe măsura cerințelor... Dar începusem să-ți vorbesc despre... schițele mele. Deja mi s-au adunat o mulțime, parcă și începe să-mi fie frică de timpul care nu-mi va fi suficient pentru a le transforma în tablouri, însă nu pot renunța la muncă pentru a mă dedica în întregime picturii, în primul rând pentru că nu aș avea cu ce trăi. Până la noi instrucțiuni, zice Buldozeristul când nevastă-sa uită intenționat să-i pună pachet, nu mă pot hrăni cu mica publicitate.

Așa că muncesc, duc viață de șantier consolându-mă că este tocmai ce mi-am dorit întotdeauna: să fac parte dintr-un colectiv puternic și reprezentativ de oameni ai muncii, iar aceasta nu numai pentru a câștiga o șansă în plus la realizarea mea ca artist plastic. Nuuu! Mă cunosc destul de bine, sunt destul de stăpân pe eul meu, pentru a nu cădea într-o latură periculoasă a existenței: romantism idilic, ca să nu-i zic idiot, pentru că el, sărmanul, de mult nu mai e la modă, doar ca slogan pentru unii. Iar acești *unii* sunt tocmai cei rupți de realitate, visătorii incorigibili, considerații tâmpiți, care mai pot crede că mersul înainte al societății noastre socialiste poate avea loc într-un fel de virtute a inerției. Adică odată procesul de progres și de bine declanșat, el se desfășoară în conformitate cu o tehnologie deja foarte funcțională purtând cu sine societatea. Și chiar așa se și întâmplă, numai că mai este câte ceva care... Dar ce rost are toată logoreea aceasta către tine? Și culmea e că nu mă întreb pentru prima oară, ci aproape la fiecare început de pagină, iar ceea ce mi se pare interesant e că nu abandonez totuși, alunecând așa, într-un fel de compromis: adică nici nu reușesc să-ți redau cu fidelitate trăirile mele, dar nici nu renunț la sisifismul ăsta prostesc. Sisifism? Aderare la politica lui Sisif... Cred că este vorba despre încăpățânarea prostesc-oarbă a semiconștientului, semicunoscătorului de sine... Pe de altă parte, dacă aș renunța într-adevăr, tot ce se

poate ca aceasta să însemne începutul unui sfârșit de care mi-e teamă, Roxania, iar tu, că mă cunoști suficient pentru a ști foarte bine despre ce vorbesc. Nu mai e mult până la ora stingerii – citește întreruperea curentului, așa că aș vrea să-mi cer iertare pentru orice încheiere abruptă a scrisorilor și, în același timp, să-ți spun că se datorează, întotdeauna, curentului electric și, în egală măsură, faptului că mă despart tot mai greu de întâlnirile cu tine... Te îmbrățișez.

X

*I*eri, în sfârșit, am fost la director, așa cum m-ai sfătuit tu. A fost, de fapt, încă o experiență de viață pe care, cel puțin deocamdată, nu știu cu ce s-o notez: cu plus sau cu minus. Bineînțeles că m-am dus direct din șantier – dar nu ca să-l impresionez, pentru că, oricum, știe cum arătăm noi în timpul programului – și nu mi-a venit să cred că la numai vreo două sute de metri de baraca noastră în care ne înghesuim într-o cameră, acum, unsprezece suflete, se trăiește altfel. Eu, care de-atâtea luni nu mai părăsisem șantierul, am și uitat că la un moment dat ajunsesem să beau cel puțin o cafea bună pe zi, să văd filme la video, să citesc literatură bună și etc. Înainte de toate am dat de o secretară care m-a impresionat prin dimensiune și robustețe, fapt pentru care directorul a și crescut în ochii mei. Iată, mi-am zis, ce înseamnă un spirit de prevedere: mie, de exemplu, nu mi-ar fi trecut prin minte să-mi pun la ușă un asemenea animal de pază. În schimb, când s-a ridicat de pe scaun doamna secretară – îmi dai voie să-i spun așa, nu? – și m-a întrebat ce doresc, mi-a trecut prin minte să îi spun că am greșit ușa și să mă ierte de deranj... Însă i-am spus pentru ce mă aflam acolo, străduindu-mă să-mi tremure cât mai puțin glasul... Crede-mă: mi-a fost pur și simplu teamă că se va rezezi la mine și cine știe ce s-ar fi putut întâmpla, pentru că, la o adică, omul lovește în disperare de cauză mai bine decât unul curajos. Bine că nu s-a ajuns acolo! Bineînțeles că directorul era într-o ședință – cum minte orice secretară –, bineînțeles că ședința urma să dureze și, desigur, cel mai bine ar fi fost să... vin mâine. Știi tu cum e cu *veniți mâine* ăsta! Dar între timp îmi mai venise inima la loc și i-am zis tovarăsei secretare că eram în recuperare, așa că aveam timp să aștept, ceea ce – am văzut clar – nu i-a convenit deloc. Am scos *Scînteia*

tineretului din *buzunar* din buzunarul salopetei cârpită în vreo trei locuri – eu întotdeauna am ziarul în buzunar, cum bine știi – l-am așezat pe singurul scaun oferit de secretară după câteva momente de ezitare și m-am apucat temeinic de citit, respectiv așa cum face un om care a terminat lucrările de toamnă și, fiindcă tot a început să ningă, se poate așeza lipsit de grijă la gura sobei. Tovarășa secretară a mârâit ceva, n-am înțeles și nici nu conta ce – s-a așezat la masa ei de lucru și chiar a început să lucreze ceva lăsându-mă pe mine uitat acolo precum un obiect oarecare. Dar am abandonat repede cititul și începui să privesc la secretară: îi vedeam profilul și mă întrebam cum o fi arătând bărbatul ei, cum arătau copiii, cum arăta ea, seara la culcare, și tot felul de arătări din astea, pentru că aveam destul timp, îmi spuneam. Apoi mi-am mutat privirea pe pereții încăperii, pe tavan, pe dușumea și, în general, începusem o inspectare a teritoriului cum nu mai obișnuisem vreodată, pentru că nu mă interesează, de regulă chestii din astea. Dar, acolo, ce era să fac? Măcar dacă aveam ceva *altceva* de citit... Așa că am revenit la ziar. L-am prins discret de-un colț și am început să trag săltându-mă ușurel. Cu coada ochiului urmăream cum creștea suprafața eliberată de sub șezutul meu și mă bucuram sincer că doar peste un minut-două aveam să citesc oareceva. Totul era să nu-și dea secretara seama de manevra mea, fiindcă, desigur, s-ar fi produs o catastrofă: cum să se fi așezat un individ cu o salopetă soioasă, în plus și cu pete de ciment și var, pe scaunul tapisat din secretariat? Cine ar fi avut un asemenea tupeu prostesc? Poate Franco Nero. Eu, nu. Însă continuam să trag de ziar cu un fel de disperare... Iar aceasta în timp ce mă gândeam că uite, omul e de-ajuns să înceapă înfăptuirea unui păcat, a unei fărădelegi, că persistă, insistă, chiar dacă între timp devine dureros de conștient că gestul său îl poate costa libertatea chiar. Dar în cazul meu, situația ar fi putut deveni și mai gravă: observând doamna secretară ceea ce făceam, ar fi putut, îndreptățit, să mă ia la bătaie, ceea ce, zic eu, în unele momente, poate fi mai rău... adică mai rău decât... Bine, însă, că nu s-a întâmplat nimic deosebit – vorba proceselor verbale ale ofițerului de serviciu pe întreprindere. Poate că nici nu avusese când, pentru că ședința s-a terminat mai repede decât se aștepta în primul rând

doamna secretară: directorul a intrat în secretariat cu o hârtie igienică în mână și i-a zis:

- Tovarășa secretară, de mâine în closetul numărul doi nu mai intră decât cadrele. Ați înțeles? Fin'că iar și-a făcut cineva treaba mare pe colacu' buzii. Și nu e principial...

- Da, tovarășe director, nu e, și-a pițigăiat vocea tovarășa secretară. Am să comunic la administrativ să ia măsuri.

- Prin adresă scrisă, a zis directorul apăsât.

Și s-a întors să plece.

- Da, tovarășe director, a răspuns ea. Am înțeles, da' vă așteaptă tovarășul...

Ingrată funcție și asta, de secretară, mi-am zis.

- Poftește, tovule, m-a îndemnat el cu un gest pe care l-aș fi putut interpreta și ca un „poftește afară”.

A intrat înainte, iar eu după el și am rămas în picioare lângă ușă, o ușă înaltă, lucrată frumos, adică aplicată pe ea o capitonare foarte interesantă de la care nu mi-am putut desprinde ochii până când directorul mi-a zis:

- Ei, ia loc și spune-mi ce probleme ai, cum te cheamă, ce faci pe șantier și, normal, toate celelalte pe care nu am de unde să le știu, pentru că nici nu-mi permite timpul să mă ocup de toate.

- Așa e, tovarășe director, am zis eu amabilitate așezându-mă. Sunt convins că vă vine foarte greu: dumneavoastră sunteți singur, iar noi o mulțime de indivizi, fiecare cu treburile și cu necazurile...

- Și bucurii, deloc?, păru el să se minuneze. Nu foarte des, e-adevărat, da' mai aud petreceri pe la „Pufoaica ruptă”...

- Evident, mai sunt, ne mai distrăm și noi, că aici, în creierul muntelui, știți cum e... E drept, tov director, sunt și bucurii – mai rare, mai scurte, dar sunt...

- Dar la mine nu a venit încă nimeni să-mi vorbească despre o bucurie oricât de mică, ci numai să se plângă, să ceară, să reclame, să înjure chiar...

- Știu că vă e greu, dar unde și la cine să ne ducem când avem câte ceva? l-am întrebat. De exemplu eu: am dorit din tot sufletul să nu vin direct la dumneavoastră, am considerat că este vorba despre

o situație care se poate rezolva cel mult ajungând până la maistru, însă am descoperit că toate drumurile duc în acest birou.

- Mă rog... cam ca la Dan Spătaru: „Drumurile noastre, toate”, nu?... De fapt, ai o problemă, sau ai venit să reclami că nu te ascultă nimeni? Adică pe aceasta să o considerăm o a doua problemă, e în regulă?

- Păi, e! Tovarășe director, ca să nu vă mai rețin: nu știu care ar fi ordinea problemelor, dar, dacă-mi permiteți, încep cu astea... Și i-am pus pe birou un dosar-plic destul de voluminos în care – ai ghicit, cred – se aflau toate schițele mele.

- Ce e aici? M-a întrebat netezind cu palma coperta dosarului. Spune-mi așa, informativ, apoi îl lași aici – să-l studieze...

- A, nu, i-am zis, nu are niciun rost, tovarășe director. Vă puteți da seama văzând doar câteva file și, evident, ajutându-vă eu cu câteva cuvinte... Bineînțeles, dacă nu vă cer prea mult. Dacă nu aveți timp, vin mai târziu, sau mâine, sau... Nu e chiar atât de mare graba...

Îmi făcusem planul să nu forțez nota, să-i las impresia că era vorba despre o problemă care suferea amânare, una minoră în comparație cu celelalte, majore, ale șantierului. Nu știu exact pentru ce anume fusesem tot mai convins înainte de a intra la director în birou, că aplicând tactica unei posibile tergiversări îmi creșteau șansele de izbândă.

- Ești de acord, mi-a zis atunci directorul aprinzându-și o țigară, să amânăm rezolvarea problemei duminică până după închiderea șantierului?

Glumea? Vorbea serios? Mă ironiza? Eram complet derutat și câteva momente n-am mai spus nimic ascultând parcă împreună bâzâitul unui viespe care se zbătea să iasă afară prin geam, după care, tot el, a zis:

- Tinere, să nu crezi că pentru mine nu are importanța ei fiecare problemă din acest șantier, indiferent de ce natură ar fi, indiferent de unde ar veni. Dacă un om, un șantierist ajunge la mine în birou, și mai ales în timpul programului, înseamnă că s-a întâmplat ceva, că undeva a apărut o neregulă, iar omul ajunge la mine tocmai pentru că eu sunt exact cel care poate și trebuie să facă

ordine, să ia o hotărâre potrivită, cel puțin pentru moment... Spuneai că nu e grabă... Dar îți spun eu că este, adică fiecare își dorește ca o situație sau alta să fie rezolvată într-un fel anume și așa mai departe. Dar, sigur, n-ai venit aici să-mi ascuți glasul... Hai, să auzim despre ce este vorba... Ce e cu dosarul ăsta? Chiar nu pot să-l rețin și să mă ocup de el mai târziu?

- Tovarășe director, am zis atunci, aceasta ar însemna să mă chemați din nou la dumneavoastră pentru unele lămuriri, așa că... Eu sunt de profesie lăcătuș mecanic, dar în timpul liber pictez.

- Da, știu: în dosarul dumitale, pe care l-am primit de la Aiud, se specifică și acest lucru...

- Adică, știți cine sunt?, m-am mirat.

- Da' ce credeai? Mai am în șantier doi cam în situația dumitale și sarcină clară să urmăresc felul cum vă ocupați pentru reeducare în spiritul ideologiei partidului nostru iubit.

Glumea? Era nebun? Eram complet derutat, așa că am zis:

- Eu mă străduiesc, tov director, să devin un element bun, care să ducă mai departe idealurile revoluționare ale clasei muncitoare și să transpun în fapte indicațiile tovarășului secretar general...

Îl pasiona teatrul? Foarte bine, i-am demonstrat că știu să joc.

- Îmi placi, zău că-mi placi, lăcătușule mecanic. Bravo! Dar dumneata crezi ce-mi spui mie, sau...?

- Vai de mine, tov director! Dumneavoastră credeți că joc teatru? Chiar credeți?

- Da, tovarășe Rangu, cred, fiindcă dumneata ești deja un element, dar negativ. Deocamdată. Personal sper să treci la stadiul... pozitiv.

- Dacă mă ajutați, tov director, vă voi demonstra, ca să vă pot spune la un moment dat *quod erat demonstrandum*...

- E în regulă. Spune-mi acum despre ce vom vorbi azi...

- Am participat la câteva expoziții colective, iar acum mă ocup, de fapt mă preocupă problema unei expoziții personale... În dosar sunt vreo sută și ceva de schițe oglindind viața șantierului. Mai reușite, mai puțin reușite, urmând să le dau forma definitivă celor care merită...

- Interesant, a zis directorul. Interesant și frumos să ai asemenea preocupare, dar, din nefericire, pe mine mă interesează acum problema pentru care ai venit la mine. E prozaic, e abruptă trecerea de la artă la... audiență, însă: timpul!

- Am înțeles. Pe scurt, locuiesc în baraca „Făgețel”, iar în dormitor suntem șapte persoane – într-un spațiu destul de mic, ceea ce creează destule situații neplăcute, mai ales că aproximativ fiecare dintre noi are preocupări diferite. Nu am nevoie de un regim special, dar, dacă s-ar putea, măcar pentru o perioadă, până transpun pe pânză schițele astea, să...

- A, singurătate, nu? Am înțeles și sunt perfect de acord: artă, creație, șevalet și etc., însă intervine aici un aspect peste care nu pot trece: după cum știi, șantierul are conducere colectivă, deci eu nu pot hotărî singur că lăcătușul mecanic Andrei Rangu trebuie să locuiască singur, să doarmă singur, să... Mă rog, îți dai seama la ce situație s-ar ajunge? Pentru că, avem pe șantier foarte mulți oameni buni, oameni pe care te poți baza într-o problemă sau alta, dar mă întreb: câți dintre ei ar fi de acord cu izolarea dumatiale?

- Probabil nici măcar unul, tovarășe director, pentru că arta e artă, iar șantierul șantier. Vrei să fii domn, să ai condiții și să pictezi, în altă parte, nici într-un caz pe șantier!...

- Ne înțelegem bine amândoi, mi-a zis directorul și parcă îmi ești simpatic... Dar uite ce zic eu să faci: un referat. Îl gândești bine, îl scrii frumos și îl informezi pe tov secretar de partid despre problemă, după care depui referatul la registratură și...

... Dumnezeu cu mila, am gândit. Dar am zis:

- Am înțeles, tovarășe director. Oricum, încă de pe acum vă mulțumesc pentru bunăvoință și sfat...

- Lasă, a făcut directorul un gest cu mâna ridicându-se de pe scaun, semn că audiența luase sfârșit, muncește, vezi-ți de meserie, fă-ți-o cum se cere, iar aceasta va însemna pentru mine cea mai frumoasă recunoștință din partea dumatiale. În ce privește pictura... îți doresc din tot sufletul să ai parte de împliniri frumoase. Să mă informezi și pe mine din când în când... La revedere!

Mi s-a părut că a ezitat o clipă, însă mi-a întins mâna la ușă zicându-mi:

- Referatul să fie vizat și de șeful dunitale de echipă.

Am avut un moment impresia că am fost surprins cu garda deschisă și că am fost lovit, oarecum pe nedrept, în plină figură. Tu, Roxania, nu poți avea habar ce poate să însemne această inocentă trimitere pentru viză... Ieri, și până azi-dimineață, nici eu nu știam mai mult decât tine, nici măcar nu bănuiam... Aseară am scris referatul, l-am rescris de câteva ori și, în sfârșit, doar cu câteva minute înainte de a se întrerupe curentul, i-am dat forma definitivă. Nu arăta rău deloc, dimpotrivă, l-am găsit bun și în stare să-mi susțină cauza în fața oricui. Oricui, în afara șefului de echipă pe care nu-l impresionează decât alcoolul, femeile și bancurile idioate. L-am găsit în baraca-birou, stând la o masă ovală – probabil achiziționată de la demolările ce avuseseră loc înainte de deschiderea marelui șantier – și încercând să dea o formă cât de cât onorabilă unor hârtii de-o sută mototolite și murdare. Nu reușea mare lucru, însă era atât de absorbit de ceea ce făcea încât, incredibil, mi-a fost nu-știu-cum jenă să-l deranjez... Am închis ușa cu grijă și am rămas acolo, aproape rezemat de ea, cu gând să aștept oricât. Vei spune, sunt sigur, că acest oricât sună exagerat, dar eu începusem să trăiesc un fenomen ciudat: în fața ochilor mei nu se mai afla șeful de echipă, ci Hagi Tudose nebărbierit, cu salopetă și cam nedormit. Eram incredințat că nu mă simțise și mă bucuram că îmi rămânea astfel timp să mă pregătesc pentru o eventuală înfruntare, pentru o eventuală luptă pentru a-mi apăra șansa – dacă exista vreuna – și drepturile. Dar ce drepturi revendicam eu? Cu ce drept revendicam acele drepturi? Iartă-mi repetițiile acestea, dar îți reproduc destul de fidel simțirile mele de atunci și de-acum, amplificate. Cu ce și în ochii cui mă înălțam eu deasupra celorlalți șantieriști? Că pictam? Dar făceam aceasta suficient de bine pentru a pretinde niște condiții, altele decât cele normale, ale fiecăruia? Începuseră întrebările, începuse transpirația în palme, dar continuam să stau lângă ușă, așteptând. Ce? Să mă observe singur? Să termine de netezit sutele pentru a-l saluta din nou, iar el să mă observe cu adevărat? Acum, de altfel ca și atunci, nu știu. Dar îți repet: aș fi stat acolo până cine știe când dacă, la un moment dat, nu i-aș fi auzit vocea, aproape rea, în orice caz hârșăită din cauza băuturii și a țigărilor:

- Spune, tovule: ai ceva cu mine?

- Da, am răspuns, am ceva, dar nu e problemă de serviciu și nici nu mă grăbesc... Am timp după ce terminați...

- Adică, ești în sâmbătă liberă? M-a întrebat el ridicându-și, în sfârșit ochii. Parcă azi e marți...

- Da, am zis.

- Adică, ce da? N-am înțeles...

- E marți, am răspuns. Zi cu trei ceasuri rele, iar eu mi-am găsit tocmai azi să vin la dumneavoastră cu un referat pentru viză...

- I-auzi! Bine, dar sper că nu crezi în chestii din astea...

- Când ies de-aici voi lua o hotărâre... Dacă mai aveți mult, pot să aștept afară, însă n-aș vrea să vă inoportunizez...

- Să ce?!? A, da, da' nu mă simt deranjat, tovule. Matale îmi spui ce treabă ai cu mine în timp ce eu rezolv problema asta...

Și a arătat cu bărbia spre bancnotele mototolite din fața lui.

- Da, am zis, vă spun...

Și i-am înșirat toată tărșenia convins că era cu mult mai atent la bani decât la mine și că din întrevederea noastră va rămâne exact praf și pulbere sau, în cazul cel mai fericit, nevoia de o altă vizită în bârlogul său. Însă atitudinea lui aparent nepăsătoare mi-a fost de folos din două puncte de vedere: nu privea la mine, nu punea întrebări și, în general, m-a lăsat să spun tot, ceea ce am și făcut fără să mă grăbesc și cu lux de amănunte. Cel de-al doilea avantaj – prezumtiv atunci – a fost că, într-o eventualitate că era nevoie să-l mai înfrunt o dată, eram oarecum cu lecția învățată. Îți dai seama ce atuuiri îmi căzuseră pe mână? Aproape că începusem să fiu foarte sigur pe mine și pe izbândă. Vorbeam, vorbeam, vorbeam, repetam de la un timp unele fraze, în timp ce șeful de echipă își vedea de treabă ca și cum eu aș fi fost o muscă sau altă zburătoare, enervantă-enervantă, însă nu într-atât încât să fie alungată afară. Așa mă și imaginam: producând un bâzâit relativ egal în dormitorul-birou, care trecea mai mult pe lângă auzul șefului decât făcea să vibreze audio-membrana – vorba lui Sergiu. Într-o vreme aproape că mă hotărâsem să tac, să văd dacă omul din fața mea sesiza acest lucru, însă n-am făcut-o și poate că era mai bine. Spun: poate! Nu mai privisem

ceasul, însă sunt convins și acum că trecuseră destule minute până când am tresărit auzindu-i vocea:

- Și, mai departe?

Pentru câteva clipe întrebarea lui m-a blocat: realmente n-am reușit să mai spun niciun cuvânt, iar tăcerea dintre noi ar fi devenit, cel puțin pentru mine, stingheritoare, dacă el n-ar fi continuat:

- Am înțeles în orice caz totul, tovule, chiar dacă nu-ți vine să crezi, pentru că am un auz distributiv ce nu s-a văzut. Și fiindcă suntem în timpul programului, să fim scurți și concreți: vrei o cameră singur să poți picta în liniște... Perfect și sunt încântat că faci parte din colectivul de oameni ai muncii condus de mine. Parcă te și văd pe prima pagină în *Scânteia*, om al muncii pe unul din marile șantiere ale țării care, după zece ore de lucru se retrage în camera lui și creează opere de artă, și nu orice cubisme, suprarealism sau alte trăsnași, ci crâmpoie luate din viața noastră de zi cu zi. Dumneata, poate, nici nu-ți dai seama de ce ești în stare, tovule! Dar, în sfârșit, asta e o altă poveste...

Roxania, norocul meu era că stăteam rezemat de ușă, altfel aș fi căzut leșinat lângă ligheanul, sau chiar în acel lighean, în care se spălase șeful pe picioare seara și încă nu aruncase apa... Ca într-un fragment de roman prost, m-am gândit să mă ciupesc de undeva, dar mi-am adus repede aminte că îmi promiseseși că vii la mine și cine știe cum ai fi interpretat vânătaia, așa că m-am agățat de clanță și am așteptat continuarea...

...fără nici cea mai mică rețineră sunt de acord că ai nevoie de niște condiții... speciale, te sprijin din tot sufletul și cu toată puterea, dar vino, tovule, cu o propunere, cu o idee ceva și... Am înțeles că ai făcut referatul. Ai solicitat ceva concret? Adică, vreau să spun: te-ai referit la un spațiu anume, o cameră anume? Să văd, să studiez și-ți pun viza pe petiție... Ia să văd...

- Tovarășe șef, am zis atunci, eu sunt lăcătuș mecanic, un meseriaș despre care, până acum, nimeni nu a știut că are niște preocupări așa... Ceea ce nici nu are importanță. Vreau să spun însă, că în calitatea asta, de lăcătuș mecanic, pur și simplu nu am idee dacă șantierul are sau nu posibilitatea să-mi asigure un spațiu pentru... Mă gândeam că dumneavoastră veți hotărî și veți face o

propunere conducerii – ar fi cu mult mai bine, mai corect și mai liniștitor pentru mine, pentru dumneavoastră... Dacă aş veni eu cu propunerea, ar suna cu totul altfel decât dacă, forțând puțin lucrurile, ați hotărî dumneavoastră, nu?

- Nu, tovule. Pentru că nu vreau să scoată cineva castanele din foc cu mâna mea, respectiv, nu vreau să-mi aprind paie în cap, chiar dacă așa dorește conducerea, adică tovarășul director, care se ascunde, ori de câte ori i se năzare, după paravanul intitulat conducere colectivă – nu am dreptate?

Mi se părea că nu mai am în față persoana care-mi vorbise doar cu câteva minute mai înainte despre cubism, suprarealism... De fapt, redevenise șeful de echipă și-atât, adică un șantierist normal: fumător, jucător de table sau șeptic american, băutor fără să fie bețiv, iubitor de femei fără să fie curvar, relativ bun cunoscător de oameni, săritor la nevoie, dar numai până la a nu-și risca propria piele... Toate acestea le auzisem de nenumărate ori din gura Buldozeristului și, apoi, confirmate de Farmacistul despre care îți mai scrisesem, parcă, în una din scrisori. Și m-am gândit că se confirma din nou sfânta înțelepciune populară conform căreia de vorbe suntem buni, foarte buni, dar când trebuie să scriem și să semnăm, devenim suspicioși, circumspecți – dacă nu cumva e același lucru, că nu am dicționar aici, așa că scuză-mă -, dar cel mai sigur și mai corect este să spunem: LAȘI. Sunt sigur că iar îmi vei reproșa duritatea expresiilor fără să stai prea mult să te gândești, dar îți spun de pe-acum că vei greși căzând în păcatul necunoașterii...

- Să vă răspund la întrebare? L-am întrebat pe Chiribelu.

- Ce să-mi răspunzi, tovule? S-a răstit el. Există un singur răspuns la întrebarea mea pe care sunt sigur că nu mi-l dai, așa că...

- Sau ar fi mai bine să plec? Am mai întrebat.

- Tot aia e, mi-a răspuns el. Chestia care mă distrează-i că eu îți vizez referatul, iar tov director îți va cere o viză și de la... Lasă hârtia la mine și du-te la lucru...

- Dar spuneați că puneți viza...

- Și dacă lași referatul aici, n-o mai pun? O pun, tovule, dar trebuie să și scriu ceva, mă înțelegi? Adică nu pot desena un „v”

mare și să semnez... Eu știu ce așteaptă directorul și – poate nu mă crezi – știu și ce va urma, dar nu-ți spun, pentru că nu vreau să mi te fac dușman, nu vreau să crezi că am vreun amestec... Ei, ce faci? Lași hârtia sau nu?

Doi pași mă despărteau de masa-birou. I-am făcut, i-am întins referatul muncit de mine în vreo patru ore și m-am întors să plec.

- Auzi, mi-a zis atunci, nu-mi arăți și mie niște picturi de-ale tale făcute aici?

- Dar nu am decât schițe - v-am spus doar...

- Mă rog, schițe. Aș putea să văd și eu câteva?

- Sigur, uitați-vă-aici...

În urechi începuse să-mi sune, repetat și din ce mai fals, sintagma: cubism-suprarealism, cubism-suprarealism... De fapt, poate fac o confuzie: poate le citeam pe fața lui Chiribelu. Așa o schimbare la față n-am mai văzut de când mi s-a întâmplat accidentul acela stupid. Îți mai amintești? Stăteam în rezerva mirosind agresiv a mere stătute și când am deschis ochii – pentru prima dată după douăzeci și nouă de ore, mi-ai spus – ți-am zărit fața alb-palidă care, în clipa în care ni s-au întâlnit privirile, s-a îmbujorat brusc și ai continuat să fii cea mai frumoasă femeie. Și nu mă mai contrazice – promiți? Schițele au rămas la Chiribelu, deși nu știu dacă am făcut bine că i le-am lăsat, pentru că, de fapt, nu cred că i-au plăcut, ci le-a vrut mai mult pentru a se obișnui cu un mod de a vedea șantierul, adică mai altfel, să nu spun chiar stupefiant de altfel. Dar trebuie să închei – știi tu motivul. Aștept vești...

XI

Ploaie.

De două zile și șantierul e o posibilitate de a exista într-un mod care nu te mai obligă la nimic. Dacă aș putea să nici nu gândesc, viața mea nu ar fi cu nimic mai presus decât aceea a oricărei vietăți lipsite de rațiune. Aș putea spune că îmi târăsc zilele de la o noapte la alta lipsite de sens și de speranță. Pentru că am ajuns să nu mai cred în nimic, iar cea mai mare nenorocire-i că nu mai cred nici măcar în mine. Tot timpul am sentimentul că nu mai sunt în stare să fac nimic care să mă reprezinte, ci totul e conform cu ceva, un ceva care mă obligă și, în același timp, paradoxal, de care nu mă simt legat cu nimic. Iată acest cuvânt-cheie: *nimic!* Constat că se suprapune peste tot ceea ce fac și gândesc, dar nu singur, ci însoțit solidar cu alt cuvânt pe care îl eliminam – cu tine fiind – din vocabular: INUTIL. Realizezi ce împerechere de noțiuni? NIMIC și INUTIL. Trezindu-mă astă-noapte, m-am întrebat speriat: oare ce se întâmplă cu mine? Ce a răbufnit dintr-odată din sufletul meu? Unde se află cauza acestui sentiment nou, dar atât de puternic, de pesimism acut? Început de toamnă? Ploaia? Șantierul semănând cu un animal uriaș abia târându-și picioarele prin noroiul clisos? Și aș putea să mai pun o mulțime de întrebări la care ar fi imposibil de dat un răspuns adevărat, care să mă mulțumească și nu să mă aducă la albia optimismului. Pentru că așa ceva este chiar imposibil în momentul de față. Sincer îți spun, Roxania: nu știu ce se întâmplă cu mine... Să fie dorul de tine amestecat cu ideea neputinței de a pleca să te văd? Să fie dorința de camera în care am locuit atâtea ani și unde am trăit – sigur, pe lângă necazuri mai mari sau mai mici, mai importante sau lipsite de importanță – atâtea bucurii? Vezi, draga mea Doamnă, cât de fain atârnăm de... *A fi sau a nu fi?* Vezi, tu? Exact acest relativism mă scoate din fire, pentru că nu mă pot

opune logicii lui, o logică a aberațiilor de tot felul. Vorba Buldozeristului: întrebări la care s-a răspuns, întrebări la care nu se va răspunde niciodată. Uite, stau acum și privesc pe fereastră spre Dealul Andricanilor regretând că atunci când vremea fusese frumoasă nu l-am colindat, sau nu am privit împrejurimile de pe culmea lui bucurându-mă de verdele ierbii, de aerul curat și lăsându-mă în voia gândurilor-reflexe a liniștii ce mă înconjura. Dar dacă mai continui pe tonul ăsta ajung la Calistrat Hogaș sau cine știe pe unde! Am rămas singur în dormitor pentru că nu beau. Fiind sâmbătă și sărbătoare religioasă – careva striga trecând pe lângă fereastră acum vreo oră:

- Hai, mă, că dă de băut excavatorista – e ziua ei...

În ultima zi a săptămânii terminăm și noi programul cu trei ore mai repede, pentru a ne rezolva unele probleme social-administrative, aceasta deoarece duminica, deja a devenit o regulă, este zi normală de lucru, adică mai normală decât sâmbăta...

- Să vezi că într-o bună zi de sâmbătă trecem la bapțiști, zice Buldozeristul uneori, și-om lucra duminica de parcă ar fi luni...

Așa că azi e ziua excavatoristei.

E ultima zi din săptămână, sărbătoare religioasă și program de lucru redus, iată niște *evenimente* cărora nu le poți ști importanța decât atunci când, prin forța împrejurărilor, te bucuri de ele cu totul altfel decât ai face-o în alte condiții. De exemplu, noi doi acolo, la tine sau la mine acasă, ce făceam sâmbăta? O simțeam cât de cât ca pe o sărbătoare? Dimpotrivă, cel puțin mie mi se părea o calamitate, o perioadă de timp pentru care îmi planificam o mulțime de lucruri și în care nu reușeam să rezolv mai nimic, pentru că întotdeauna intervenea ceva, întotdeauna apăreau niște urgențe, niște probleme ce trebuiau soluționate exact atunci și nu mai târziu, deoarece, și deoarece, și deoarece... Acel timp de după terminarea serviciului, pe care ni-l doream doar al nostru, se comprima într-atât, încât declanșa în noi un sistem de alarmă, de spaimă că nu vom reuși să rezolvăm cutare sau cutare problemă. Vezi, Roxania? Tot timpul punem câte ceva la punct, tot timpul rezolvăm probleme cu mențiunea: scap și de aceasta și, în sfârșit, voi avea o perioadă de liniște. Însă nu se întâmplă așa. Mereu apare

câte ceva, mereu dorim ca un anume ceva să fie altfel, și continuăm să ne trăim viața trecând de la o speranță la alta, de la o împlinire la alta... Ce simplu îmi este acum să constat! Dar cât de îngrozitoare-i așteptarea unei împliniri! Intervalul acela în care împlinirea se bălăcește între siguranță și incertitudine: și dacă nu va fi așa? Adică așa cum ne dorim... Și, de fapt, de câte ori se întâmplă ca lucrurile să se petreacă în felul în care le preconizăm, le dorim? Nu încerc să răspund, pentru că pur și simplu m-ar durea ce-mi trece acum prin minte – măcar trece, dar scrisul rămâne, chiar de nu va ajunge să fie citit de nimeni vreodată. Dar cum nenorocirile nu vin câte una, citesc – ce întâmplare idioată! – eseurile lui E. M. Cioran. Știi că am discutat noi cândva câte ceva despre cartea aceasta și despre autorul ei – mă rog, atât cât ne-am priceput – și ajunsesem la concluzia că pentru lectura unei astfel de cărți îți trebuie neapărat o dispoziție sufletească specială, desigur specială în sensul cel mai bun al cuvântului, altfel... Ei, da, acum parcă aș înclina să afirm că una din cauzele stării mele depresive este tocmai această lectură. N-am fost pregătit pentru ea, nu era momentul potrivit pentru o astfel de lectură și încă o mulțime de nu-uri... Însă, ce rost mai are acum lamentarea?

Farmacistul doarme sau numai se preface. Stă culcat cu spatele spre mine, acoperit cu două pături, pe care, băgându-le într-un plic confecționat dintr-un cearșaf, le-a transformat în plapumă. Îi văd doar o porțiune de ceafă care îi trădează tinerețea sau, în orice caz, i se poate aproxima vârsta, pentru că – să-ți spun o enormitate – încă nu i se vede urma jugului vieții pe gât... Ne despart șase ani, dar acum, aș putea să jur că între noi doi se află o viață de om, viața mea, desigur diferită de aceea a unui fiu de farmaciști. Și scriu aceasta fără să simt în mine nici cea mai mică urmă de invidie sau răutate, pentru că am acceptat de mult ideea că viața mea nu putea să fie altfel pur și simplu de la o anumită vârstă. Starea de materie care sunt eu, trebuie să îmbrace într-o haină anume tot ce-mi aparține, o haină pe care trebuie să o port chiar dacă aș dori-o altfel, chiar dacă uneori – prea deseori în ultima vreme – nu-mi convine de ea având de-atâtea ori senzația de sufocare, trăind acest sentiment în unele zile atât de acut, încât mi-a trecut prin minte în câteva rânduri sinuciderea. Dar tu știi că

n-am s-o fac niciodată, Roxania. Pentru că exiști tu și ar fi ca o trădare de care nu mă simt în stare, așa cum niciodată n-am trădat, mai bine am să suport uneori consecințe ce m-au însoțit perioade incredibile de timp. Dar acum, permite-mi să spun: până în clipa când scriu aceste rânduri am fost un jucător prost, tocmai pentru că am jucat întotdeauna cinstit în timp ce alții trișau, sau nici măcar nu e corect să spun trișare din moment ce ei, sfidând totul, scoteau din mânecă și din buzunare ași care însemnau, de fapt, funcții, relații, situații materiale... Din cauza aceasta am fost întotdeauna un umilit, un neajutorat, dar un biet naiv încrezător că într-o bună zi... Ei, da: în una din zile îmi va ieși și mie lozul cel mare, voi avea posibilitatea să organizez câte un chef monstru – cum zice Buldozeristul – la care să invit, evident plin de mine, sigur de posibilitățile mele materiale și mai ales financiare, pe toți cei care mă ignoraseră până atunci, pe toți cei care îmi călcaseară demnitatea în picioare, pentru că nu era acoperită cu funcție, relații și toate celelalte. Atunci, în acea zi, aș fi intrat în rândul lumii obișnuite începând să fiu invitat la sindrofii despre care nu știu decât anumite persoane de pe șantier, în timp ce noi, ceilalți, abia dacă bănuim că se petrecuse ceva din moment ce maestrul cutare, inginerul cutare, directorul și alții sunt cam decolorați, cam mahmuri, iar în timpul programului dispar să se refacă în urma unor telefoane misterioase, la ședințe misterioase... Toate acestea s-ar întâmpla aievea dacă structura mea sufletească ar fi fost alta. Pentru că am crezut prea mult, și întotdeauna, în miracolul că oamenii sunt, într-adevăr, oameni și nu reprezentări ale unor interese. Da, Roxania, vin repede și rectific: vorbesc la modul foarte general, deoarece în particular, știm noi bine, fiecare – acasă, pe stradă, în tramvai, la locul de muncă, în societate – că mai este și altfel... Ei, iată-ne pe noi, pe acest șantier, un grup, sigur destul de mare, reprezentând omenirea. Cum o facem? Desigur, fiecare în felul său, fiecare considerându-se purtătorul câte unui adevăr incontestabil, dacă nu cumva, în anumite situații date, chiar fiind vorba despre un adevăr general valabil, mai ales că minoritatea trebuie să se supună, necondiționat, majorității. Adică: ce dacă eu văd lucrurile altfel? Dar câți le mai văd identic? Unu? Doi? O sută? Câteva mii? Da, și? Adevărul meu nu coincide cu adevărul cunoscut și acceptat de marea

majoritate a celorlalți, nu-mi convine, însă mă aliniez frumos în rândul celor care nu-și fac atâtea probleme, care execută cu emoționantă docilitate dispozițiile câte unui șef imbecil. Sigur, vorbesc din nou la modul general, pentru că, în particular, mai există o mulțime de excepții, însă uite, nu știu cum se face că întotdeauna – cel puțin în ce mă privește – am fost subalternul unui șef idiot. Să fie o prejudecată? Țin eu chiar atât de mult și îngust la un anume fel de a fi care trebuie să caracterizeze un conducător? În calitate de șantierist, sunt în stare acum să accept chiar și o variantă neconvenabilă în ideea că viața de-aici a început să mă schimbe, să-și lase niște amprente asemănătoare unei pecingini... Iar aceasta nici nu ar fi prea grav, însă constat pe zi ce trece că boala asta, în loc să se amestece tot mai puțin în sufletul meu, devine acaparatoare, asemenea unei iederii, cu perspectiva ca, într-un viitor, deocamdată imprevizibil, să devină un adevărat pericol pentru sufletul meu. Iartă-mi repetițiile astea, Roxania, dar așa cum am convenit noi doi în urmă cu nu-știu-cât timp, important rămâne, întotdeauna, fondul și nu forma... Simt nevoia să fac ceva, orice, pentru a scăpa de obsesia îmbolnăvirii sufletului, să iau niște măsuri profilactice până nu va fi prea târziu, până când plaga pesimismului nu va deveni periculoasă și greu sau imposibil de înlăturat. Desigur, refugiul ideal ar fi șevaletul și pensula, pentru că de-atâtea și de-atâtea ori m-au scos din... căderile mele psihice, însă uite, acum nu mi-ar reuși absolut nimic – sunt convins – drept care nici nu încerc, mai ales pentru că materializarea ideii de neputință ar însemna un dezastru. Mă mișc în spațiul redus dintre ușă, masă și paturi într-un ritm tot mai alert, parcă m-aș pregăti pentru un eveniment foarte important și îmi lipsește ceva esențial pentru a fi totul în ordine.

- Ce?

Fără să-mi dau seama, m-am oprit în mijlocul spațiului oferit binevoitor de societate, și am pronunțat întrebarea cu voce tare. Într-adevăr: ce-mi lipsește, Roxania? Privesc în jurul meu, văd fotografia ta atârnată deasupra patului ca o icoană, și îmi spun că, normal, ar trebui să recunoască întreg universul că ești cea mai frumoasă femeie, iar eu sunt obligat pentru aceasta să fiu cel mai fericit om din moment ce mă pot mândri că te am, că îmi scrii, că am avut șansa să mă bucur admirându-ți profilul, ochii, formatul

gurii, trupul, sânii... Mai știi? Mai vrei să știi? Stăteai pe pat și, ciudat, mi se părea că trupul tău luminează discret prin întunericul nopții, deși abia-abia deslușeam forma sânilor, a întregului tău trup apărat împotriva lăcomiei privirilor mele de o „biată” pereche de bikini. Doamne, cu câtă dragoste te înveșmântam! Așadar, ar trebui să cred din toată inima că nu-mi poate lipsi nimic din moment ce te am pe tine, nu-i așa? Iar cei care te-au văzut, chiar dacă nu o spun, o gândesc și mă invidiază. Dar dacă te-ar ști și ca om? Cred că invidia ar aduna atât de multă răutate în ei, încât ar fi în stare să găsească o modalitate pentru a ne neferici, pentru a ne înstrăina ca oameni, ca bărbat și femeie, ca... Doar acum câteva zile a intrat șeful de echipă la noi în dormitor și mi-a zis arătându-te:

- Faină damă! Cine-i? Că eu sunt abonat la Cinema, dar n-am văzut-o prin revistă...

Mi-a trecut prin minte să-l sugrum pentru cuvântul damă și nu mi-ar fi fost greu deloc în clipa aceea să o fac. Detest pângăririle în general, dar atunci, că era vorba despre tine? Probabil, însă, că rațiunea a intervenit la timp pentru a mă salva de la o reacție stupidă, acum, ciudat, nu știu: să mă bucur sau să-mi pară rău că am dat dovadă de lașitate în loc să fi profitat de o situație care m-ar fi înălțat în ochii tăi. Doamne, ce enormități îmi pot trece prin minte, nu-i așa? Crede-mă că nu mă mai recunosc, parcă nu mi-a mai rămas nimic din ceea ce eram în urmă cu doi ani, cu un an, cu câteva zile chiar... Și-atunci, nu e, oare, firesc să mă întreb: ce se întâmplă cu mine, Roxania? Mă mai pot eu considera un om normal, sau măcar un șantierist oarecare?

Farmacistul mormăie ceva prin somn, parcă pronunță numele unei femei, al unei fete?, o fi având și el pe cineva? O fi suferind la fel ca mine? Refuză permanent să vorbească despre partea sentimentală a sufletului său spunând că nu-l reprezintă, că, dimpotrivă, e o zonă unde nu-i place deloc să calce, care nu-l onorează – a zis odată. Atât. Să însemne, oare, că șantierul este locul său de refugiu, de evadare dintr-o situație sentimentală anume? E posibil... Dar cum își trăiește el izolarea aceasta? Cum o simte? Aseară mi-a spus din nou că nu vrea să se mai întoarcă acasă decât atunci când se va fi realizat. Realizat pe-un șantier, el,

fiu de farmaciști?! Cum și-o fi imaginând oare? N-am priceput și nici nu mi-a explicat cam cum vede el realizarea pe un șantier privind evoluția de la muncitor necalificat la... La ce? Vrea să le demonstreze farmaciștilor-părinți ai săi că și fără ajutorul lor el este în stare să devină om, poate chiar o personalitate. Mă bucur pentru el că se ambiționează, că are încredere în forțele proprii, și aproape aș putea să jur că o să-i reușească multe în viață, în orice caz cu mult mai multe decât mie care n-am știut să lupt exact atunci când era absolut necesar, dimpotrivă, lăsând să o facă alții, iar eu am dat libertate altora să mă poarte cu valul lor în speranța că undeva pe mal trebuia să existe și pentru mine o salcie de care să mă agăț... Asta e, Roxania: n-am fost niciodată un bun înotător prin apele tulburi ale existenței – dacă aceasta poate fi considerată drept scuză pentru nereușitele personale, iar despre victoriile mele, care n-au fost altceva decât niște înfrângeri deghizate, ce aș mai putea spune?. Pe de altă parte, este adevărat: nici nu mi-am dorit vreodată să ies din rând pentru a fi remarcat în vreun fel, ci am preferat anonimatul, existența aceea specific insipidă, dar relativ convenabilă, adică principiul soldătesc: cu cât ești mai mic în grad, cu atât sarcinile sunt mai reduse și ești mai greu de remarcat în masa mare a soldaților... Evident, nu neg că există în acest principiu – în ceea ce mă privește cel puțin – dorința secretă că într-o bună zi îmi va reuși ceva anume care mă va propulsa spre glorie, poate chiar spre culmile ei. Dar pentru aceasta este nevoie de muncă, în primul rând de foarte multă muncă, de renunțări, de sacrificii, pentru că, fără toate acestea și încă o mulțime altele, nu se poate face nimic. Pentru că, stimată Roxania, a-ți realiza un ideal, zic, trebuie, necondiționat, să-i devii sclav, să faci totul numai și numai pentru a-l atinge, bineînțeles nu machiavelic al cărui principiu îmi repugnă... Chiar tu mi-ai scris cândva, liniștindu-mă cât de cât, că nu totdeauna mijloacele dezonoarează scopul... Depinde în mare măsură de ce îți propui, ce vrei să faci, unde vrei să ajungi. E părerea ta – nu pot subscrie decât formal, înțelegi? Dar aceasta este altă poveste...

Pornesc din nou prin spațiul meu dintre ușă, masă și paturi, și umblu minute multe încercând să pun stăpânire pe mine, să mă reîntorc în mine, la mine, cel care am fost până la venirea pe acest

șantier îndepărtându-mă de un mod de viață ce mi se părea searbăd... Forțat de împrejurări, mi-am impus să cred – din ce în ce mai mult – că șantierul este un loc ideal pentru a crea, pentru a te integra în realitatea socialistă a țării, încât am ajuns acum să mă întreb dacă nu cumva am dorit cu mult mai mult decât poate el oferi în mod firesc și oricărui om normal. Dar, ajungând aici, mă întreb acum: oare sunt eu un individ normal, un șantierist coexistând împreună cu ceilalți la nivelul unei calități de viață inutil de reclamat, fiindcă aceasta e? Șantierul e șantier, am mai spus-o, însă se pare că doar pentru alții, deoarece, iată, mie tot nu-mi intră în minte acest mare și indiscutabil adevăr. Ce Dumnezeu! Este, oare, atât de complicat pentru cineva să înțeleagă simplitatea ideii că șantierul înseamnă cizme de cauciuc, noroi, ploi cum numai pe șantiere se pot întâmpla, salopete și căști de protecție, anumite relații între oameni și-atâtea, și-atâtea altele? Înseamnă că ori m-am idioțit de tot, ori, într-adevăr, nu am fost din capul locului suficient de pregătit pentru a participa la această nouă existență! În clipa aceasta admit, fără niciun fel de rezerve, amândouă ipotezele, egal de importante...

Undeva, nu departe de baraca noastră, aud tot mai distinct larma produsă de cei care participă la sărbătorirea Excavatoristei și, nu știu prea bine de ce, mă bucur. De fapt, trăiesc o senzație ciudată, oarecum nouă, că abia în clipa aceasta mă simt ca făcând parte la modul cel mai concret din colectivul de oameni ai marelui șantier. Dar poate că mă bucur pur și simplu pentru că oamenii știu să petreacă, să-și manifeste trăirile într-un mod cu totul specific nouă, urmașii dacilor care, se zice, știau să fie niște luptători extraordinari, dar și când începeau petrecerile, nu se făceau de rușine, ceea ce a rămas, orice s-ar spune, ca două forme absolut reprezentative ale locuitorilor acestui colț frumos de lume. Deci, iată, șantieriștii, colegii mei de muncă, știu să dea la lopată, să sape tuneluri și să înalțe baraje trainice, dar – și chiar văd acum pe fereastră – știu să învârtească și fata pe sub mână într-un iureș de-a dreptul impresionant. Așadar, și aici, oamenii știu să fie oameni, să-și trăiască bucuriile frumos, să participe plenar – dacă-mi dai voie să folosesc sintagma asta atât de plăcută activiștilor de partid – la binele semenului, ceea ce, hai să recunoaștem, Roxania, nu e puțin

lucru, în condițiile în care, existențial vorbind, totul se reduce la pierderea cât mai rapidă a identității pentru a deveni simple cifre în contextul mai larg al chestiunii.

Îmi trece prin minte să ies din baracă și să mă amestec printre ei, să mi-i simt alături într-o comuniune sufletească sinceră și generatoare de optimism. Dar nu: datoria mea este alta. Eu trebuie să fiu dinafara lor, să-i văd și să-i înțeleg mai bine, să mi-i apropii altfel, prin artă. Tablourile mele trebuie să-i reprezinte exact așa cum sunt de fapt și nu cum ar dori ei să fie. Nu vreau să fotografiez realitatea decât surprinzând-o în momentele ei cele mai sincere și nu pozând. Vreau ca totul să apară firesc, un firesc învăluit, care să oblige privitorul tablourilor mele la participare. Vreau ca el să se simtă ca făcând parte efectiv dintr-un peisaj, dintr-un colț de șantier, dintr-un grup de șantieriști dezbătând probleme cotidiene ce trebuie rezolvate acolo, pe loc, și nu neapărat în ședința de *ceome!* Tu n-ai habar ce importante pot ele deveni în unele situații, cum pot ele schimba soarta unui om, a unui grup de oameni... Nu mai departe decât ieri, a fost chemat să dea socoteală în fața *ceomeului* Farmacistul, fiindcă la sosirea unui director din minister nu s-a ridicat în picioare odată cu noi, ceilalți...

- Dar m-am ridicat, a ripostat el, însă mai puțin...

- Adică?, s-a mirat dirigintele de șantier.

- Am considerat că era suficient, din moment ce tov director a trecut printre noi ca vodă prin lobodă.

- Da?, s-a mirat din nou dirigintele. Interesant, foarte interesant!... Dumneata de când lucrezi pe șantier? De fapt, nu contează... Stimați colegi, propun sancționarea tovarășului cu muștrare scrisă, iar la o a doua abatere să...

- A doua abatere!?, pufnise el întors la echipă. Păi, mai vine pe șantier în următorii zece ani boul ăla? Nu l-ați văzut cum călca prin noroi? De parcă ar fi mers pe ace – băga-l-aș în mumă-sa de țopârlan!

Dar mai puteai să știi? Activiștii partidului, curelele de transmisie, fojgăie peste tot, ca apucații și rod din sufletul omului ca niște termite... Da? Crezi că iar vorbesc periculos? Și voi vedea din nou Aiudul, Poarta Albă sau Gherla – din interior, evident? Așa

e, ai dreptate: sunt un recalcitrant, un prost făptuitor al înțeleptei politici și al indicațiilor prețioase. Roxania, crede-mă că m-am săturat de *indicații* prețioase până dincolo de orice limită. Cât o să mai țină indicațiile astea? Cât o să mai fie valabile? Un an? Zece? O mie? Într-o zi Ceaușescu va muri și totul se va termina, nu? Măcar nepoții nepoților noștri vor trăi vremurile, fiindcă unii comuniști sunt nemuritori – ha, ha, ha!

XII

*A*ceasta este a doua scrisoare către tine pe ziua de azi sau, dacă vrei, ia-o drept continuare la cealaltă, anterioară, pe care am întrerupt-o destul de abrupt și chiar fără să-ți urez nimic, fără să te îmbrățișez și să te sărut, ceea ce, sunt convins, mi-a agravat situația și așa destul de precară. Spun precară, pentru că citind ultima ta scrisoare, nu reușesc deloc să mă conving că mi-e adresată mie. Tot timpul îmi spunea un glas interior că ea, scrisoarea, trebuia să fie trimisă altcuiva, unui om care ți-a pricinuit vreun rău pe care nu-l poți ierta... Reține un fapt: de trei ori am citit fiecare din cele șapte pagini, pentru ca, ajuns în final, să-mi dau seama că tot nu-mi erau problemele suficient de clare, așa cum le puneai tu. Dar, aceasta e altă poveste și nu știu de ce am tot mai mult convingerea că în curând va trebui să existe între noi doi o explicație care să lămurească o dată pentru totdeauna unele lucruri. Este penibil, ca să nu spun stupid, să ne tot învinuim unul pe celălalt de niște fapte de care, se pare, nu suntem în stare niciunul dintre noi. În sfârșit... Deci, să mă explic puțin: am întrerupt scrisoarea cealaltă, fiindcă pur și simplu m-am trezit cu un bolovan aruncat în fereastră și doar puțin a lipsit să nu-mi cadă în cap. Absurd, nu? Și totuși, adevărat. Acum, în loc să-ți scriu, puteam să fiu în drum spre spital, cu o comoție cerebrală, sau – deloc exclus! – sub formă ultimă a materiei... Sună cam macabru? De acord, și?

Dar nu e momentul să vorbesc despre chestiuni care ar contribui, se pare, la adâncirea unei prăpăstii ce a început să se contureze înfricoșător în contextul legăturii noastre. Exagerez? Este vorba doar despre o simplă și trecătoare falsă impresie? Dacă ai fi lângă mine acum, dacă am putea discuta fără grabă, și cu discernământ, așa cum am făcut-o de atâtea ori, senzația aceasta

neplăcută și-ar pierde, desigur, din importanță și din greutate. Pe când așa... până

primesc scrisorile tale, intervin în viața mea o mulțime de întâmplări, sigur, nu cu determinări capitale, dar care formează împreună un câmp ideatic imposibil de ignorat. Iar încerc să filozofez, nu-i așa? Și măcar dacă m-aș pricepe, cum pe drept cuvânt spui tu, tot ar fi ceva, dar așa... Ce să fac, dragă Roxania? Înțelege-mă că aceste scrisori constituie singura mea consolare, singurul meu zid de care mă mai sprijin pentru a nu cădea, și la propriu și la figurat. Vezi, tu? Fac parte dintr-un colectiv de oameni ai muncii uriaș, un colectiv bun, apreciat de en-ori de organele județene și chiar centrale, posesor al câtorva ordine și medalii acordate de conducerea statului, personal de tovarășu' Ceaușescu, așa că, normal, ar trebui să-mi fie bine, să mă simt bine, mai corect spus, tocmai pentru că, recunosc, nu-mi lipsește nimic. Într-adevăr, pot spune că am de toate câte puțin, e adevărat, dar am!, doar singurătate am din plin, iar aceasta – evident, nu întotdeauna – mă macină mai rău, parcă, decât orice. Sunt zile și perioade când mă simt îngrozitor de singur, când doar gândul că tu te afli la câteva sute de kilometri de mine îmi paralizează și trupul și sufletul. Nu mai sunt în stare de nimic, nu mă mai interesează nimic, nu mai țin seama de nimic, totul devine fad și nu m-aș mira deloc dacă un glas interior sau celest, m-ar întreba ultimativ:

- Care ți-e ultima dorință? Mai ai șapte minute...

Chiar: care ar putea să fie ultima mea dorință? Pentru un condamnat la moarte există, într-adevăr, o ultimă dorință? Normal, ea fiind ultima, trebuie să aibă importanța capitală... Oare chiar așa se întâmplă, sau condamnatul spune pur și simplu ce îi trece atunci prin minte, poate doar incidental, aceasta să fie una dintre ultimele dorințe importante? Culmea este că aceste perioade au început să se repete tot mai des și cu rezonanțe tot mai adânci în sufletul meu. Bineînțeles, am făcut și fac tot ce cred eu că trebuie să scap de ele, să le diminuez intensitatea, însă nu reușesc, pentru că sunt alimentate cu consecvență, așa zice, de viața cotidiană a șantierului. Și abia acum, aici, îmi dau tot mai mult seama că am făcut o mare greșală plecând de lângă tine în seara aceea când m-am crezut un

fel de erou lermontovian, că m-am aruncat ca un berbec orbit de orgoliul specific în realitatea tumultuoasă și înălțătoare a acestui șantier crezând că... Puteam să aleg alt loc de muncă – mi se oferise de către conducerea penitenciarului, dar n-am făcut-o, ci am acceptat cu inconștiență și cu revoltă?, varianta acestui loc de muncă. Da, exact: ce prostii spun, Roxania! Aveam de ales? Eram trimis/repartizat pe acest șantier, sau pe altul – șantier să fi fost, fiindcă doar într-un asemenea colectiv poate fi reeducat un ins ca mine, cu manifestări nepotrivite cu ideologia partidului. Adică reeducat fix în spiritul de care mă săturasem ca dracul de tămâie și din cauza cărei sațietăți ajunseseam la Aiud, apoi la Poarta Albă și, în final, la Jilava – ce viață am dus, Roxania! De fapt, de-abia în aceste clipe îmi dau seama extrem de clar de discrepanța dintre ce am dorit și ce este – Doamne, ce diferență! Tu nici nu poți fi în stare să-ți imaginezi... Mă simt singur, Roxania, singur și rupt pentru totdeauna – așa mă gândesc tot mai des și cu groază – de-o lume în care, parcă, începusem să mă simt, totuși, eu, așa cum mi-am dorit în adâncul sufletului. Am fost nevoit, dintr-o încăpățănare prostească, să las totul pentru această ideal-izbăvitoare evadare în realitatea socialistă a țării reprezentată printr-un șantier, de fapt, oarecare... Cred că mi-am și zis uneori, măcar în sinea mea, că marile opere de artă nu se pot naște atâta vreme cât artistul nu participă nemijlocit la evenimente, cât nu se implică efectiv și afectiv la viața de toate zilele, dar nu ca om al muncii, un funcționar amărât, umilit și chiar înjosit, ci ca membru al unui colectiv muncitoresc puternic și reprezentativ pentru economia țării... Ce mai consolare, nu-i așa? Îți dai seama la ce nivel de imbecilitate am ajuns? Rafael, Leonardo da Vinci, Andreescu, Rembrandt, Brâncuși, Grigorescu, Goya, Toulouse-Lautrec și alții, au fost pe șantiere socialiste, au făcut parte dintre fiii cei mai reprezentativi ai societății în care au trăit, respectiv clasa muncitoare? Aberant, nu? Fii, te rog, atentă cum sună: lăcătuș mecanic, adică un taie-frunză-la câini, adică un nimeni, și buldozerist sau fierar-betonist pe un mare șantier... Comparația devine jignitoare... Poate că și acest gând mi-a trecut prin minte când am luat hotărârea să optez pentru acest șantier, poate chiar o fi contribuit substanțial la opțiunea de a mă transfera... O, dar câte

argumente nu ar fi de găsit! Însă, ce sens mai au? Mă mai ajută acum cu ceva? Da: să devin ridicol în fața oricui. Norocul meu este că aceste scrisori ajung la tine, iar tu mă înțelegi, altfel m-aș simți un compromis pentru veșnicie în proprii mei ochi, inclusiv. Așa e: am o stare de suflet care pur și simplu mă năucește, îmi dereglează tot sistemul rațional de care ajunseseam să fiu chiar mândru cândva. Ți dai seama? În sfârșit, dar poate că aceasta, cel puțin acum, în acest moment chiar, se datorează acelui bolovan aterizat prin fereastră aproape de capul meu. Puteam să mor fără să fi realizat acea operă de artă care să mă reprezinte în timp, care să-mi asigure locul în stalul cu Tonitza, Aman, Renoir, Rembrandt, Matisse, Rodin, da Vinci etc., etc., și măcar dacă aș fi murit fără să realizez mental acest lucru, fără să mai apuc să sufăr pentru această neîmplinire, dar, cine-ar mai putea în clipa aceasta să știe?

Adevărul este că, după ce bolovanul a pătruns în camera mea și a Farmacistului, mai precis după trecerea șocului, simțeam cum devin tot mai nepăsător cu ceea ce mi s-ar mai fi putut întâmpla, chiar mi-a trecut prin minte întrebarea: ce-ar fi ca al doilea să nu mai dea greș? Farmacistul sărise din pat și până una-alta privea la mine aiurit neștiind ce să creadă și, probabil, să găsească ceva logic de care să se sprijine. Până la urmă n-a găsit nimic și mi-a zis:

- Cu mine sau cu tine au ăștia ceva?

- Poate cu amândoi, i-am răspuns. În orice caz, nu este prea indicat să stai în fața ferestrei, chiar dacă ai multă încredere în ei... Și am arătat cu capul spre afară.

Nu s-a grăbit să se dea la o parte, dimpotrivă, s-a apropiat de fereastra cu ochiul spart, a privit afară un minut-două, apoi s-a întors spre mine și mi-a zis:

- Tu chiar crezi că ar fi în stare să...?

- Ei, nu așa, i-am răspuns. Poate fi vorba pur și simplu despre un accident... În șantier se petrec atâtea...

- Accident în baracă?! E absurd ce spui...

- Evident, dragul meu, e foarte absurd, dar nu de ignorat...

Nu știi de ce îmi convenea de minune crearea unei stări de nesiguranță pentru acest semen al meu care, pentru mine cel puțin,

rămânea fiu de farmaciști, crescut și trăit în anumite condiții materiale și spirituale, adică un ins, căruia nelipsindu-i nimic, și-a permis teribilismul prostesc al plecării pe un șantier, fie el cât o fi de pârțică a construcției socialismului în patria noastră scumpă. Cum și-o fi imaginat el un asemenea loc de muncă? Copie a pieselor de teatru de la televiziune sau modalitatea de a exista independent în vederea rotunjirii unei personalități de care singur să fie răspunzător? Poate și una și alta.

- Știi ce?, mi-a zis. Am de-un timp încoace impresia că reduci totul la fatalitate, că în curând va trebui să se întâmple ceva în stare să schimbe lumea...

- Aș fi nedrept să te contrazic, i-am răspuns. Nu numai eu, ci oricare dintre noi așteptăm și dorim să se producă schimbări, evident în bine, în **mai** bine. Uite, să luăm un exemplu sau *niște* exemple din imediata noastră apropiere: umblu cu salopeta cârpită, patul e tare ca piatra, trusa de chei cu care lucrez este uzată și decalibrată, aș vrea să văd măcar o dată pe lună un film, un spectacol de teatru... Le am pe toate acestea? Nu. E firesc să le doresc și să le am? E! Și-atunci? Unde vezi tu fatalismul? Dacă așezi între ideea/dorința de schimbare și exemplele enumerate semnul egalității, vei avea o imagine clară a unui normal de viață. Atât, dragul meu, nimic mai mult, eventual pe alte coordonate ale vieții...

- Normal?! Pe un șantier în creierul muntelui, aproape tot ce dorești tu – bineînțeles în afara hainelor de protecție – este, din capul locului, o chestiune oarecum dubioasă... Iar în acest context, dă-mi voie să fiu sceptic...

- Îți dau voie, eventual, să fii fatalist...

- Vrei să ai umor?

- M-aș bucura, crede-mă. Din păcate sunt foarte trist astăzi. Trist și indiferent la ceea ce ar urma să se întâmple. Am ajuns la un fel de saturație de tot și de toate, înțelegi? Am ajuns să constat, cu un fel de spaimă, că am momente când tot, dar absolut tot ce vine dinafara mea, poate să treacă pe lângă mine, fără să mă afecteze câtuși de puțin, eu trăind în mine atât de acut și de total, încât devin impenetrabil, dacă pot spune așa...

- Chiar în cazul unui șoc puternic? M-a întrebat Farmacistul după un timp de tăcere.

- Ce e aia? M-am mirat eu. O avalanșă? Un trăsnet? Un accident mortal? Sau alte și alte chestii din astea tari? Dragul meu, nu mă cunoști destul: sunt atât de... ros de evenimente, că...

- Să privim spre ușă, mi-a propus el. Fii atent: în cadrul ei a apărut în clipa aceasta Roxania...

Ți-am spus: băiatul ăsta a căpătat aici calitatea de a gândi frumos și logic, ceea ce, la vârsta lui, constituie un argument pentru înțelepciune. Deci, îți dai seama pe ce a mizat: tu, apărută în pragul ușii... Aceasta sigur nu m-ar mai fi lăsat indiferent. Mă bucur pentru el și regret că, poate, ne vom despărți și nu voi apuca să-i fac portretul așa cum doresc. Am încercat câteva schițe, însă nu a ieșit mare lucru, mai bine zis nu a ieșit ce-aș fi vrut eu, așa că am renunțat până una-alta la idee... De fapt, se întâmplă un fenomen curios: nu reușesc deloc să-l integrez în viața de aici, între șantieristii componenți ai unei categorii speciale de oameni; pentru că șantierul te obligă într-un fel să te supui legilor lui, să i le respecti, uneori chiar cu mare strictețe, dacă vrei să fie bine și de tine și de alții. Și nu e deloc o glumă ceea ce îți spun acum, Roxania. Există niște legi aspre, sau mai bine zis dure, care, discret și tenace, te aduc la un numitor comun, la o albie prin care curge zi și noapte, zile și nopți, viața de șantier, o existență generală compusă din existențele noastre, ale fiecăruia. O, dar câte abateri până se ajunge la modelarea particularului după chipul și asemănarea generalului! Nici nu ai crede...

- Lasă, i-am zis, nu-i cazul. Hai să fim mai realiști și mai tereștri, că altfel nu te văd bine la noapte... Ia să vedem cum rezolvăm cu geamul acesta... Sau vrei să petrecem o noapte în bâzâit de fânțari și lună plină? În ce mă privește, mă acomodez...

- Apropo: *acolo* aveți?

- Oho! Mai ales la Poarta Albă... Dar nu prea aveam timp de ei... În timp ce alții puteau să-și vadă de viață altfel, cam cum le convenea, și mai făceau și nazuri, noi...

Îl atacasem, e drept indirect, într-un punct vulnerabil: știam că are oroare de țăntari, iar aceștia, dintr-un instinct, de-a dreptul ciudat, îl și atacau cu o agresivitate de mă apuca mila.

- Am înțeles, mi-a zis, am înțeles mai mult decât crezi, și plec să rezolv problema...

Imediat după ce a ieșit pe ușă, i-am regretat plecarea. Eram într-un moment dificil și, sigur, o discuție, chiar și pe muchie de cuțit, mi-ar fi făcut mai bine decât singurătatea care, bineînțeles, s-a și repezit la mine hămesită. Și m-am lăsat devorat, am lăsat-o să-și facă mendrele cu sufletul meu, și-așa vai de el. Ce să-ți spun? Cred că mă prostisem de tot: începusem să mă rog, nu știu la cine sau la ce, să apară într-adevăr aici pe șantier, să vină Buldozeristul, de exemplu, și să-mi spună cu un ton oficial-solemn:

- Tovarășe lăcătuș mecanic, vedeți că vă caută o tovarășă... Să fiu al drrrraa..., scuză-mă, dacă nu e fix ca o prințesă.

I-aș sări de gât și mi l-aș crede cel mai drag om de pe lume... O, dar și de această dată, cuvintele nu sunt în stare să-ți explice exact ce se putea întâmpla în clipele acelea cu mintea și inima mea. Poate dacă ai fi fost acolo, venind spre mine de la intrarea în șantier, sau aici, în încăperea aceasta în care mi-am înălțat iluziile și mi se năruiesc visele unul câte unul, aș fi putut să-ți transmit starea mea. Dar așa... De ce poate fi în stare o biată epistolă? De altfel, de fiecare dată aproape, trăiesc sentimentul că toate paginile astea nu sunt, ca scrisoare vorbesc, nici pe departe ceea ce îmi imaginez și doresc să-ți spun când încep scrisorile. Am tot mai des și mai mult senzația că ele nu sunt decât un mod, adesea jalnic, de a-mi defula trăirile acumulate într-o perioadă oarecare de timp. Pentru că, de fiecare dată, recitind ce-am scris, trăiesc o senzație acută de zădărnicie, ajungând chiar să mă mir că nu devin dezarmante pentru o femeie ca tine astfel de scrisori anodine. Dar, uite, în clipa aceasta îmi trece prin minte că nu trebuie să-ți scriu azi și mai ales acum. Cred că mi-ar fi fost cu mult mai folositor să o fi luat pe Dealul Andricanilor, aflat în apropierea șantierului, chiar de unul singur – sau mai ales! – și să-mi decantez trăirile până la purificarea sufletului, până când, în sfârșit, viața mea ar fi prins o culoare mai domestică, vorba Buldozeristului. Unde-o fi el acum?

Ce-o fi făcând? Se află, oare, printre cei care abia s-au îndepărtat de baraca noastră chiuind și înjurându-se – atât de firesc! – de mamă și de tot ce le trece prin minte? Parcă mi-ar părea rău: el este, totuși, puțin mai altfel decât ceilalți. Nu știu dacă mai bun, dar, în orice caz, *mai altfel*... Iar într-una din schițele mele, cred că e cea care mi-a reușit cel mai bine, i-am prins o grimasă a feței atât de personală, încât mă simt compensat pentru toate reușitele mele, atâtea dominate de-un aer de falsitate. Pentru că, de ce să nu recunosc?, dacă nu toate, cea mai mare parte a schițelor nu este altceva decât șirul unor false victorii despre care nu-mi place să vorbesc nici măcar cu mine; pentru că, am ajuns, într-adevăr, să nu mai am încredere în ceea ce fac, în mâna ținând pensula sau creionul, ca un fel de prelungire și materializare a ideilor. Chiar: de-o vreme, am tot mai mult impresia că nu-mi mai reușește nimic, parcă aș fi „ocrotit” de aripa unui blestem cumplit... Să fie acesta semnul începutului de neputință? Să fie vorba despre începutul unei finale prietenii cu Tanti Roza, cum se tot scuză un amic? Roza-scleroza! Dar sunt, încă tânăr, Roxania! Tânăr și cu dreptul de-a avea timp să mă bucur de viață. Alții, destui, la vârsta aceasta, au creat cele mai importante opere, au trăit viața poate mai frumos decât pe un șantier nenorocit care, fiindcă veni vorba, o să mă nenorocească și pe mine dacă nu voi reuși să-l părăsesc într-un viitor în orice caz nu prea îndepărtat. Oare, chiar: șantierul acesta, în care mi-am pus atâtea speranțe, va avea puterea să mă distrugă ca om și ca artist? Ar fi groaznic, însă nu exclus, atâta timp cât tu vei lipsi de lângă mine, cât tu nu vei înțelege că aceasta este singura cale pentru mine de a mă realiza pe plan artistic, din punct de vedere „reeducational”, altfel toată această existență căreia, cu oarecare indulgență, ar fi potrivit să-i spui căderea într-un soi de eroism prostesc și evident inutil. Dar sper să nu fie așa, sper că viața mea, cu tot ce îi aparține – sentimente, neîmpliniri, bucurii, iubire pentru tine, antipatie pentru „generalul” care înghite particularul terfelindu-l într-o ideologie existențialistă fără formă și fără fond, încăperea asta căreia, cu simpatie îi spunem dormitor – să înceapă a fi altfel. Nu știu când: mâine, peste-o lună, peste-un an, peste..., dar să nu mor între timp, să pot locui măcar în același oraș cu tine, să te văd ades, să-i știu pe ai tăi ferindu-te de mine ca de-un lepros

și să nu-mi pese nici de ei nici de alții, de toată lumea asta. Să-mi vernisez o expoziție personală, poate chiar de succes, unde cineva, cam „slab de constituție” de la Comitetul de cultură și educație socialistă, să țină „o cuvântare” în această... chestie. Ziarul județean să scrie despre mine ca fiind un tânăr promițător în arta plastică națională, să arăți ziarul familiei tale spunându-i, cu bucurie, sau cu voce inexpressivă – intonație pe care o folosești uneori:

- Uitați-vă, despre el este vorba...

Adică, despre mine, lăcătușul mecanic, prietenul tău în stare să facă gestul pentru tine de care nu-știu câți ar fi în stare. Mă rog, tu știi prea bine de ce aș face-o, dar alții? Ai tăi, de exemplu? E foarte posibil ca, în continuare, să-ți spună că eu, dar mai ales tu, profesor universitar, învârtindu-te într-o lume elevată, având un asemenea prieten dai dovadă de... De ce? Mă încumet să-i spun prostie – sper să nu-ți fie cu supărare...

Dar, hai să vedem și partea ceva mai plină a paharului admițând că pronunțarea numelui meu ar produce fie și doar un moment de mirare, urmată de remarcă relativ ironică:

- Țsta?! E în stare de așa ceva?

Da, Roxania, aș fi în stare, pentru tine, pentru noi, pentru prietenia noastră frumoasă; simt adesea, mult prea adesea acest sentiment punând stăpânire pe mine, obligându-mă să cred în mine, în ceea ce fac, iar produsul minții și sufletului meu să corespundă standardului numit valoare. Acesta a fost și este crezul meu, ca o icoană făcătoare a unei singure minuni: realizarea mea ca artist. Și așa va fi, draga mea Doamnă, doar să trăiesc, nu contează cum și unde, ci să-mi pot îndeplini menirea pentru care am venit pe această lume. Exagerez? Poate că așa pare, însă voi demonstra, îți promit!...

XIII

Aproape de două săptămâni plouă fără întrerupere și e un noroi și-o mizerie pe întreg șantierul, încât pare că natura s-a răzvrătit împotriva noastră; cel puțin bine că s-a mai domolit vântul rece de toamnă și plouă liniștit, adică acel tip de ploaie care creează în oricare din noi sentimentul că nu se va mai opri, că va începe al doilea potop. În lipsa unei preocupări mai... intelectualiste, mă gândesc, la „pregătirile” pentru noul potop. Îmi imaginez, de exemplu, chiar un alt Noe, unul al noii generații de pământeni, care este chemat de Dumnezeu printr-un fax, prin *messenger*, ori la telefonul mobil, și i se dă ordin, sau i se propune să construiască o nouă Arcă. O corabie ceva mai încăpătoare care să salveze o parte dintre viețuitoarele care îngreunează pământul cu păcatele lor, care au murdărit totul, care au împărțit planeta în două zone blestemate: Sodoma și Gomora contemporane, supraîncărcate cu noi valori erotico-sexuale, cu apucături și obscenități la vederea cărora până și Aghiută – Cupidonul diabolismului – își acoperă ochii; apoi, îmi mai imaginez, procesul populării corăbiei cu câte o pereche reprezentativă pentru fiecare specie. Trierea ar fi grea și riscantă, desigur, fiindcă ar începe intervențiile, cel puțin în aria geografică în care coexistăm noi, românii... Parcă prin eter străbate un țipăt disperat:

- Alo! Domnu' nea Omu'? Auziși că vine iar potopu'? Ay, fi-r-ar mă-sa a...! Matale îl știi pe unu Noe d-acilea de peste Jii?

- Da, mă, da, un amărât. Ce e cu el?

- Păi, îl chemă Nea Petrică pentru corabie...

- Care Petrică, mă? Ce corabie? Ești nebun?

- Ei, care?! Sfântu', bre! Matale chiar n-auzâși? Vine al doilea potop, nea Omule. S-a anunțat la *teveu* și la internetu' lu' fiu-mi-o... E mare zarvă...

- Du-te dracului de zărghit! Iară băuși...

- Bine, mă, nea, băui, da' nu poți să pui matale și pentru mine o vorbă? Poate scap naibii de hoășca de soacră-mea – înțelege care-i șpilu'?

- Bine, mă, bine, pun, da' ce dai?

- O tonă de zaibăr, fi-r-aș al dra... Doamne iartă-mă și pupa-ți-aș tălpile tale...

- Taci naibii! Apoi, io-s oltean?

- Nu mă gândii că ești de dincolo de munți, din ăia care gândesc încet...

- ... și prost, vrei să zici.

- Pardon? Vai de mine, cum să spun așa ceva? Iartă și matale... Da', uite, pot să te fac cu niște tăblii de slănină cât cearceafurile – jur – un vițel și niște de-astea de prin bătătură... Te fac bogat, pricepi? Trec și izlazu' pe numele lu' matale, eleșteu' și casa...

- Bine, mă, bine, stai să văd dacă am numărul lui de mobil... Te sun eu, în regulă?

- Da-da, nea Omu'. Mulțumesc lu' Dumnezeu că dădui de matale, că ce draaaa... – scuze, – mă făceam? Să-ți dea sănătate și tot binele din lume, fin'că mă lași fără nebuna de soacră-mea. Hai, salut, nea Omu'!

Aiureală, nu?

De acord, dragă Roxania, foarte de acord, însă eu cred că e mai bine așa decât să mă scufund în starea aceea pe care nu reușesc deloc să o definesc. Poate ar fi corect să spun că e un amestec, cel mai adesea omogen, de melancolie, tristețe, revoltă, pesimism, dorințe irealizabile oricât te-ai strădui să le afli vreo logică, nebunia de a crede că nu e departe ziua când... Când, ce? A, da: va fi un final. Bun, rău, dar va fi, nu? Poate chiar prin moarte... O, da, visez acut la o eliberare totală de lume și de mine, de conștient... Eliberare de cotidiană și agresivă dependență de oameni și lucruri. La urma urmei, nu trebuie decât puțin pentru a ne conecta la realitate pe „căile” sale mai necirculate și ne vom trezi într-o altă lume. Mai bună? Mai rea? De obicei mai rea, dar putem să spunem că ar fi cea incorectă? Însă, și de fapt, despre

care lume putem spune că e cea corectă fără să riscăm? Cum arată ea? Ce fel de oameni, sau, mă rog, ființe ar trebui să o locuiască? De ce să nu acceptăm, Roxania, și varianta că lumea normală ar putea să fie și cea în care se bălăcește veselă și stupidă o categorie socială pentru care verbul *a fi* este similar cu a denigra, a face rău cuiva cu sau fără motiv, răul care constituie hrana preferată a submediocrilor, a snobilor, a celor pentru care fericire înseamnă „a culca” restul lumii în patul procustian al imbecilității lor? Și parcă din ce în ce mai mult am sentimentul că lumea acestora se transferă spre noi cei care mai credem că nu e totul pierdut și că vom continua să fim oameni-oameni, adică ființe raționale visând frumos și crezând într-un bine care, chiar dacă pentru moment, poate că este utopic. Sau noi vom continua să fim intrușii? Mai degrabă îmi convine să cred asta...

Uite, Roxania, trăim de ani de zile într-un sistem care ne asigură cu toate forțele sale propagandistice că trăim într-un prezent liniștit și un viitor liniștitor; programul partidului, toate documentele de partid și de stat prevăd acest adevăr; activiștii de partid sunt deja bine pregătiți pentru a induce în populație sentimentul unei bunăstări prezumtive... Ei, dar după *perestroika* și *glasnost*, fenomene lansate de Gorbaciov în istoria lumii comuniste și nu numai, de către omul cu semn în frunte, personaj-lemnă pomenit și în Apocalipsa Biblică, dacă îți mai amintești, că citiserăm noi cândva, eu nu mai sunt atât de convins că societatea noastră și întregul sistem socialist sunt cele care ne vor duce cu adevărat „pe cele mai înalte culmi de progres și civilizație”. Ceva-ceva a început să scârțâie, ceva-ceva stă parcă sub semnul incertitudinii – ție nu ți se pare? Propaganda de partid a devenit mai agresivă de vreo trei-patru ani încoace, iar televiziunii și radioului li se impune clar să ne îndoape cu ideea că existăm în societatea cea mai înaintată, că belșugul și libertatea ne sunt oricând la îndemână. Îmi este limpede că teama de „capitalismul infam, corupt și aflat pe muchia prăpastiei”, este cea care dirijează spiritele spre consolidarea sistemului prin aplicarea unei politici de forță pentru convingerea maselor largi de cetățeni să creadă în politica dreaptă și înțeleaptă a partidului – uraaaa! Din nefericire pentru acest partid, nu prea mai au motive să o facă: e o sărăcie în

țară, cum ziceai și tu, încât, în afara activiștilor de partid și a altora ca ei, care au simțit și simt pe propria piele cât de frumoase sunt binefacerile socialismului, ceilalți, plebea, își târăsc zilele între un rău real și un bine iluzoriu.

Se apropie un nou sfârșit de an, de această dată dominat de lozinca „La al pașpelea Congres./Ceașescu reales!” Vor urma alți patru ani de urcuș spre noi culmi de civilizație socialistă și încă un cincinal plin de realizări fabuloase și de o tot mai acută sărăcire a populației. Și nu poți să nu exclami: Doamne, unde, oare, se vor opri raportările de mii de kilograme de produse agricole la hectar când, de fapt, totul e un fals grosolan? Toată lumea știe, toată lumea se minunează, dar tăvălugul raportărilor fictive continuă într-un ritm infernal în timp ce nivelul de trai se apropie de nivelul mării. Marțea trecută am fost în Oraș și, la cea mai mare alimentară, am găsit doar tocană de legume, conserve de pește pe care, desfăcându-le fără să te fi asigurat cu mască de gaze, riști să-ți pierzi viața din cauza duhoriilor... Dar, culmea aberațiilor și a ridicolului, pe pereții alimentarei se află reclame pentru produse de care își mai amintesc doar maturii. Copiii întrebă, uneori, ce sunt alea, ciocolate... Sau altă stupizenie: „*Nici o zi din cele șapte/fără lapte!*”, aceasta în condițiile în care, pentru un litru de lapte trebuie să te instalezi la ușa magazinului de pe la 3-4 dimineața și nici așa nu există certitudinea că vei avea parte de acel lichid alb, spălăcit și cu gust bizar... Dar senzația de pustietate și de sărăcie autentică, există în întreg Orașul. Tu, care nu te-ai desprins de ani de zile de orașul în care locuiești, poate că realizezi mai puțin acest lucru, această realitate crudă care se bate cap în cap cu politica și ideologia partidului. Îți mai amintești, Roxania? În ultima noastră discuție, nu știi cum veni vorba, dar povestirăm despre „starea națiunii”... Concluzia a fost destul de amar-cenușie, fiindcă în ritmul și pe drumul pe care înaintăm de ani buni, șansa noastră de a ne bucura de „culmile civilizației” era pe nicăieri. La un moment dat chiar ai exclamat:

- Așa nu se mai poate, trebuie să se întâmple ceva! Însă imediat ai adăugat: Ce proastă sunt! Cu sistemul de securitate actual? Cine are curaj măcar să se gândească la o răsturnare de

valori, fie ele materiale sau spirituale? Da, mai ales spirituale întâi, apoi, mai vedem...

Mai e o săptămână până la congresul partidului și toată lumea e în fierbere, mai ales activiștii de partid, mai ales lingăii dialecticii marxist-leniniste și, ceva mai nou, ceaușiste. O, da, dragă Doamnă: Ceaușescu nu e doar „cel mai iubit fiu”, ci și omul de litere, filozoful, economistul, vizionarul, insul care a făurit istoria modernă a țării, cel datorită căruia poporul se află în pragul unei bunăstări fără precedent. Nimic nu îi va mai lipsi, egalitatea dintre reprezentanții claselor sociale va fi un fapt nu un deziderat de tip „Fata Morgana”, iar relațiile interumane se vor săvârși exclusiv în baza Codului eticii și echității socialiste etc. Roxania dragă, tu îți dai seama ce ne așteaptă? Vom trăi într-o societate ideală, chiar dacă, scuză-mi scăderea procentului de entuziasm, ea se numește „societate socialistă”... Da, îmi vei răspunde cu sarcasmul care își scoate ghearele uneori din logica ta, dar să nu uităm că este vorba nu despre o societate oarecare, ci despre una multilateral dezvoltată. Mă rog...

XIV

... Cândva, mai cu multă vreme în urmă? Mai recent? Nu mai știu, așa că, decât să fiu acuzat de neadevăruri, mai bine te las pe tine să afli. Dar nici nu contează, este? Așadar, îți descriam cu multe, poate obositor de multe amănunte, zilele acelea petrecute într-un sat de munte, la un fel de casă-pensiune. Era o relație de-a ta și ai ținut cu tot dinadinsul să mergem acolo, să ies dintr-o lume cenușie și să intru într-o alta, dominată de simfonia verdelui. Și așa a fost: verdele crud, bacovian, te obliga pur și simplu să gândești altfel, să fii altfel, să acționezi altfel. Și am stat acolo amândoi aproape întreaga ta vacanță de vară. Acum, retrăind momentele de-atunci, grija ta ca totul să fie bine, mai ales pentru mine, mă obligă în sensul cel mai frumos, să cred că a fost cea mai fastă perioadă din viața mea. Nu cred că îmi puteam dori ceva mai mult. Eram cu tine, doar noi doi uitând de lume, ignorați de ea, bucurându-ne de soare, de clipocitul unui pârâiaș atât de limpede, încât, la un moment dat ai zis:

- Simt ca un fel de sacrilegiu dacă intru în puritatea acestei ape...

Știi? Mai ții minte? Construisem un mic baraj unde, ascunși după un hățiş de răchite, făceam baie în micul nostru lac de... acumulare, de fapt piscinuța noastră. Mai conta ceva pe lume? Nu. Eram cu tine și, fiindcă duceam o viață de bun simț și de respect față de locuitorii satului, adică fără să ne dăm importanți, deși știau de la gazda noastră că tu erai cadru universitar, iar eu pictor, oamenii locului începuseră să ne iubească. Ne pomeneam cu tot felul de daruri... Așa ne „completasem” averea cu doi pui de rață, un motănel de-o frumusețe deosebită, ouă, lapte, carne – deși spuseseam de la bun început că suntem vegetarieni sută la sută – tot felul de zarzavaturi, caș, urdă... Cred că nu ne lipsea nimic pentru a

fi îndestulați din toate punctele de vedere și pentru ca tu, într-o seară, stând îmbrățișați la porțița dinspre uliță, să poți spune, în nume comun:

- Domnul meu, cred că aceasta e reala stare de fericire.

Da, aceasta era formula ta de a mi te adresa cu o anumită intonație a vocii: „domnul meu”, pe care o simțeam ca un fel de amestec de apropiere sufletească, de intimitate specială și chiar de respect – de ce nu? De fapt, era un acord tacit între noi: tu erai *doamna mea*, doamna sufletului meu, iar eu *domnul tău*, prietenul pentru care îți sacrificaseși prima ta vacanță de cadru universitar. Ce anume te-a mânat spre această prietenie, nu știu. Era o răzbunare pe cineva sau pe ceva? Mai avea vreo importanță?, ar fi trebuit să-mi repet clipă de clipă că eram un privilegiat, fiindcă te aveam lângă mine și numai pentru mine. Nu era minunat? Ce mi-aș fi putut dori mai mult? Părea că toate erau de partea noastră: prietenia, lumea satului, peisajele, un cer aproape obositor de senin, cum de multă vreme nu mai văzusem, pe care, noaptea, stelele avea străluciri diamantice. Mugeau vite, cântau cocoși, lătrau câini, ne desfătau seară de seară greierii, iar dimineța privighetorile, totul, dar absolut totul ne asigura un confort psihic de invidiat. Odată chiar te întrebam:

- Roxania, tu nu auzi niște bufnituri ca și cum cineva s-ar da cu capul de perete?

- Nu, ai răspuns mirată. Poate ai febră...

- Nu, dragă, e cu totul altceva: cred că destinul meu se dă cu capul de pereți, fiindcă, dintr-o neatenție, revoltătoare acum pentru el, mi te-a adus lângă mine, ne-a făcut rost de acest bine, și se autopedepsește...

- Tu chiar ești cu adevărat fericit?, m-ai întrebat atunci.

- Dar tu?, am răspuns la întrebarea ta cu o întrebare.

- Eu, sigur, da.

Mi-ar fi fost foarte simplu să te cred, dar am fost întotdeauna omul detaliilor, individul urmărind reacțiile spontane nu cele calculate, previzibile... O, Roxania, și de câte ori nu am regret acest fel de-a fi al meu! Și de câte ori nu am plătit pentru asta! Iar

respectivul „sigur da” al tău fusese însoțit de acea privire a ta trecând prin realitatea imediată spre un altceva, spre o altă realitate, adică tipul de privire trecând prin lucruri și oameni, pentru a se opri undeva, în ceva anume... Ce vedeai, tu, dincolo de mine? Ce îți înnegura, fie și doar pentru o clipă, ochii? O, da, erau întrebări retorice: dincolo de mine, de noi doi, de situația în care ne aflam, de adevărul palpabil că eram împreună, exista un alt adevăr, mai important, mai agresiv și cel care se juca batjocoritor cu noi sfidându-ne. El era cel care trăgea peste momentele noastre frumoase vâlul cenușiu pe care scria cu litere groase și negre că nu totul era în regulă, că, tot biblic vorbind, eram și noi parte din acea zicere conform căreia întregul, rotundul, desăvârșitul, tot ce ține de ființa umană nu este altceva decât „deșertăciunea deșertăciunilor”, fenomen căruia fericirea noastră – dacă admiteam așa ceva – trebuia să-i plătească zi de zi, oră de oră, adesea clipă de clipă, tribut. Știam amândoi acest lucru, acceptasem situația repetându-ne tot timpul că, la urma urmei, nu eram decât niște amărâte de marionete care-i făceau jocul destinului neavând de ales. Dorisem, implorasem, de cine știe câte ori, să avem parte unul de altul, fie și doar pentru o vreme, iar destinul, cu rânetul său sardonice, a răspuns, probabil:

- Da? Vă trebuie așa ceva? Poftim! Pofțiți, dragilor...

Și așa ajunseserăm în acel sat de munte, ca să vedem dacă puteam, dacă știam să fim fericiți. A fost, până la urmă, un test. Întrebarea e dacă l-am trecut cu bine... Eu ziceam că da, la fel ziceai și tu. Pe-atunci...

XV

Iar eu de ce să nu te fi crezut, Roxania? Țineam strâns în brațe femeia-om, Omul de care aveam atâta nevoie! Iar acel „om” erai tocmai tu: „frumoasă ca un gând răzleț”, cum ar fi zis Coșbuc, și al cărei trup cu „forme blestemat de frumoase”, cum mi-a zis cu invidie Sergiu, Buldozeristul, stătea strâns lângă al meu, cuprins parcă de o teamă indefinibilă de ceva sau de cineva. Ce să fi fost, Roxania? Ție chiar îți era frică de ceva?

- Ce e?, te-am întrebat. Se întâmplă ceva cu tine?

- Nu, nimic, mi-ai răspuns. Totul e ok!

Și nu era.

La lumina slabă a becului de la stâlpul de peste drum îți ghicisem fața ușor crispată când, trecându-mi brațele pe după gât, mi-ai șoptit:

- Doamne, de ce nu ne-am întâlnit noi mai demult?

- Teoretic, da, dar practic... Oare am fi putut să fim la fel apropiați sufletește, Roxania? Sau mai mult, sau poate mai puțin...? Eu cred că am fi avut altă minte, pe alte coordonate și cu alte pretenții ne-am fi construit prietenia; alte lucruri, gânduri, trăiri și realizări ar fi fost importante atunci, dar acum – posibil, nu? – ele nemaiaivând nicio valoare, fie ea și pur sentimentală, dacă-mi permiți să exagerez puțin.

Dar, în mod evident, la întrebarea ta aș fi putut răspunde: nu-i nimic, mai bine mai târziu decât... Dar mi s-a părut o zicere veche, uzată, nesemnificativă, ba chiar stupidă, așa că am răspuns cu o glumă:

- Ehe, cine știe pe unde a hoinărit frumoasa mea doamnă, că nu ni s-au intersectat drumurile!...

Întâlnirea noastră? Două însingurări unite pentru ca un minus cu un alt minus să dea un plus fie el chiar mai pipernicit, sau, eventual, o însingurare evoluând spre acel plus pierzându-și în acest fel, treptat, acuitatea și chiar identitatea. Însingurările noastre – cum le numiseși tu pe la începuturile prieteniei dintre noi doi – au fost cele care ne-au aruncat, cu un fel de disperare, pe unul spre celălalt. Că altceva, ce? Nu chiar la prima noastră ieșire în lume, dar, treptat, au început șușotelile, iar de-aici până la bârfele lansate cu entuziasm de către unii cunoscuți și chiar prieteni, n-a mai fost decât un pas, un pas mic pe care cei mai mulți l-au făcut fără să se întrebe dacă e bine sau nu, dacă îi interesa cu adevărat sau nu. N-aș zice că noutatea era de senzație, dar nici nu a trecut deloc neobservată: până și cei mai neinteresați concitadini deveniseră curioși, lucru pe deplin justificat într-un orașel în care se întâmplau nedrept de rar evenimente deosebite. În acest context, am devenit repede cunoscuți ca niște vietăți evadate din normalul urbei într-o legătură nu tocmai firească din moment ce o profesoară universitară se împrietenise cu un abia-ieșit-din-închisoare, ins fără nici un căpătâi, fără serviciu, fără familie și, fapt la fel de grav și compromițător, fără o meserie la bază.

- E pictor, dragă!, au reacționat cu ironie bârfitorii. Face tablouri ca ăla, Grigorescu...

- Care, tu? Ăla de-l părăsi nevasta pentru curva aia?

- Ăla pe naiba! Pictoru', dragă. Tu n-ai auzit de Grigorescu ăla ce-l pictă pe Ceaușescu.

- Ce, fă! Nebunu'? Că tomna îl întâlnești acu zece minute...

Aici lucrurile s-au împotmolit într-un hățîș de păreri din care, cel puțin pentru moment, nu mai aveau cale de ieșire. Dar nici nu conta cine știe ce. Important era că noi doi eram tot mai des văzuți prin urbe și la cele mai neașteptate ore, fenomen care, într-o altă ordine de idei, era justificat prin:

- Apoi, aia e în vacanță, iar ăla, condamnatu', fără serviciu... Au timp destul să se fâțâie cu nerușinare...

Sigur că aici era destul adevăr: ne aflam pe la începutul lunii septembrie și ne convenea la amândoi să umblăm ore în șir prin urbea înțepenită într-o existență ternă. Majoritatea locuitorilor

aveau figuri de inși sastisiți, de pensionari vestejiți la trup și la minte, de femei scăpătate trupește, dar cu ochi ageri de vulpe sau de vultur pleșuv, adică vietăți cărora nu le scapă nimic, observat fiind de la înălțimea snobismului lor de oameni cu un statut mai mult sau mai puțin evoluat de bârfitori profesioniști. Pentru noi era amuzant, după cum bine știi, să le urmărim reacțiile la vederea noastră, ocheadele aruncate cu cine știe câte subînțeleșuri, opritul în loc pentru legarea unui șiret la încălțăminte... Un moment mai aparte l-a constituit – îți mai amintești? – întâlnirea cu milițianul-sectorist care ne-a cerut buletinele de identitate „pentru o verificare de rutină” și ca să fie excesiv de amabil întrebându-ne:

- Vă place orașul nostru? Că nu păreți a fi de pe la noi...

- O, da!, ai exclamat tu binevoitoare, dar cu un surâs crispat. E ca o bijuterie...

- Da, tovarășa, sigur că da. Tov prim-secretar al județului se preocupă personal de problemă...

- Minunat, ai zis absentă, înseamnă că e bun gospodar...

- Daaaa! Și are o grijă de oameni ce nu s-a văzut... Să aibă fiecare concetățean locuință, servicii... Și, fin’că veni vorba: dumneavoastră, dacă nu vi-i cu supărare, unde faceți servicii?

- Nicăieri, am răspuns eu. Doamna e profesor universitar, e în vacanță, iar sunt proaspăt eliberat din pușcăria de la Aiud, deci mă aflu și eu tot într-un fel de vacanță...

- ... Și doamna se plimbă așa, cu un?...

- Cu un ce? Am ucis patru femei și am stat la pârnaie destul. Credeți că mai fac o crimă ca să...? Nici nu mă gândesc...

- Mă rog și mă scuzați, a zis milițianul perplexat.

- Apoi, da, am răspuns ardelenește. Se plimbă cu **un**, fiindcă, adică *findcă* – atât! Am comis vreo ilegalitate?

- A, nu, da’ am obligația să mă interesez...

- Bine – mai e ceva?, am întrebat dorind sincer să mai fie ceva neclar, pentru că începuse să-mi placă acel joc de-a șoarecele și pisica stupid. Acel dialog ridicol-prostesc... Mai trebuie să vă spun, am continuat, că, deocamdată, nu intenționez să mă angajez.

- Păi nu v-ați înscris la „forțele de muncă”?

- Nu, nu mă interesează. Și-apoi, sunt într-o perioadă de refacere fizică și morală...

Mințeam, dar numai pe jumătate...

- Cum adică nu vă interesează? Ce aveți de gând? Știți? Și mă scuzați: pe cei pe care îi găsim fără ocupație și fără dovadă scrisă că muncesc undeva, o legitimație, ceva, adică nu sunt cu acte în regulă, avem obligația să-i ducem la sediul nostru, să-i spună lui tov comandant ce și cum...

Nu ne-a dus să vorbim, dar ai văzut cum se pune problema? Văzuși, doamna Roxania? Ne-a atenționat doar că nu vrea să aibă probleme în sectorul său... Cât de patriotic și civilizator sună acest avertisment, nu-i așa?

Însă, dintr-odată, am avut impresia că se stârnise din senin o adiere rece, iar seara devenise neprietenoasă. Ce se întâmplase, totuși, draga mea Doamnă Roxania?

Parcă nici strânsoarea brațelor noastre nu mai era atât de... pătimasă, iar hăuiturile unui bețiv au distrus rapid și ultima fărâmă de frumos. Mai bine, fiindcă începusem să simt stingheră acea îmbrățișare în momentul respectiv... Mă rog, nu sunt foarte sigur, dar țipetele bețivului – sau ce-or fi fost – nu mai erau niște simple hăuituri, ci un fel de răcnete interferate cu miorlăituri, sunete care aminteau de-un spectacol ridicol de circ, strident și, sigur, submediocru. Să fi fost vorba despre ceva reminiscențe ancestral-tribale de prin ce-știu-ce junglă australo-amazoniană? Dumnezeu știe. În orice caz, în mine se stârniseră niște senzații anxios-repulsive, dacă poate fi caracterizată așa o astfel de combinație psihopatologică, încât mi se păreau însoțite de imagini de-a dreptul rebarbative, pe care nu le mai avusesem vreodată – tu ce zici de asta? Dar, haide să nu complic lucrurile, fiindcă ar putea fi vorba despre o simplă prostie-vedenie de-a mea la urma urmei... În sfârșit, nu știu dacă îți spuseseam, dar pe mine m-a speriat acel moment, pentru că avusesem brusc senzația că asupra prieteniei noastre acționa o forță necunoscută, puternică și nepăsătoare la ruperea ei. Și totul a culminat cu vorbele tale care îmi răsunară în urechi precum niște ecouri reci, chiar dizgrațioase – nu te supăra, bine?...

- Nu te-aștepta de la mine la vorbe sentimentale, eu sunt omul faptelor. Faptele mele sunt totdeauna cele care mă reprezintă cel mai fidel...

... Dar fusese un moment, atât! Mi-am revenit, ne-am revenit și ne-am văzut mai departe de-ale noastre, de vacanța noastră minunată și aproape totul a fost în regulă; spun *aproape*, pentru că, printr-o extensie ciudată a situației, în întregul său, momentul în cauză nu a mai fost un soi de nervură extirpată, ci una ale cărei rădăcini se aflau înfipte bine în sufletul meu. Și știam bine de ce, Roxania: mă eliberam greu, foarte greu de imaginea aceea când tu veniseși să mă vizitezi la Aiud cu acel personaj cam bizar, pe care mi l-ai prezentat ca fiind un unchi parcă, în orice caz, o rudă mai în vârstă decât tine cu vreo trei ani... Cel mai mic frate al mamei tale, sau al tatălui – nu contează... Vezi, Roxania? Ori de câte ori te văd privind „prin mine” spre nu-știu-unde, îmi vine în minte acea vizită... Îți poți da seama cu ce suflet am rămas la plecarea voastră, după ce am văzut cum te prinsese protector de braț, îți aranjase șalul tău de mătase chinezească și te privea? Vei pricepe tu vreodată ce se petrecea atunci cu mine? Nu spun că nu o fi fost și niște gelozie, dar ceva cu gust amar era! Și de-aceea, repet: ori de câte ori îți văd privirea pierdută, mă gândesc la acea vizită. Poate sunt nedrept, poate sunt un păcătos, poate... Dar ție, dacă a-i avea aceleași sentimente de dragoste față de mine, oare nu ți s-ar întâmpla la fel? E o întrebare retorică, desigur.

XVI

... *M*âine e ziua mea de naștere – împlinesc un sfert de secol de viață, ce mândru sunt, hi-hi-hi și ha-ha-ha!... Am motive să mă bucur: nu mi-am complicat viața cu nimic deosebit, doar cu mărunțișuri mai degrabă compromițătoare decât onorante. Respectând un dat misterios, m-am îndrăgostit de ce-știu-câte-ori exclusiv de femei care doar rar m-au cinstit cu câte-un zâmbet, și acela ascunzând un rânjel, zâmbet care nu reușea, cel mai adesea, să ascundă disprețul... O, da, ce clar mi-a rămas în minte și în suflet imaginea câte unui astfel de zâmbet-rixtus! De ce e nevoie de această grimasă, nu știu, nu înțeleg și nu cred să pot pricepe vreodată; dar trăiesc un sentiment ciudat că multe femei dintre cele intrând în această categorie au fost și vor rămâne pentru mine pastişele unui comportament din care bunul simț a evadat cu înfricoșare ca din casa unui ciumat și fără a se mai întoarce vreodată... Însă, încet-încet, am reușit să trec peste acest minus comportamental așa că, mai apoi, am văzut în această exteriorizare slab mascată doar un semn – încă unul! – al prostiei omenești.

Dar, ceea ce, să zicem, ar putea să constituie realizări importante pentru ieșirea mea din anonim, sunt cei trei ani de pușcărie și prietenia cu tine, Roxania. În rest, absolvent mediu al facultății de psihosociologie, datorită căreia am ajuns un om al muncii fără... profesie, fiindcă nimeni, nici o întreprindere nu angajează și nu-și face de lucru cu un ins având o „meserie” deloc ajutătoare la realizarea cincinalelor, „am trecut” sau am revenit la arta plastică începând să fac schițe, cred că mii de schițe și, din când în când câte o pictură pe pânză. Această pasiune, care mi-a umplut copilăria și adolescența de iluzia că pot deveni un Rembrandt, Renoir sau un van Gogh, mi-a asigurat verticalitatea sufletească ani în șir. De Rafael sau da Vinci mă simțeam legat mai

puțin; Picaso mă cam deruta, iar Goya, care mă fascinasese cu imaginația lui aparte, mi l-am îndepărtat încet de suflet, rareori mai rătăcindu-mi gândul spre creația sa. Pentru că aducea cumva cu lumea caricaturală în care trăiesc? Posibil, Roxania. Însă, pentru orice eventualitate, l-am evitat ori de câte ori am putut.

Revenind la profesia mea... de bază și la refuzul de a mă angaja invocându-se tot felul de argumente – unele pur și simplu puerile – acest lucru m-a deranjat doar în măsura în care mă simțeam jenat față de ai mei că, ajuns la o vârstă anume, nu reușeam să-mi „câștig bucățița de pâine”, să trăiesc adică pe propriile picioare după cinci ani de facultate timp în care am fost un „întreținut”... Dar în ceea ce privește atitudinea unor conducători de întreprinderi privind angajarea mea, simțeam că mi-era cel puțin indiferentă. Era punctul lor de vedere că un psihosociolog e pagubă „la casa omului” și-atât! Cert este că, după absolvire și după refuzul de a mă prezenta la un *ceape* nenorocit, unde până și caprele mureau de foame, cu tot inimaginabilul și nepretențiosul lor apetit, am rămas pe drumuri. Negația, eliberată după îndelungi parlamentări cu președintele aceluia *ceape*, având capul chel și turtit semănând cu o pară coaptă căzută pe un pământ bătucit, nu mi-a folosit la nimic, fiindcă o plecare din agricultură era interpretată ca fiind drept un pseudosabotaj al economiei naționale. Și-așa, din aproape în aproape, ajunseseam în urbea noastră un „element” care trebuia întrebat din când în când de către „organe”, sau chiar de curioșii patologici, ce mai face, cu ce se mai ocupă, respectiv ce mijloace de trai are, dacă nu corespundează cu vreo rudă sau cu altcineva din străinătate și dacă da, cam care sunt subiectele în discuție...

- Trebuie că sunt nostime și interesante, nu? O, da, desigur, nu e nici o problemă, tov Rangu, trăim într-o țară liberă, suntem un popor care își îngrijește singur de soartă, adică în libertate, iar partidul se preocupă ca omului să nu-i lipsească nimic. Sau dumneavoastră vă lipsește ceva?

- Ce să-mi lipsească – nimic.

Atât mi-ar mai fi lipsit să spun că da, îmi lipsesc următoarele...

- Deci, avem libertate, da?, doar să știm ce să facem cu ea.

- M-am plâns eu vreodată?, îl întrebam pe câte-un curios.

- Nu, dar mai vorbim, nu?

În jurul meu erau tot mai mulți binevoitori, doritori să-mi trăiesc viața cu demnitate, adică să particip activ la creșterea bunăstării generale.

Nu era emoționant, Roxania? Ba da. Din păcate?, pe mine mă enerva într-un crescendo necontrolabil această „iubire” a lor de aproapele, un aproape care eram eu, bănuind, apoi știind clar că miliția, cel puțin, era direct interesată ca „elementul” Andrei Rangu, cu ideile lui... psihosociologice, adesea relativ nepotrivite cu politica partidului, să nu aibă cumva prozeleți, înțelegi? Evident, nu aveam de când să-mi creez nu-știu-ce sistem ideologic propriu sau prelucrat după vreo doctrină occidental-psiho, ori sociologică, pentru a mă erija într-un *guru*, dar mai strâmbam din nas uneori, e drept, când fanatismul adeptilor politicii partidului lua forme alienate... Și-așa, un pic de-aici, alt pic de colo, m-am trezit într-una din zile, după ce am traversat strada grăbit printr-un loc nemarcat, că mă ia cineva de braț zicându-mi:

- Tovule, văd că treceți cam des strada pe unde nu e zebră...

- I-auzi!, am exclamat. Vreți să mă ajutați să trec strada? Vă rămân dator. Știți eu sunt destul de slab văzător...

- Dar v-am văzut citind „Scînteia”...

- Da, și?, m-am mirat. Cine nu vede să citească „Scînteia”? Țla înseamnă că e împotriva politicii partidului, iar eu sunt – deocamdată – un biet nevăzător al politicii partidului și de-aceea citesc, silabisesc, de fapt, fiindcă nu prea știu carte. Vă indignează faptul?

- Nu.

- Nu?!?

- Nu, fiindcă eu cam știu ce și cum... Și-apoi, încălcați regulile codului rutier traversând prin locuri nemarcate... Ca să nu mai spun că dați și exemplu negativ...

Roxania, crezi că era cumva un nebun?

- M-ar onora chestia să fiu și eu exemplu pentru cineva, chiar și negativ – credeți-mă, i-am zis.

- Mă ironizați?

- Nici nu mă gândesc, fiindcă nu știu cine sunteți și, ca să fiu sincer, sunt din ce în ce mai convins că nici nu mă interesează. Iar în ceea ce privește exemplul... Eu? Exemplu? Sunt un oarecare și, de obicei, traversez pe unde-apuc strada doar când mă grăbesc. Încolo... Vreau să vă spun că, în mod frecvent, nici nu mă obsedează ideea să traversez; să nu credeți cumva că, văzând o stradă, m-apucă un fel de dor nebunesc să trec pe trotuarul celălalt. Și-apoi, după cum se observă, nici nu prea trec mașini ca să fiu accidentat, deși mi-ar conveni, dar mortal, înțelegeți?

- Da, așa e: nu e mare circulația de autovehicule, dar asta nu înseamnă că nu avem obligația să respectăm legile țării... Chiar acum ați trecut peste linia continuă...

- Auleo! Dar stați puțin: eu sunt pieton nu trailer, am zis ușor iritat.

- Iar eu vorbeam cu pietonul nu cu... trailerul, tov...

- Pieton neintenționat... V-am zis: doar când mă grăbesc...

- Nu vă mai grăbiți, că nu se știe unde ajungeți de-atâta grabă. E un sfat prietenesc.

- Mulțumesc pentru grijă, dar chiar nu am nevoie...

- Nu se știe. Eu v-am prevenit...

- Dar cu cine am onoarea, dacă nu vă supărați?

- Nu contează. V-am prevenit ca să nu mai riscați, sper că am fost destul de explicit. La revedere și aveți grijă, că tocmai vreți să traversați din nou prin loc nemarcat și peste linia continuă.

- Da' ce, asta e cumva linia partidului? Pe carosabil? Păi, asta și fac, de data aceasta intenționat, tocmai fiindcă sunt un cetățean liber trăind într-o țară liberă, așa cum bine ați spus, condusă de un partid care veghează să-mi fie bine, nu? Vă salut!

Mă amuzase dialogul insipid.

A doua zi, spre seară, cu un fost coleg, beam câte-un *nechezol* pe terasa de la „Trocadero” – știi cofetăria, nu? – și ascultam la radio transmisia unui meci. La un moment dat, lângă masă se oprește „prietenu” din ziua precedentă și zice fără să salute:

- Văd că nu vreți să vă liniștiți...

- Dar acum ce-am mai făcut?

- Conturbați liniștea publică, răspunde personajul arătând spre amărâțul ăla de aparat de radio „Zefir”.

- Păi, abia se-aude...

- Nu contează – bârâie, hârâie... Oamenii muncii se odihnesc după o zi de muncă...

- Hârâie și bârâie din cauza paraziților, zice prietenul.

- Ca și în societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată, completez eu. Ea funcționează, își vede de treabă și apare, așa, din senin, câte-un parazit și-i bruiază funcționarea...

- E un apropo?, se interesă individul.

- Dacă așa doriți...

- Am înțeles. Aveți actele la dumneavoastră?

- D-apoi, cum!, am făcut-o pe ardeleanul sigur pe el.

Numai că nu era chiar așa: actul meu de identitate se afla bine-mersi în buzunarul de la geacă, geaca acasă, iar altceva, alt document cu care să-mi justific identitatea *niente*, topârcenian vorbind.

- A, deci n-aveți?, s-a luminat la față individul. În acest caz, cu toată părerea mea de rău, trebuie să mă însoțiți...

Cred că îți dai seama, Roxania, că nu era deloc răvășit de durere fiindcă trebuia să mă deranjeze de la cafea...

- Dar cine sunteți?, l-am întrebat. Și unde să merg?

- Nu contează cine știe ce: sunt sublocotenentul Cornescu și trebuie să dați o mică declarație la miliție din care să rezulte că v-ați pierdut buletinul.

- Dar nu l-am pierdut...

- Constatarea mea e că da, iar dacă mai comentați nu e bine...
Poftiți cu mine!

- Așteaptă-mă aici, i-am zis fostului coleg – mă întorc repede.

Ei, și ca să fiu macabru, îți voi mai spune, dragă Roxania, că m-am întors în oraș după trei ani, însă colegul plecase... Și cred că ar fi mult prea plictisitor să-ți înșir toată povestea de la sediul miliției, din care a rezultat negru pe alb că am avut în repetate

rânduri atitudine necorespunzătoare față de ideologia materialist-dialectică și, în consecință, față de politica partidului nostru comunist sfidând legile țării începând cu regulile de circulație... Așadar, nu îmi mai e deloc mirabil că sunt un... element perturbator în solida construcție a socialismului, să ne fie clar.

Așadar, ai văzut ce se poate întâmpla, draga mea doamnă Roxania, dacă treci strada prin locuri nemarcate?

... Iar acum stau în această distinsă cameră de baracă așteptând ziua de mâine în care voi începe un nou an de viață bucuros și plin de optimism revoluționar. A, să nu uit, deși ce-știi cât de mult nu te interesează: am reușit să-ți fac portretul după fotografia pe care mi-ai dat-o cândva, dar și cu câteva tușe noi. Eu spun că a ieșit bine, iar Sergiu a subliniat că am șansa de a deveni unul dintre cei mai mari artiști plastici, dacă nu chiar cel mai mare din câți a avut șantierul vreodată. Măgulitor, nu? Mai ales că, din câte cunosc și mi s-a spus, sunt primul și singurul cu astfel de preocupări prostești care, într-un moment de entuziasm revoluționar inexplicabil de idiot, a acceptat să fie trimis pe acest șantier pentru a deveni, ce? Poate muncitor cu înaltă calificare sau, de ce nu?, chiar erou al muncii socialiste – scuză-mi aroganta atitudine...

În orice caz, mare fericire ar fi, nu?

Dar Farmacistul a îndulcit un pic amăreala din mine spunând:

- Ba e un portret foarte reușit, aduce perfect cu doamna profesoară. Mâine vom bea câte o bere în cinstea artistului și a modelului.

- Bine, mă, bine, a căzut și Sergiu de acord. Mă sacrific și eu la o bere...

... Mai sunt unsprezece ore până mâine la ora zece, oră la care se va da startul la sărbătorire. Douăzeci și cinci de ani – e o vârstă frumoasă, au decretat cu toții – merită să fie sărbătorită.

Da, mâine, duminică, se va aniversa al douăzecișicincilea an de viață al viitorului artist plastic de renume și, evident, nemuritor, Andrei Rangu... E bine că s-a potrivit să fie zi de duminică? E rău? Dacă era o zi lucrătoare, ar fi fost mai convenabil pentru mine, s-ar fi prins încă un an în șirul celor douăzeci și patru, fără să intre în atenția cuiva. Da, era, într-adevăr,

mai bine... Pe când așa, „Pictorul”, care se dăduse mare cerând o cameră pentru atelierul său, singur adică, doar el și geniul său – cum spusese Trașcă, basculangiul – era obligat să-și sărbătorească ziua de naștere, nu? Și nu oricum, ci în colectiv, alături de colegii de muncă, de baracă, mai puțin de șpriț, dar orișicâtuși mai beam și eu câte-o bere cu gust discret de șoarece sau de șobolan... Un profesoraș cu o mutră de ins proaspăt deshumat și ocupație indecisă, pe care, nu mi-e destul de clar de ce, îl asemuiam cu un greier ajuns cu cerșitul din nou la sadica furnică, ne-a spus cu o vreme în urmă că nu e nici o minune dacă din bazinele unde se produce fermentația, mai este extras câte-un șobolan, că șoaareeeeci, lungise el cuvântul pentru a-i da greutate și semnificația cuvenită, slavă domnului...

- Fără „domnul” aici!, îl atenționase Sergiu. Aici suntem clasă muncitoare, cu vedere spre societatea socialistă multilateral dezvoltată și cu tendințe clar-comuniste. Dacă ați înțeles ceva, dom’ profesor, noi vă mulțumim...

Urmaseră hohotele de râs și fâstăcirea profesorașului, altfel foarte înfipt și plin de aroganță. De la bun început se prezentase cu o voce din care se înțelegea clar aroganța:

- Tovilor, sunt profesorul Arpad Churchill, Arpi, pentru prieteni și colegi...

- Profesor-profesor?, s-a mirat vocea cuiva de după cisternă. Săru-mâna!, mă învățați și pe mine să vorbesc hieroglifa? Poate-mi spuneți și câteva țâpurituri oșenești în limba sanscrită sau în dialect cuneiform...

- Cine a vorbit?, a întrebat Sergiu, că mintenaș îi scot mațele într-un lighenaș... Hai, ieși să te văd la față, măi...

Începuseră ironiile, iar profesorașul era în mare pericol să fie ridiculizat. Noroc că la semnul meu a intervenit Buldozeristul:

- Oa!, a exclamat el cu veselie, să nu spuneți că sunteți ceva rudă cu englezu’...

- Ba spun și mă mândresc: bunicul meu a avut un frate care era văr de-al doilea după mamă cu...

- Noa, mai auzit-ați așa ceva?, a întrebat Cisternistul.

Să mori de invidie, nu-i așa, Doamna Roxania?

Eh, draga mea, iacătă, lecții la zi despre viața de șantier, împletită armonios cu momente din istoria modernă a Europei filologice – ce știi tu!... Filologice, fiindcă profesorașul e absolvent de engleză-română. Da-da, nu te mira, fiindcă unii vin aici dintr-un fel de dorință prostească de teribilism, ca să poată spune: uite-mă, tovarăși, fac parte din armata celor care construiesc concret socialismul... Nu te simți mândră că ești contemporană cu astfel de specimene? Eu, da. Mai contează? Nici vorbă! Noi avem altă treabă acum decât să descifrăm arborele genealogic al cuiva, fie el și profesor...

În orice caz, ce va avea cea mai mare importanță este faptul că va fi încă o aniversare fără tine, una mai tristă, indiscutabil, cu mult mai tristă și fără fastul, poate convenit, fără, și fără, și fără, și... Realizezi, Roxania, câți de *fără* pot exista? Oare voi fi pedepsit mereu așa, cu singurătatea asta, eu fiind tocmai cea de-a șaptea biblică spiță de neam. Dar, la urma urmei, chiar e rău, sau chiar e bine, mai bine de unul singur? De fapt, e o invidie reciprocă și permanentă între cei căsătoriți și cei ne: fiecare crezând că celălalt e mai fericit... Ce eroare! Mai degrabă și mai potrivit ar fi să vorbim despre o nefericire generală. În folclorul oral, adesea se pomenește de plecarea fetei sau a băiatului printre *străini*, cuvânt care, nu întâmplător este rimat cu *spini* sau cu *mărăcini*, ceea ce, în mod evident, nu semnifică deloc un bine, nici măcar ca prezumție... Ai văzut ce m-a înțeleptit șantierul? Adevărul este că nici eu nu bănuiam ce resurse extraordinare îmi ascunde intelectul, sau, altfel spus, partea nefolosită a creierului, parte care, s-a constatat că ocupă peste optzeci la sută din cantitatea totală de materie cenușie din scăfărlia omului. Deci ea există acolo, o transportăm cu noi de colo-colo toată viața fără să o deranjăm cu rezolvarea vreunei probleme; nu se atrofiază, cum se spune despre alte organe nefolosite, dar ne trezim nu o dată cu țâșnirea unor idei și gânduri care ne salvează dintr-o situație sau alta, altfel înțepenite în vreo stare fără ieșire. Totul pare înconjurat de ziduri impenetrabile, totul plutește într-o nebuloasă *sefistă*, cum zice Sergiu și deodată, ca sub efectul unui „Sesam”, totul se luminează, totul pare simplu și nu ni-e greu să credem că există cineva sau ceva care ne râde în nas

batjocoritor – ție nu ți se pare adesea?, că uite, mă... intelectualule, ce simplu a fost și tu habar n-ai avut! Să mori de ciudă nu alta!

... Dar ce Dumnezeu să fac, draga mea Doamnă, cu orele astea, până la bairamul de mâine? Dacă o fi să fie, că semne nu prea sunt. Să-ți scriu că mi-e tot mai greu fără tine? Că am impresia unei neîndurătoare căderi spre dispariția totală sau cel puțin parțială? A unei ireversibile stări de plutire în neant, propulsat fiind de o forță incognoscibilă – spre unde?, spre ce? Știi? Sunt zile când trăiesc acut senzația că acea forță nu doar mă îndepărtează de tine, ci mă și anulează ca ființă rațională reducându-mi mintea și toate simțurile spre stadiul exclus din categoria tuturor primatelor. Crezi că e câte-un episod spre alienare? Până una-alta, nu e rău să iau în considerare, pentru păstrarea verticalității psihice, consolarea șefului nostru de echipă într-una din zile:

- Ești cam abătut, fratele *mieu*, ce ți-e?

- Am niște stări proaste, i-am răspuns.

- Ei, nu trebuie să te sperii – așa avu și al meu, ăl bătrân, iar după vo tri zile s-a dus; și-apoi nu uita: cam toți ai de pictară ori scrisără poezele, au dus-o prost și au sfâșit-o prost, unii chiar la balamuc. Că, dacă mureau, ar fi fost cu mult mai bine pentru ei, nu? Dar și pentru noi, că nu ne mai înnebuneau tovarășii dascăli să știm despre ei ba una, ba alta... Așa că, pretenare Rangu, dacă nu-ți bagi mințile în cap, mă refer la mințile de șantierist, poa' să fie lată rău, înțelegi? Ia pune mâna pe târnăcop, piulițe, cheie franceză, șuruburi, lopată și etc și să vezi că totu-i altfel și viața e faină de-ți vine să te sinucizi. Hai, mă, că glumii, ce moaș-ta-n băț, te superi așa?...

- Ei, lasă, i-a sărit în ajutor și Basculangiul, că mai și moare omul, nu? Și-apoi, de cruce și-un cuc să cânte pe ea, facem noi rost – important e să moară, nu?

Dialog funest, vei zice. Nu, Roxania, e unul la ordinea zilei, adică e bine să știi că aici nu te menajează nimeni: atmosfera de șantier, cu toate ale ei, pătrunde atât de bine în sufletul fiecăruia, încât poți fi oricând în pericolul de a nu mai fi tu însuți, ci o parte-părticică din acest angrenaj-conglomerat care funcționează. Bine, mai puțin bine, dar nu stă, fiindcă partidul nu dă voie și una-două

se supără – pe bună dreptate... Cât de bine, cât de eficient sau cât de performant chiar funcționează șantierul, aceasta e o altă chestiune. Important este să rezști pentru a nu claca, pentru a nu fi molipsit de patima lui „asta e viața, ce să-i faci!” și astfel să te îngropi sufletește într-o existență ternă funcționând după niște principii care nu-ți aparțin, nu te interesează și nici nu dorești să le asimilezi. Astfel intri în zodia automatismelor, a robotismului, a executantului docil pentru care gândesc alții, în vreme ce tu, ca individ, abia mai poți să fii cât de cât mândru(?)... Nu e și acesta un mod, la alt nivel!, de exploatare a omului de către om? O formă modernă de înregimentare și încolonare cuminte pentru înaintarea spre globalizare – îți spune ceva termenul ăsta? Dacă nu, vei afla, dragă Doamnă că se tinde spre așa ceva de către cele două orânduiri – capitalistă și socialistă, sau invers, nu contează – pentru ca eu, muritorul de rând, să devin o... cifră – atât! În aceste condiții, celebra și prosteasca chemare „Proletari din toate țările, uniți-vă!”, va deveni „Roboți din toate țările, conectați-vă!” Da, da, inclusiv din punct de vedere erotic în prima fază, pentru că se va trece la clonări în masă, valoarea intelectului va crește uimitor, umanoizii își vor rotunji zestrea nativă a cunoașterii, iar industria clonărilor va lua un mare avânt. Datorită acestui fapt, concomitent se va avea în vedere și respectarea drastică a selecției artificiale, însuși Marele creator fiind mulțumit, în sfârșit!, că descendenții fentatului Adam au minte pe măsura investițiilor sale. Oarecum în altă ordine de idei, dar în același context, se va desființa trio-ul Rai-Purgatoriu-Iad, în vreme ce, constatându-li-se inutilitatea, Cele 10 porunci, ca legi supreme, vor fi abrogate, Moralitatea și Iubirea de aproapele (la modul serios și decent, (nu ca acum!), vor fi capetele de afiș ale mărețului spectacol „Adevărul și Dreptatea” fiind plictisitor de prezente pe întreaga suprafață a planetei albastre. Normalul de azi, va anormalul de mâine și invers, adică, scuză-mă că îl citez pe Trașcă, basculangiul:

- Vom trăi, mă, ca în basme, zice el, adică unde ar trebui să ne fie picioarele ne va sta capul, și invers, totul fiind, fără vreo jenă, cu fundu-n sus. Și ay, mamă, ce veselie va fi, precum în cer așa și pe pământ.

Doar adesea, din cauza euforiei generale, mulți vor uita de ei și o voce gravă, deloc veselă, ba chiar amenințătoare, va străbate văzduhul:

- Măăăăăă, heeeeei!, mânca-v-ar gaia ciolanele, apăsați pe butonul verde! Nu pe cel roșu! Ce naiba faceți? Ați înnebunit? Vreți să puneți la fiert oala cu smoală? Fi-re-ați ai...!, că proști v-ați mai născut! Măăăăăă! Cel roșu e pentru... Pentru altceva, poate pentru scurtcircuitarea contactelor... Noapte bună, Roxania – mai sunt câțva minute până la miezul nopții, până voi intra efectiv în ziua marelui eveniment... Marelui? Prostii: o oarecare zi de duminică...

XVII

E trecut de miezul nopții, mai sunt nouă ore până la declanșarea... Nu pot să dorm, am ațipit doar câteva minute și am visat ceva – nu știu ce – un vis în care apăruseși și tu cu un catalog sub braț zicând că decanul facultății ți-a reproșat că nu mi-ai pus suficiente note în catalog pentru a promova anul. Ca să vezi! Iar mie nici nu-mi păsa, fiindcă toată viața am fost corigent la câte ceva – așadar, eram obișnuit, un obișnuit al destinului care m-a considerat un cobai perfect pentru experiențele sale; datorită acestui fapt, rămânând repetent, ar fi trebuit să repet mulți ani din viață... Dar am făcut-o? Nu, și nici nu am învățat, mai ales din greșelile mele. Astfel că prezența ta cu catalogul sub braț în visul meu nu a fost decât prelungirea realității pe teritoriul oniric. În rest...

M-a trezit claxonul Basculangiului, un claxon-sirenă de vapor care pe el îl amuză grozav și care se aude, probabil, cine știe până unde, rostogolit fiind pe pantele muntelui Retezat, sau cum i-o fi zicând... E nebun, dar e distracția lui să-i sperie pe unii și pe alții, consolându-i apoi că această sirenă nu e altceva decât un sunet care pregătește locuitorii, și pe noi, cu ideea că, peste puțin timp, pe marele lac de acumulare al hidrocentralei noastre, vor defila vaporeșe...

- Și-apoi, mă, fraierilor, claxonul meu e în legătură cu Apocalipsa: fiindcă astfel va suna una din trâmbițele apocaliptice, așa că obișnuți-vă,

Îl duce mintea, nu? Visează omul și, de ce să nu recunoaștem?, o face frumos, în comparație cu mine, care mă las torpilat de trăiri continuate cu vise între care ultimul e cel mai... respectabil. Nu pentru că erai și tu prezentă, chiar în calitate de profesor universitar...

Scriu la această epistolă către tine cu intermitențe și descoperindu-mi labilitatea psihică: iată, la vârsta asta nu știu să-mi ordonez mintea și gândurile, nu știu să mă comport echilibrat, ca un om matur ce mă pretind... Ațipesc, mă trezesc, scriu câteva rânduri, mi-e somn, iar adorm, chiar cu capul pe masă; mă simt tot mai obosit, mai surmenat, sau nu mai știu cum să numesc starea asta – poate o clachez naibii! Ce, nu s-au mai petrecut infarcturi la o vârstă ca a mea? Ei, nu! Vrei să ne imaginăm un pic amândoi, nu simultan, ci cu un anume decalaj. Uite, se întâmplă infarctul, gata!

Alertă maximă pe întreg șantierul:

- Alo! Dispensarul?

- Da. Felcerul...

- Cine?

- Dispensarul, felcerul de serviciu.

- Aha! Frate, tovule, avem o problemă...

- Nu v-aud...

- Sunt ofițerul de serviciu pe șantier. La baraca 7, a făcut unul infarct, sau așa ceva... Să vină urgent medicul.

- Acum și-a găsit?

- Nu privi lucrurile așa, tovule, că o mierlești. Ascultă-mă ce spun! Dă-mi-l pe dom' doctor la telefon!

- Nu pot..

- De ce?

- E în ziua lui liberă și a plecat acasă, la familie, undeva prin nordul țării...

- Și tovarășa asistentă?

- A coborât în sat, la bădițul ei, iar punctul sanitar e încuiat, fin'că... Auzi, tovule, bădiță... cine și-ar fi închipuit că tocmai azi, adică în noaptea asta să...? Infarct, ziceați că e?

- Păi, așa credem – e pictorul...

- Pictoru'? Adică, zugravu' ăla cam într-o doagă?

- Cum vorbești așa despre un om pe moarte?

- Apoi, ce vină am eu? Toată lumea așa îl știe. Da'-mi pare rău, tovule...

- Da, îți pare? Păi, atunci fă ceva...

Adică, în noaptea spre ziua aniversară să faci un infarct, nu e o chestie, Roxania? Eu zic că e!

Telefon după salvare, nici o problemă, nu? O să vină rapid și...

- Alo?

- Da...

- Salvarea?

- Da, salvarea...

- Avem un bolnav, un coleg...

- Și? Ce are?

- S-ar putea să fie infarct...

- Da? Foarte bine, e în regulă. Dar unde spuneți că e bolnavul? Tocmai sus, la hidrocentrală?

- E departe! Pfui, doamne!

- Adică, după dumneata, omul și-alege locul unde să facă infarct? Ai o problemă, tovule.

- O-i fi având, da' n-am cum să vă ajut, zău că n-am, să fiu al...!

- Adică...

- Păi, șoferul nostru, e cam tropa, că a fost la o onomastică și...

- Cum?!? Și șoferul de serviciu?

- Păi, el era, iar ălălalt e plecat din localitate.

- Atunci, alt șofer, altcineva... Căutați un șofer, e o urgență, omule, nu pricepi?

- Cine? Cine riscă să conducă mașina salvării cu un bolnav grav?

- Bine, și-atunci? Noi ce facem cu bolnavul? Îl ținem aici să moară ca un câine?

- Degeaba mă amenințați, tov..., că eu nu am nici o vină.

- Eu vă spun: înfundăm cu toții pușcăria.

- Dacă asta e treaba, iacă o înfundăm, că eu nu am ce face...

- Cum n-ai? Caută un șofer...

- Dumneavoastră aveți permis de conducere?

- Da, dar ce să fac cu el? E doar pentru camioane... Plus că eu nu mă urc la volanul salvării nici sub amenințarea cu...

- Bine, trimiteți-l cu ceva până la noi și...

- Și ce?

- Între timp chem eu salvarea de la spitalul județean.

- Păi, așa, tov, uite că se poate! Hai, rapid, că e în joc viața unui om...

Ai văzut, dragă Roxania: uite-așa devine un simplu șantierist *om*, prin intermediul unui infarct făcut la timpul potrivit, respectiv când medicul este plecat din localitate, când șoferul de la salvare e băut, iar mașina-i defectă, adică așa: ca la noi și ca la nimeni... Ei, dar s-ar putea să fi gândit eu un scenariu prost, croit de-o minte fatalistă, nu-i așa? E și ora scuzabil de potrivită...

Dar a mai trecut vremea cu distracția asta...

Un nou claxonat al Basculangiului. Ce naiba mai vrea și acesta în toiul nopții? Aflându-mă acum conectat la ideea că vei fi doar peste câteva ore aici, poate chiar în acest „dormitor” parcă răscolit de un puhoi de ape, mă irită orice vine de din afara mea stricând imaginea ta din sufletul și mintea mea... Observi? Am început să vorbesc în versuri de dorul tău...

Tu ce mai faci? Ce mai face prietena aia a ta, Carmela, sau cum o cheamă? Doamne, ce fată faină, tânără și proastă! S-a despărțit de individul ăla care o teroriza cu gelozia lui? Scuză-mă: doi anormali! Ea tânără și buiacă, el... mă rog, un boșorog abia târându-și picioarele – nu-i pricep, pe cuvânt de onoare! Sau, hai să zic de el, că – scuză-mă – i se dă la ea, dar ea, ea ce naiba o fi găsit la el? Că frumos nu-i, tânăr nici atât, avere – sărac și cu o pensioară jenantă... Drept e că are o *Lagună* faină, dar pentru o mașină să-ți bați joc de tinerețe? Pricepi ceva? Eu unul nu, oricâte argumente mi-ar aduce cineva. A, mi-am amintit: spuneai că scrie, că e autor de romane, sau așa ceva, și? Mare sfâr! Tu nu poți scrie un roman? Sau eu... Sau oricine altcineva care are ceva cunoștințe de gramatică, l-ai citit pe Sadoveanu, Rebreanu și niște pagini din Fănuș Neagu ori Marin Preda?... În două-trei luni, dacă te ambiționezi bine, ai romanul, îți spun eu, ba te mai poți învăța și

de-un premiu de debut – nu crezi? Darămite un romancier gata făcut! Sunt răutăcios? Nici nu mă gândesc...

Iar claxonul! Ies și îl strâng de gât pe Basculanguiu...

... Perechea asta, cea mai potrivită nepotrivire din punctul meu de vedere, mă interesează doar ca fapt divers și doar un picuț ca factor de senzație... În rest, crede-mă, îmi amintesc de tot felul de chestii pentru a trece timpul mai repede, deși nu știu de ce. Chiar: de ce să treacă orele astea de noapte mai repede? Ca să mă întâlnesc mâine din nou cu singurătatea mea jubilând că se poate bucura de prezența mea în lesa ei, de fapt prins în mrejele ei asemenea unei insecte neputincioase în pânza unui păianjen. În paranteză fie spus, am toată admirația pentru lucrătura artistică și logică a păianjenului, dar dacă păianjenul e... destinul, iar musca eu – cobaiul, procentul de amuzament scade vertiginos. Dar, zău, crede-mă, nu știu ce să mai fac, la ce să mai *cujet*, vorba unui individ de-un fariseism revoltător. Acum chiar nu mai contează, deși aș putea să-i port pică pentru vreo câteva atitudini față de mine, agasându-mă cu teoriile lui de atotștiutor și care, paradoxal, nu scăpa nici o ocazie să se dea drept un ageamiu până prindea firul unei discuții, apoi își începea recitalul etalându-și cunoștințele în tot și în toate. Ferească Dumnezeu să-l fi contrazis! Era în stare să te toace la cap fie și ore întregi numai pentru a se convinge că pledoariile sale și-au atins ținta. Până la urmă s-a dovedit că nu era decât un ins fără scrupule, adevărat că deștept, însă care a escrocat cu inteligență – recunosc – întreprinderea, unde era salariat împreună cu nevastă-sa și cu amanta, de sute de mii de lei, unii spun că ar fi vorba chiar de milioane. Ai văzut, mielușelul de ce fu în stare? Să-ți spun numele? Gavrileanu – imposibil să nu-l știi și tu, chiar imposibil de tot, vorba Farmacistului. Era un tip slăbănog, cu un mers de individ apăsător de griji și cu privire umilă. Prima pornire era să-l întrebi dacă nu cumva venea de la înmormântarea unei rude apropiate, pentru a-ți exprima compasiunea adresându-i câteva cuvinte potrivite în astfel de momente grele. Eroare fatală, fiindcă, privindu-l mai cu atenție, aveai ocazia să descoperi o ciudățenie: îți încrucișai privirea, fie și doar pentru câteva secunde cu una în care se putea citi lesne ironia amestecată cu un total dispreț față de tot ce îl înconjura. O perioadă am fost colegi de

serviciu la ICS Alimentara, după care a dispărut târând după sine o etichetă invizibilă, dar pe care scria cu litere uriașe: atenție, tip versatil, nu stați în preajmă – pericol de contaminare – pe care i-o fixase un alt coleg... Îl știa cam toată urbea noastră, de-aceea spun că e imposibil să nu-l fi știut și tu...

Și, uite-așa, au mai trecut niște minute, și nu mai e mult până la ziua cea mare în care, artistul lăcătuș-mecanic Andrei Rangu, va sărbători ce-l de-a douăzecișicincilea an al vieții sale, al importanței sale vieți, dacă ar fi să exagerez fără teamă.

Fiind sâmbătă noaptea, în șantier e liniște, atât de liniște încât, din baraca vecină se aude teribilul sforăit al „autocisternistului”, un sforăit din acelea, dragă Roxania, care seamănă cu zgomotul unui motor de Trabant urcând o pantă abruptă. El susține că, în asemenea momente, visează ceva extrem de urât, de-aceea sforăie, într-o dimineață povestindu-ne chiar că el și-auzea sforăitul ca fiind drept gălgâitul sângelui propriu curgând dintr-o tăietură de cuțit în zona jugularei. Urât, nu? Dar mințea, fiindcă, e unul dintre acei indivizi care ar fi dormit fără întrerupere ore și ore, sforăind egal și nepăsător la orice zgomote produse în prezența lui. Singura modalitate de a-l readuce la realitate, era să-i strige basculangiul Trașcă la urechea stângă:

- Măăă, pătrunjel opărit, sus!, că a venit Vandela!

Adică, nevastă-sa...

Roxania, vrei – crezi, nu vrei – nu crezi, dar o femeie de-o asemenea frivolitate mă îndoiesc mult și cu muțenie să mai existe pe lume, dar și de-o frumusețe în stare să sfâșie inima oricărui bărbat, oricât ar fi fost el de misogin. E o blondă din acelea cu părul de culoarea grâului răscopt, cu o pereche de ochi discret migdalați – parcă frânturi din verdele crud bacovian și cu niște sâni aducând binișor cu ai Claudiei Cardinale sau ai Claudiei Schiffer. Iar trupul, și picioarele, și totul, Roxania, dar absolut totul, emană feminitate, senzualitate și dorință nemărginită de dragoste. Spun toate acestea știind bine că mă adresez unui Om peste care au trecut multe invidii fără să-l atingă, nu? Ești o femeie mult prea stăpână pe sine pentru a judeca lucrurile la reala lor valoare. Istoria iubirii lor? E simplă, Roxania și de actualitate: colegul nostru o găsisse într-o stație

Petrom doar cu un furoaş pe ea; stătea şi plângea pe un cauciuc de remorcă explodat.

- Ce faci, cuscră aci?, a întrebat-o.

- Ni-hiiii-miiii-hiiii-c, sta-ha-au!, a hohotit ea.

- Şi, te doare fundul de stat pe anvelopa aia – de-aia plângi?

- Nu-hu-nu – m-au bătut...

- Aha! A exclamat el compasiv. Te bătură şi-ţi luară şi banii – vai de mama ta, cucoană! Ce draci făcuşi, fa?

Lucrurile le-a lămurit ceva mai târziu Sergiu folosind un limbaj adecvat momentului şi situaţiei:

- Bă, bade, fata asta a lu' matale, oropsita, e fiică de cauciuc şi de peşte, bă, fraiere. Uită-te bine la ea, bă, că e ca mumă-ta după şapte naşteri. Ia un şpaclu, dă-i jos tencuiala de farduri şi-apoi mai sporovăim...

Sergiu vorbise cu brutalitate şi nu-i înţelesesem acea atitudine atât de dură decât ceva mai târziu, după ce am aflat că, din cauza ei, era gata-gata să-l ia la bătaie doi şoferi turci...

Argumentele erau prea solide şi credibile pentru a nu fi luate în considerare, dar pentru „autocisternist” nu mai contase decât prezenţa lângă el a acelei femei cu adevărat frumoase. Culmea este că ea a devenit după un timp foarte scurt o colegă de viaţă şi de muncă foarte la locul ei. Ținea la „autocisternist”, îl cocoloşea în tot felul şi, în general, formau o pereche simpatică şi îndrăgită de noi toţi. Dirigintele de şantier acceptase repede s-o angajeze, pe un post de referent-contabil, sau așa ceva, că nu mă pricep, pentru că avea la bază un liceu economic. Apoi, conducerea şantierului îi ajutase cu ce se putea, așa că, nu peste multă vreme, începuse să se înalțe un fel de căsuță-baracă pentru cei doi, compusă dintr-o cameră şi o chichineată căreia, bineînțeles, i s-a găsit repede denumirea de „salon pentru servitul mesei”, cu o suprafață cam de nouă metri pătrați... Acum urmează să-i facem şi inaugurarea, poate chiar când vei fi şi tu aici – s-ar bucura, sigur! Ne-am bucura cu toții, dar eu, ce să mai spun!

... Claxonul Basculangiului în liniştea nopții de sâmbătă spre duminică. Dur, sinistru, prelung.

Mă îmbrac și ies să-l sugrum pe Basculangi, că nu-i mai suport indolența. Precis iar s-a abțiguit și claxonează pentru a-i face pe toți părtași la „fericirea” lui de ins băut.

Tocmai coboară din cabina cu tâblăria roasă pe alocuri de rugină și strigă la mine când mă zărește la lumina slabă a becului de „40” din stâlpul din fața cantinei:

- Ce faceți, mă? Ați adormit somnul străbunicului? Nu auziți că sun?

- Ba, îi zic și tocmai am ieșit să te pocnesc. Tu știi cât e ora, mă, fraiere, și că e miezul nopții de sâmbătă spre duminică?

- Da’ tu știi, mă, inteligentule, că eu un accident jos, la Măgură?

- Da, și? Noi ce putem face? Adică noi, amândoi...

- Nu știi. S-a răsturnat în prăpastie un autobuz plin de lume...

- Cum?!?

- Habar n-am. Am auzit doar că sunt acolo morți și răniți – pricepi? Oameni, mă, morți și răniți – trezește-te! Să-i trezim și pe ceilalți și să coborâm...

- Am înțeles, da’ nu cumva?... Ai tras ceva la măsca în seara asta?

- Du-te-n moaș-ta, că ești prost! Bine? Mă, cu chestii de-astea nu se glumește.

Vestea m-a înfiorat – poate și pentru că era destul de rece afară – dar, înainte de toate fulgerarea prin mintea mea că, în acel autobuz, erai și tu... Și am sperat repede că, dacă te vei gândit la surpriza de a veni aici pe neașteptate, să fi renunțat. L-am lăsat pe Basculangi vorbind singur și am pornit.

- Stai, mă, Rangule, unde dracu pleci? Sunt vreo șaptezeci de kilometri până acolo!...

- Da? Ei, atunci mergem cu basculanta... Ai ceva împotriva?

Da, Roxania, avea. N-a vrut să-și lase „pita” – cum îi spunea el basculantei – pe mâna mea.

- Hai, mă, că te duc, da’ te coastă, să știi!

- Știu – hai!

Acum sunt în cabină, scriu aceste rânduri pe genunchi și sper să ajungă la tine vreodată, să le citești pentru a mai ști o dată că doar pentru tine, sunt în stare să fac totul... Da, am plecat, ne pierdem în noaptea cu cerul spuză de stele, iar ecoul răspunde oarecum sinistru huruitul nefiresc al motorului. Coborâm și luăm curbele drumului forestier cu viteză cam prea mare, dar am încredere în Basculangiu – e singurul șofer din șantier pe care poți conta. Și-apoi, nu are ce să ni se întâmple, fiindcă el cunoaște traseul cu ochii închiși...

... Doamne, sper să ajung la timp, să-ți pot da o mână de ajutor, să te găsesc așteptându-mă, fiind iarăși sigură că telepatia dintre noi funcționează perfect, ca de fiecare dată. Tu îți dai seama ce enormități îmi pot trece prin minte? Dar uite, Roxania, nu pot deloc scăpa de imaginea ta căzută în prăpastie, ți-aud vocea strigând după ajutor... O, da, sunt tot mai convins că (și) ție ți s-a întâmplat ceva; simt – simțurile mele nu m-au înșelat nici o singură dată...

Iar colegul de la volan parcă merge tot mai încet, din ce în ce mai încet... Nu cred în premoniții, dar acum simt că...

- Mă, omule!, îl scutur de umăr, ce ai, mă, de mergi așa de încet?

- Nu merg încet!, strigă și el la mine și nu te mai băga unde nu-ți fierbe oala, că imediat de dau jos.

Și continuăm să coborâm, pentru că sunt de acord cu el: e riscant să...

Așa că îi și zic:

- Bine, mă, da' un pic mai repede, că presimt ceva...

- Și eu – mai taci naibii!

Are dreptate, îl înțeleg: este singurul șofer din tot șantierul având curaj să coboare noaptea pe drumul plin de serpentine periculoase și pe-o pantă care-ți dă fiori. Dar suntem prieteni, colegi de muncă și de dormitor și când leapădă „ținuta sufletească” de șofer devine omul care e: bărbatul unei neveste harnice și frumoase, care „ține pe picioare”, cum zice el, gospodăria lor și pe cei trei *juniori* blonzi și frumoși...

Partea a II-a

XVIII

Întâi, să mă prezint: mă numesc Mihai Jerome și sunt reporter special la organul comitetului județean de partid, respectiv ziarul „Flacăra socialistă”... Și am fost trimis, drept că și la solicitarea mea, să realizez un reportaj-anchetă despre cum s-a întâmplat accidentul de la Măgura, în care și-au pierdut viața treisprezece persoane și au rămas șapte răniți grav, de fapt mutilați pentru toată viața, cel puțin așa se spune neoficial, că oficial totul a fost trecut sub o relativă tăcere. Pentru că așa s-a ticluit problema, încât puteai să crezi că a fost un accident, dar nu cine știe ce, iar organul de miliție își va face datoria. Dacă și-a făcut-o, cât, cum și când, încă n-am mai aflat. De altfel, era un mod al miliției de a da un comunicat despre un eveniment „neplăcut” și nepotrivit cu societatea socialistă... Dar, pentru mine, motivul principal să merg acolo se numea: Andrei Rangu cu care eram prieten vechi și căruia îi pierdusem urma, paradoxal sau nu, tocmai în acele zile. Ultima dată vorbisem cu el la telefon cam cu o săptămână înainte de accident. Tocmai îl amenințaseră colegii că avea obligația să-și aniverseze ziua de naștere, fiindcă era o sumă de ani care merita, și îmi cerea părerea. I-am spus că nu era rău deloc și că ar fi fost foarte bine să facă și o mică expoziție cu lucrările sale terminate sau aflate în lucru... Plus că, în ultima sa scrisoare, bătuse un apropo fin în legătură apropierea zilei sale de naștere... I-am zis și eu că da, merita marcarea evenimentului, cu atât mai mult că era și sărbătoarea Sfântului Andrei, ziua în care se născuse și de-aceia i se și dăduse numele sfântului... Aproape că îl invidiam, fiindcă mi

se părea un lucru deosebit să te fi născut în ziua unui sfânt și să ai dreptul în acest fel să-i porți numele... I-am sugerat că „ar da” foarte bine să o invite și pe Roxania... A fost asul meu din mânecă: știam că, pentru Roxania ar fi fost în stare de orice...

- ... Dar nu să vină în șantier!, a exclamat el. Ea nu trebuie să vadă în ce condiții și cum particip eu la nenorocita asta de construcție a socialismului.

- Prostii!, i-am replicat. Roxania are destulă minte să priceapă exact cum stau lucrurile și te asigur că s-ar simți jignită dacă n-ai invita-o...

Și, după cât am înțeles, m-a ascultat...

... Celui care înștiințase redacția ziarului nostru de catastrofă, îi răspunsesem chiar eu la telefon – întâmplarea? Destinul? – și am întrebat, între altele, dacă auzise cumva de unul Andrei Rangu. Omul mi-a confirmat dându-mi o informație în plus: prietenul meu participase în noaptea aceea la salvarea celor ce mai erau în viață, dar că apăruseră tot felul de zvonuri: ba că nu se mai știa nimic despre el, ba că se aruncase pur și simplu în prăpastie fără să mai țină seama că i s-ar fi putut întâmpla lui însuși o nenorocire. Dar că erau niște zvonuri, atât. Nimeni nu mai știa nimic sigur despre el... Lumea se întreba de ce o făcuse? A vrut să se sinucidă?, se întrebau cei care îl știau și îi știau situația politică. Dar am decretat categoric, în primul rând pentru mine: nu!, Andrei nu era omul care să se arunce... în gol fără un motiv cu totul și cu totul special, dar nici așa! Cred că și-ar fi calculat până și cea mai mică variantă pozitivă de supraviețuire... Dacă o fi făcut-o, totuși. Era prea calculat și un foarte bun luptător cu greutățile de tot felul. Că se aruncase în prăpastie... orbește? Numai dacă acolo, jos, s-ar fi aflat Roxania...

- Cum dracu?, am țipat în receptor la omul care n-avea nici o vină. Cum dracu să dispară așa un om? Miliția și procuratura ce păzesc?

Mă erijam în... În ce, ca să iau la rost pe cineva? Drept care mi-am revenit repede și am încheiat:

- Bine, tovule, lasă și scuză-mă și mulțumesc pentru informație...

XIX

Până am obținut aprobare pentru deplasare au mai trecut două zile, fiindcă trebuia vizată delegația de secretara cu propaganda a comitetului județean, care secretară, bineînțeles, se afla într-o „operativă”, adică o transmitere de sarcini foarte importantă făcută chiar de un secretar al *ceceului*. Într-un astfel de moment dacă insistai, aveai toate șansele să nu ți se mai aprobe plecarea. Ca să nu mai vorbim că, fiind vorba despre un accident de circulație, cu morți și răniți, chestiunea, din punct de vedere politic și ideologic chiar, era foarte delicată, fiindcă, în reportaj, se putea strecura vreo șopârlă, oricât ar fi fost ea de mică... Iar într-un context mai larg, fiind vorba despre un accident atât de grav, era sau nu oportun să fie anunțat prin ziar? Mai degrabă *nu*. Reportajul, sigur, puteam să-l scriu, dar trebuia să fie citit cu atenție responsabilă, chiar studiat și, bineînțeles, vizat inclusiv de șeful secției de propagandă a comitetului județean de partid. Altfel putea să rămână la „rezerve” pentru cine știe când sau pentru *niciodată*. De fapt, pentru ce? Era bine ca lumea să nu știe oficial, lumii trebuia să-i fie clar că în societatea socialistă nu se puteau întâmpla decât lucruri pozitive, sau mici incidente ușor remediabile... Altfel, ceva ici, ceva colo și astfel ar fi putut începe erodarea întregului sistem – Doamne-fereste!

A mai trecut o zi până am găsit o ocazie cu care măcar să mă pot apropia de zona Măgurii, la poalele muntelui. Era important, fiindcă din oraș până acolo erau peste o sută cincizeci de kilometri, mai precis o sută cincizeci și șapte, mi-a apus un coleg.

...Ca un blestem, de la poalele muntelui n-am mai avut cu ce parcurge cei peste 70 de kilometri până în șantier, la Andrei, dacă mai era acolo, dacă se mai știa de el ceva, îmi trecuse ca un fior prin minte, pentru a continua să-și execute pedeapsa de reeducare.

- N-aveți ce face, mi-a zis un măgurean. Trebuie să așteptați să coboare vro mașină de-a lor, că mai coboară șoferii în sat după cumpărături...

- Dar de accident știți ceva?, l-am întrebat.

- Am auzit și eu de la alții una-alta...

- Adică?

- Adică s-o răsturnat un autobuz cu lume...

- Altceva...

- Nu știu, nu eram acasă...

- Au fost ceva morți?

- Așa se zice.

- Câți?

- Nu știu.

- Cineva cunoscut?

- De-ai meu nu...

- Dar știți pe cineva care cunoaște mai bine ce și cum s-a întâmplat?

- Da, văru-mi-o.

Începusem să mă bucur:

- Și el unde locuiește?

- Nu știu.

- Cum adică nu știți?

- Păi, s-a apucat într-o seară la bufet să povestească și să cam înjure autobuzele IRTA și regimul – că așa e omul la beție – careva l-o pârât, și l-o luat miliția la întrebări. S-a mai luat și cu ăia în clanță și nu mai știm nimic de el. Dracu l-o pus, că eu i-am spus să tacă...

- De accident vorbeam, l-am oprit. De acela, dacă știți ceva...

- Nu știu – v-am zis. Pentru că tovarășu' secretar de partid pe comună a făcut ședință cu noi și ne-a spus să ne ținem gura, că noi avem alte probleme care trebuie de rezolvate, că pe noi nu ne interesează chestia, că sunt organe care să se ocupe și se ocupă...

I-auzi!, am exclamat în gând. Deci, era sarcină de partid să tacă oamenii. Interesant.

- A, iacă, aveți noroc – vine o basculă de-a lor. Măăăăăă! Hallo!, i-al și pe tov..., m-a trezit din gânduri măgureanul.

- Mihai, i-am zis întinzându-i mâna. Așa mă cheamă...

- Pe tov Mihai până la voi, a continuat omul, că are tovu' nu-ș-ce treabă pe-acolo...

Așadar, a apărut „oazia” sub forma unei basculante cu bena cam zdrențuită și un șofer care tocmai înjura de tot ce-i venea la gură în legătură cu nu-știu-ce, în care listă era pomenit și dirigintele de șantier, trustul de construcții, omul de pe cisternă cu cisterna lui cu tot și terminând cu un oarecare coleg, după câte am înțeles... În tot pomelnicul era trecută și „democrația aia valabilă numai pentru unii, în timp ce alții căpiază de bine ce le e”. Altfel era simpatic și „vedea” meserie. Cei vreo șaptezeci de kilometri i-am străbătut în aproape patru ore, e drept că mai mult de jumătate erau pe drum forestier, cu gropi pline de noroi, bolovani și, în câteva locuri, mici poduri de gheață – semn că anotimpul se apropia de iarnă. Noroc că ziua frumoasă îndulcea situația, iar peisajul de munte, cu locuri amintind de frumusețea Alpilor elvețieni și cu un pârâu repede care ne-a însoțit până aproape de șantier, au făcut să simt deplasarea spre șantier ca pe o excursie...

Însă, trebuie să spun că nu m-am putut răbda multă vreme să nu-l întreb pe șofer:

- Tovule, îl știi pe unu' Andrei, din șantier?

- Nu, nu...

- Unu' care pictează...

- Nu, tovule, n-am auzit...

- A făcut ceva pușcărie, am scos ultimul as din mânecă.

- A, ăla cu accidentu'?

- Exact. Ăla... Îl știi?

- Da' cine nu-l știe, tov... Da' ce vă interesează de el? A mai făcut vreuna?

- Adică... ce mai făcuse?

- Păi, se spune că s-a încurcat cu nevasta unui mare grangur de pe la județ...

- Roxania?, mi-a scăpat vorba fără să vreau.

- Păi, aia. Da', totuși, ce vă interesează de el?

Chiar: te pomenești că mai făcuse vreo trăснаie, și îl mai auăștia cu ceva la mână...

- Mi-e prieten și nu mai știu nimic de el... Sper să nu i se fi întâmplat ceva, aproape de accident...

- O, nu, sigur nu! Da' nu știu dacă îl veți afla prin șantier – mira-m-aș – că iar îl căută cineva de la partid...

- De ce?

- Zicea Sergiu că ar fi zis nu-ș-ce banc cu Ceaușescu. Da' nu știu, nu mă bag! Am trei copilași și... Știți cum e...

Aha, deci bănuiala mea...

- Adică?

- Păi, abia trecu congresu', și-odată te-ascunde miliția, de îți răsare soarele la Aiud ori Poarta Albă, – doamne ferește!

- Ei, în mine poți avea încredere...

- Da' cine-i fi? Dacă nu te superi...

- Sunt de la ziarul județean...

- Apoi, nu vă spusăi eu că trebuie să tac? Văzurăți că avusăi dreptate?

- Ei, eu nu sunt din ăia...

- Bine, o fi și hai să zic că vă cred... Și, de fapt, cu ce treburi pe la noi? Că nu cred să bateți atâta cale doar pentru a-l vedea pe Andrei. Prieten-prieten, da' parcă... Adică, mă rog...

- A, nu, desigur. Am sarcină să scriu un reportaj despre viața de șantier, ce se întâmplă bine pe-acolo, cum se mai realizează sarcinile de plan, cum se pune în practică politica partidului și dacă se mai ține seama de indicațiile tovarășului secretar general al partidului – aproape de congres... Înțelegeți?

- D'apoi, cum, tovule...! *La al paișpelea congres/Ceaușescu reales! Uraaaa!*, nu? Numa' că șantierul e mort, până la primăvară. Cum ziceați că vă spune?

- Mihai Jerome... Uite și legitimația...

- Jerome!? Ei, să fiu al... Chiar, domnule, tovarășe, așa te cheamă, nu e vreun pseudonim?

- Poftim și actul de identitate...

- Mă, ce chestie!, nu înceta să se mire șoferul. Și îți fi și ceva neam cu ăla, care scrisă romanu' „Trei într-o barcă”?

- Da, ceva-ceva, dar mai de departe...

Mințeam, dar o făceam pentru un scop nobil

- Întrebai, fin'că citisem și eu cartea cândva. Mă rog, dracu' știe, da' așa îmi amintesc de la școală că avea o chestie, o... Poate m-ajută dumneata, că nu-mi trebuie mult... Să știi că am fost elev bun – am terminat liceul cu zece și am intrat la facultate între primii șaisprezece... Din păcate, aici m-am cam dat pe brazdă cu ăștia, cu colegii de muncă...

- La facultate?!? Și ai și absolvit-o?

- D-apoi, cum!

- Și șofer-șofer? Cum dra... Scuză-mă...

- Apoi, Destinul, tovule, destinul și nu vă spusăi că am pruncii ăia de crescut?

- Da, și?

- Și! Decât să merg în agricultură...

- Da', ce-avea?

- Păi, avea!, că mureau piticii mei de foame, iar doamna mea devenea o agricultoare de frunte și nu-mi convenea, înțelegeți?

- Încerc, dar nu e prea... veselă chestia.

- Păi, nu e! Cum dracu să fie? Eu inginer, nevastă-mea profesoară... Eu lipsesc uneori câte două săptămâni de-acasă, ea cu ăia, micii... Ia, uite-aici, tovule, ce am eu acasă!

Și șoferul-inginer luă de pe bordul arătând a magazie de piese auto o fotografie de mărimea unei file de caiet și mi-o întinse...

- Ăștia suntem noi, echipa, îmi zise cu bucurie în glas. Așa-i că suntem faini?

Era el și cu ei – familia, o familie: cei trei copii, mămica... Toți veseli, toți zâmbind fotografului – se vedea limpede, fiindcă

nu erau niște zâmbete naturale, degajate, ci... Doamne, cum reușea o societate să distrugă până și un surâs natural de copii!

- Da, am aprobat din tot sufletul, sunteți foarte faini! Toți! Și doamna matală lucrează undeva?

- Nu, tocmai pentru că e o doamnă, înțelegeți? E femeie, mamă și doamnă. Plus că e și dăscăliță, cum vă zisei...

- Adică...

- Profesoară de limba română... N-a găsit decât post de secretară la un *ceape*, o funcție nenorocită – vă dați seama. Așa că i-am zis: doamnă, nebunia asta tre' să aibă un capăt, nu poate ține până la sfârșitu' lumii!

- Care nebunie?

- Ei, care! E o glumă de-a mea: adică șantierul, șoferitul și toate celelalte și... Vă faceți că nu pricepeți și mai ziceți că sunteți de la ziar! Ori numa' faceți pe niznaiul cu mine... Ei, da', uite, mai avem o țărucută și dăm de șantier; partea de sus a barajului deja se vede... O vedeți?

- Nu, nu îmi dau seama prea bine...

- Uite-colo, după brazii ăia, tovule!

- Aha!, acum o zăresc și eu... Da' mai avem până acolo, nu?

- Vo treișpte kilometri, numa' că e urcușu' dracului pe-acolo...

- Și?

- Ei, ne descurcăm noi!

Motorul trăgea greu și doar faptul că basculanta era neîncărcată făcea să crească șansele noastre de-a ajunge cu bine în șantier. Era credința mea. A șoferului, nu. El știa prea cum stăteau lucrurile, își cunoștea mașina, așa că mai zise cu hotărâre:

- Într-o juma' de oră suntem acolo!

Și ambală brusc motorul. Basculanta zvâcni parcă, iar o parte din hârțiile de bordul încărcat cu de toate, inclusiv cu un pachet de biscuiți de culoare incertă, căzură la picioarele mele.

- Lăsați-le, îmi zise șoferul observând că mă aplecam să le culeg de pe jos. Lăsați-le, domnu', tov..., că oricum nu-mi mai folosesc la nimic...

Însă eu le culegeam deja de pe jos: foi de parcurs, un ziar Scînteia de cine știe când, o carte de vise ferfenițită, alte hârtii și hârtiuțe, un caiet studentesc fără coperte și... Oho, ia uite: o coală ministerială acoperită cu un scris mărunț și ordonat...

16 nov. 1989...

Draga mea Doamnă, Roxania

Pusesem scrisoarea la poștă (cu fotografiile făcute la domiciliul nostru de-o... vacanță în satul acela de munte, frumos ca o ilustrată din Alpii elvețieni) și când m-am întors acasă am găsit avizul pentru ridicarea coletului. După atâta tăcere din partea ta, m-am bucurat sperând că toate temerile mele nu au fost decât racile ale unei gândiri de care nu m-am putut dezbăra până acum, e drept datorate unor experiențe de viață care nu mi-au fost mai deloc favorabile. Apoi... Dar, înainte de toate, îți MULȚUMESC pentru impresionantul tău gest de a-mi trimite "Istoria artelor plastice..." care știi că te-a costat o groază de bani... M-am și interesat la librărie și costă 862 de lei, pe care ți voi trimite la primirea banilor de la București sau văd eu cum fac... Sper să nu te superi, da? Dar să revin: știi? Citindu-ți pentru a treia, sau a nu-știu-câta oară scrisoarea și încercând să găsesc măcar un firicel de speranță în cuvintele tale, aș fi putut plânge în voie – la urma urmelor eram singur, la fel de singur ca întotdeauna, deci, oricum, nu m-ar fi auzit nimeni... Parcă îți auzeam vocea sunând neîndurătoare, aproape metalică, însă, repet ce am scris în celelalte două scrisori (din același plic): nu sunt supărat pe tine, nici măcar pentru gestul tău – lipsit de eleganță, totuși – de a bloca telefonul, gest pe care îl consider de-o lipsă de decență dezarmantă, echivalent cu a-mi închide ușa în nas. Oare, ca om, ca individ cu care ai locuit câteva zile și care ți-a demonstrat din toată ființa lui cât de mult te iubește, nu meritam o variantă de a fi tratat mai... omeneste? Cred că ar fi fost cu mult mai civilizată, doar sper că îți făcuseși o părere despre mine pentru

a-mi fi spus direct cum stau lucrurile; ai vrut cumva să mă umilești prin această atitudine arogant-dictatorială? La ce bun? Ca să mă înveți minte? Nu ai reușit și, oricât vei dori acest lucru, n-o să reușești vreodată, fiindcă dragostea mea pentru tine nu va fi umbrită și mai ales nu va fi ucisă, indiferent cine și în ce fel va încerca să o facă. Ce spun acum nu o lua drept cerșirea unei reveniri asupra hotărârii tale de a nu vrea să mai fim nici măcar doi buni prieteni, fiindcă, a-mi acorda această prietenie pe criterii oarecum de forțare, m-ar umili și nu e cazul. Aici, probabil că ar putea fi adus în discuție orgoliul meu pomenit de tine în scrisoare. Dar te întreb, fiindcă veni vorba: chiar te-am făcut să simți că aș fi un om orgolios în sensul de a te simți jignită de vreo atitudine de-a mea, sau de vreo vorbă spusă chiar și la întâmplare? Nu pot să cred. Când? Întrebarea e evident retorică, pentru că, așa cum am reușit să te cunosc în aceste 25 de zile de... „căsnicie” acolo, în sătucul acela de munte, însăși această scrisoare nu va avea parte de răspuns – sunt convins – deși ar merita. Păcat. Fiind în mare măsură de acord cu logica ta, expusă telegrafic în scrisoare, dar semnificativă, puteam fi doi foarte buni prieteni fără nu-știi-ce alte obligații, fără să mai ținem seama de momentele noastre de dragoste. Pentru că asta am făcut, ca un fel de răzbunare pentru anii care s-au scurs fără să mai știut unul de celălalt... Un schimb de scrisori și din când în când câte un telefon sau chiar câte o vizită, nu cred că ar fi știrbit demnitatea nici unuia din noi. Dimpotrivă, putea să fi fost vorba de situații și momente când ne-am fi putut ajuta – ca exemplu, uite: cu familia de la Deva suntem prieteni de ani de zile și nu-ți spun de câte ori o scrisoare de la ei sau o convorbire telefonică mi-au făcut extrem de bine. În general, eu sunt adeptul prieteniiilor, fiindcă, oricât rău mi-ar fi făcut, iubesc oamenii; așadar, cu atât mai mult că, în cazul nostru, am fost împreună o vreme, sentimentele noastre ar fi putut constitui fundamentul unei amicitii de toată frumusețea. Dar tu ești în măsură să hotărăști. Am mai spus: nu pot și chiar de-aș putea, nu vreau să forțez pe nimeni să-mi fie prieten, indiferent de e bărbat sau femeie... Dar, mă rog, aceasta e altă poveste.

Dragă Doamnă a sufletului meu, în scrisoarea ta spui textual: „Mulțumesc pentru dragostea ta, am plâns când am plecat, am

avut și dezamăgiri, suficiente ca să știu că, peste toate sentimentele tale, tronează orgoliul, un orgoliu motivat, e drept, dar... prea dur!” Să fiu sincer, nu înțeleg exact la ce te referi când mă acuzi că aș fi un ins atât de orgolios, și-apoi, nici într-un caz această latură a eului meu nu cred să o fi scos în evidență pentru a o răni tocmai pe femeia care mi-a adus atâta iubire în suflet... Dumnezeuule, chiar m-ai putut crede atât de meschin? Sau... dur? Într-un fel mă amuză faptul că, pentru prima dată în viața mea, mi se spune că aș fi un ins dur, amintindu-mi că, la serviciu, mi se spunea “Andrei blajinu” – paradoaxele vieții, Roxania dragă, paradoxurile ale căror victime suntem... Sau ele or fi mâna „secretă” a destinului ale cărei degete manevrează viața noastră de biete marionete cărora, altfel și, poate mai corect, le spunem cobai? Da, recunosc: după mulți ani de zbateri și umilințe pe care tu n-ai cum să le înțelegi și, probabil, nu le vei înțelege vreodată, am fost nevoit să-mi construiesc pe ruinele sufletului, complexat de starea mea melancolic-revoltătoare, sau revoluționară(?), un orgoliu care să mă ajute să supraviețuiesc. Înțelege-vei, tu, vreodată, acest sentiment? Dacă ai ști de câte ori mi-am zis: Dumnezeuule, dacă venirea mea pe acest pământ e doar o za insignifiantă căreia nu-i pricep rostul, ori fă-mă să înțeleg adevărul, ori renunță la mine – nu mă mai chinui! N-am primit decât un răspuns: că nu avem voie să cunoaștem legile divine, sau nu în toate meandrele lor în general, dar cărora trebuie să ne supunem. Și o facem, cu docilitate, chiar dacă, uneori, revoltăți. Dar neputincioși. O, Roxania, dacă ai știi de câte ori am fost nevoit să mă ridic din noroiul răutăților omenești în care am căzut împins de jigniri și umilințe! Dacă ai ști de permanentul război cu mine pentru a-mi învinge slăbiciunile, pentru a(-mi) demonstra, întâi mie, apoi celorlalți, că sunt în stare să-mi mențin verticalitatea sufletească... Apoi războaiele cu lumea... Îndoielile – mii, milioane, legate de creație, așteptările, micile înălțări și marile căderi... Și-atâtea altele. Iar toate acestea, doar pentru că nu m-am gândit niciodată la sinucidere – așa cum, poate, ar fi făcut-o alții în situația mea – ci aceste nenorociri au fost motivațiile sau germeii din care a răsărit, și s-a conturat în timp, orgoliul meu de om dator față de sine și pentru a arăta altă față celor care m-au umilit, celor

pentru care n-am fost decât insul oarecare, poate chiar... Esop-ul. Astfel, tot mai des am început să-mi zic: dacă exist pe acest pământ, înseamnă că Dumnezeu mi-a hărăzit un rost... Dar abia după ce am început să particip la expoziții, să fiu solicitat, să mi se publice reproduceri de tablouri prin ziare și reviste, mi-am dat seama că rostul meu era de a picta – adică începutul, încă, nelămurit pe deplin, al evadărilor spre lumea care, apoi, a devenit lumea mea, unde toți erau buni, egali și înțelegători... Tu mi-ai reproșat cândva, în glumă?, în acest sens, hipersensibilitatea datorată umilințelor și jignirilor, dar poți tu avea habar de câte ori a trebuit să mă ascund, asemenea unui animal rănit, pentru a încerca să-mi vindec rănila sufletului? Însă, aceste experiențe, unele urâte de tot, m-au ajutat să percep și să pricep lumea la adevăratele ei dimensiuni, la adevărata ei valoare. Acest “complex existențial” mi-a ajutat să-mi creez și platoșa unui orgoliu care s-ar reduce la trei componente justificative pentru viața mea, pentru supraviețuire în ultimă instanță: Orgoliul de a trăi; Orgoliul de a crea și Orgoliul de a nu renunța. Culmea e că nu cred să fi avut (cu atât mai puțin acum!) și Orgoliul de a... domina sentimental pe cineva. Dovadă indubitabilă este faptul că, până la tine, n-am reușit să găsesc o femeie pentru care să-mi răscolesc ființa cu scopul de-a afla “cămăruța-nișă” în care zăcea nefolosită o asemenea variantă a marelui meu orgoliu. Și-apoi, iartă-mă, dar nici nu știu cum puteam să fiu dur tocmai cu tine – Doamne-fereste! În consecință, dragă Roxania, cred că dincolo, atât de complimentele (“...sporirea harului tău rar și neprețuit, pictează până poți, o faci atât de bine și de bogat.”) cât și de acuzația (“...peste toate sentimentele tale, tronează orgoliul, un orgoliu motivat, e drept, dar... prea dur!”) – îmi scrii tu, se ascunde cu totul altceva. Intuiesc, dar nu comentez și, oricum, iubirea pe care ți-o voi purta câte zile voi mai avea de trăit, nu-și va schimba cu nimic valențele.

Dragă Doamnă Roxania, după cum am spus puțin mai înainte, în principiu sunt de acord cu tine, doar că noi n-am reușit să discutăm niște variante ale menținerii relației începută atât de frumos, iar o mare parte din vină îmi aparține. Poate că insistențele mele de a te întoarce la Cluj cât mai curând, au avut nu

numai alt efect asupra sufletului tău, ci s-au întors asupra-mi asemenea unui bumerang. Îmi dau seama acum, după ce rațiunea s-a “împăcat” cu sentimentele și implicit cu dragostea mea pentru tine, că la Cluj existau niște... rădăcini mult prea puternice pentru a putea fi smulse așa, dintr-o pornire rapid-sentimentală. Am scăpat din vedere, sau am neglijat un adevăr extrem de important: Clujul pentru tine nu a însemnat și nu înseamnă doar anii de studenție, ci și, înainte de toate, prima(?) și marea ta iubire față de cel care, repede ți-a devenit soț – tu aispus-o... În primul rând, fiindcă e total eronat să facem abstracție de o psihologie a românului (fără nici o excepție) de a se fixa într-un loc, de a avea certitudinea proprietății și a stabilității materiale și, prin aceasta, moral-spirituale. Românul, fiind un sentimental prin definiție, se leagă de toate cele, începând cu țărul de la gard și terminând cu casa-locuința, și încă: odată angajat la o firmă, de exemplu, în general românul nu este dispus să o părăsească fie și dacă în altă parte condițiile sunt mai bune. Excepțiile nu fac decât să întărească regula... Revenind la context, eu ar fi trebuit să-mi dau seama de acest adevăr, după ce am citit nu-știu-câtă literatură de tot felul, de la beletristică semnată de autoriși proletcultiști de care nu mai știe nimeni astăzi, până la unele studii de psihologie și psihiatrie ale “perechii” Freud-Jung, sau de la lecturile mele conținând precepte socratiano-platoniene până la utopismul din romanul “Călătorie în Icaria” (pe care ți-l recomand și ție), al francezului É.Cabet... În context, desigur, intră, indiscutabil și inerent, lecturile referitoare la arta plastică... Dar mai ales după experiențele mele de viață de a lucra cu oameni de cele mai diverse categorii sociale. Și tu la fel: profesia ta te obligă – și știu sigur că e așa, că poți adică – să fii o adevărată specialistă în socio-pedagogie după ani buni de profesorat... Absolut logic și corect, tu ai (avut) tăria de caracter să treci – nu știu, sau intuiesc cu ce eforturi – peste un moment destul de delicat din viața ta, făcând (sau nu) abstracție de iubirea cu care te-am înveșmântat în toată vremea de când ne-am reîntâlnit, de când ai venit la Cluj. Ce împlinire pentru sufletul meu! Ce dar de la Bunul Dumnezeu! Reuși-vei vreodată să înțelegi ce a însemnat pentru mine șederea ta în casa mea? Să zic: greu? Nu – imposibil!

Dar toate acestea contează mai puțin acum când hotărârea ta e luată, când eu trebuie să înțeleg că nu mai există cale de întoarcere la o relație, fie ea și strict de prietenie care nu cred că te-ar compromite așa cum s-ar fi întâmplat dacă... Roxania, hai să spunem lucrurilor pe nume: dacă starea mea socio-politică ar fi fost alta, e sigur că am fi găsit amândoi, sau tu singură, rezolvarea situației noastre, fiindcă ești prea inteligentă și prea cu simț practic... Și dă-mi voie să fabulez puțin: doi oameni care se iubesc – cel puțin așa rezultase la un moment dat – lăudându-se pe drept cuvânt că au destulă minte pentru a-și rezolva situațiile poate chiar la modul ideal, n-au reușit mai nimic. Ce să înțelegem acum, judecând lucrurile la rece? Răspunsul, dragă Roxania, e unul singur: tu n-ai dorit acest lucru, iar prin atitudinea ta și invocarea unor motive pe care le știam bine amândoi, mi-ai impus și deznodământul acum știut... Pentru că, oarecum în altă ordine de idei și gândind strict practic, oare era chiar de ignorat ideea cumpărării unei case aici, pe lângă Cluj (sau în altă parte – în alt colț de țară, nici într-un caz la Râmnicu Vâlcea) unde să-l aduci și pe tatăl tău? Tu chiar crezi că ar fi fost imposibil? În orice caz, aș vrea să înțelegi foarte limpede că îmi dau seama că NU orgoliul de care mă acuzi a fost cel care te-a făcut să nu mai vrei să stăm de vorbă, nici măcar la telefon, ci cu totul altceva, adică un (o) ceva care a împiedicat până și existența unei prietenii. Din păcate, numai Dumnezeu va ști și va judeca totul după voia lui și, dacă va fi cazul, ne va pedepsi pe fiecare după cum o merităm.

În contextul celor de până aici, aș putea continua, dar la ce bun? Am înțeles limpede că libertatea ta de gândire și acțiune valorează mai mult decât orice pe lume – de acord, cu mirarea că mie, din atât de multă dragoste pentru tine, nu mi-ar fi trecut prin minte vreodată să te încorsetez măcar în vreun gând nepotrivit cu vrerea ta. Orice vei gândi despre mine, în atâta absurd nu voi aluneca niciodată, mai ales fiind vorba despre femeia iubită. Vezi? Și cred că realizezi că nu sunt patetic, nu mă las „furat” de sentimente, ci le filtrez cât mai mult prin logica gândirii – mă rog, atât cât mă duce mintea...

Dar mă opresc aici, exprimându-mi speranța că nu te-am plictisit prea mult, că am fost coerent, că am reușit să-ți transmit

prin această epistolă gândurile mele sincere, fără să cad în melancolie și nostalgii gratuite, dar, în același timp, să înțelegi că, pentru mine vei rămâne mereu FEMEIA cea mai iubită, care a zăvorât pentru totdeauna intrarea alteia în sufletul meu. Cum ai făcut, nu știu și nici nu mai vreau să aflu. Voi trăi cu fericirea că te-am ținut în brațe, că te-am mângâiat, că ne-am sărutat într-o vacanță de-a ta mai mult, poate, decât au făcut-o alții într-o căsnicie întreagă. Pentru aceasta îți mulțumesc. Ai grijă să-ți fie bine. Să ai întotdeauna credința că Dumnezeu nu acționează cum vrem noi, ci în virtutea unor precepte – pot fi chiar „ascunsele căi” – pe care nouă ni-e dat să le înțelegem la valoarea și dimensiunea lor, fie și doar teoretică, abia mai târziu, poate chiar în altă dimensiune a materiei, dar care ne apără și, fără vrerea noastră adesea, ne îndrumă pașii spre un bine pe care ni-l dorim. Să ai parte de sănătate și de tot ce îți dorești așa după cum și meriți.

Dar fără a uita că eu te mai aștept...

Te îmbrățișez cu tot dragul,

A.R.

P.S. Te rog frumos fă cumva și comunică-mi dacă ai primit fotografiile pe care le-am făcut în vacanță – mi-ar părea rău să se piardă, fiindcă, vrem-nu vrem, ele sunt, și vor rămâne, amintirile noastre... Apoi, nu uita, draga mea Doamnă, că nici timpul nici oamenii nu vor avea puterea să oprească dragostea pe care o am față de tine, câte zile voi mai avea de trăit, chiar dacă nici un semn nu-mi vei mai da... (r.)

XX

O scrisoare de-a lui Andrei către Roxania! Oho, ce captură! Încă nu știam la ce urma să-mi folosească, dar era un semn de la el – un semn bun...

- Oprește!, am țipat către șofer. Stai puțin...

- Ce e? Hai, că nu pot opri în pantă – vreți să ne ducem de-a dura în prăpastie, ca niște proști? Care-i baiu'?...

- Păi, scrisoarea...

- Care scrisoare?

Aceasta, pe care am găsit-o pe jos – de unde o ai?

- De la... Dracu' știe de unde-o fi ajuns acolo! Poate de la tanti Iozefina, femeia noastră de serviciu...

- Și ea, de unde o are?

Șoferul ridică din umeri:

- Domnule, tovarășe, nu te supăra, da' matale ești de la ziar, ori de la securitate? Că pui niște întrebări, de m-ai năucit, zău! Nu știu și nici nu mă interesează! Sau, drept să vă spun, nici nu știam că o am acolo... N-am eu destule probleme cu rabla asta de mașină, îmi mai trebuie să știu și de scrisorile cuiva?

- Adică... Ți-a umblat cineva în cabină și ți-a plasat scrisoarea fără să știi? Hai, că nu prea cred. Nu simți că ar cam fi ceva în neregulă?

- Păi, nu v-am zis? Nu știu de unde e, a cui e și nici nu mă interesează... O fi rătăcit-o careva și... Eu cam adun hârțoagele, că le folosim la aprinsul focului în dormitor... Da' mai sigur e că o fi de la Iozefina, fin'că am dus-o într-una din zile cu rabla asta și o fi avut-o la ea cu alte hârțoage...

- Iozefina?! Asta, tovarășa, cine mai e?

- Femeia noastră de serviciu.

Excelent! Poate că mai avusese scrisori de-ale lui Andrei, poate că mai avea...

- Nu, i-am zis șoferului, chiar te rog să nu oprești. Vreau să ajung cât mai urgent în șantier, la tovarășa Iozefina, înțelegi?

- Oricum nu opream, mi-a zis șoferul cu relativă malițiozitate.

Însă nu mă mai interesa ce spunea și, cu atât mai puțin, tonalitatea vocii sale. Gândul mi se fixase pe imaginea Iozefinei, o femeie de serviciu care, iată, ar fi putut avea rol de „descâlțitoare” a „misterului Andrei Rangu”. Ca să vezi! Bine, în nebunia din timpul accidentului, sau imediat după, *niște* hârtii ar fi putut ajunge la ea, dar și scrisorile, sau măcar cele neexpediate de Andrei din cine știe ce motive și care țineau, în orice caz, de intimitatea lui? Poate cea mai... intimă. Mi se părea a fi ceva prea din zona neverosimilului, clar în neregulă și lipsit de cea mai elementară logică în toată povestea. Fără nici un dubiu, trebuia, aveam obligația să stau de vorbă cu această femeie pătrunsă până în străfundul sufletului de politica partidului, după cum mi-a mărturisit șoferul, între altele. Era membră înfocată de partid, lua cuvântul la ședințe, debita tot felul de aiureli convinsă fiind că ea era singura care reprezenta pe șantier politica partidului cu cinste și demnitate desăvârșite. Astfel își exterioriza crezul politic cu toată forța și conștiința ei de femeie bucuroasă că era „tovarășă” cu șeful șantierului, cu toți „birocrății” de prin birouri cărora le atrăgea atenția cu seriozitate aproape zilnic:

- Eu sunt o simplă femeie de serviciu, da' am învățat de la tovarășul secretar general că am datoria să grijesc țara și locul de muncă, nu cum fac unii dintre colegii noștri care, de exemplu, și nu vă fie cu supărare, își fac nevoile în diferite locuri nepermise de lege și de partid. Spurcă locul pe unde trec – e posibil, tovarăși? Unde o să ajungem, tovarășilor, cu asemenea fapte? Avem veceu, pe care-l spăl zilnic cu detergent și cu răspundere, pun ziare vechi proaspete, pentru că hârtia igienică crește prețul de cost... Iar unii colegi se prefac a nu pricepe ce eforturi face partidul pentru ca nouă, tuturor, să ne fie din ce în ce mai bine, din punct de vedere...

- Excremental, o ajutase cândva un coleg de-al nostru, aflat din întâmplare în birou.

- Excremental, repetase femeia fără să mai stea pe gânduri, ba chiar bucurându-se de acel cuvânt care, pentru ea, avusese mare greutate.

Iar ceva mai târziu, la baraca-dormitor, îi zisese colegului, recunoscătoare:

- Mersi, că mă scosăși din încurcătură...

- Cu plăcere și-altădată, tovarășă – nicio problemă, răspunsese colegul...

- Ești un nerușinat și un anticomunist nenorocit!, îl apostrofase Sergiu a doua zi dimineața, în dormitor, când Iozefina tocmai le făcea curat.

- Apoi, o ajutai și eu cu ce putui, fin-că nu cumva să-mi fi pomenit din nou de „noi culmi de progres și civilizație”...

- Da, și?

- Sunt alergic, tovarășe coleg. Alergic, înțelegi? Și mă sinucid pă cuvânt de-onoare și las un bilețel că din cauza doamnei-tovarășă Iozefina am făcut-o...

- Da' nu-i fi nebun, tovarășe, s-a minunat Iozefina.

Și, prinsă în vârtoarea gândurilor ei, a continuat:

- Auzi, dacă vrei s-o faci, fă-o, că numa' dracu ți-a mai face curat în dormitor și ți-o mai schimba lingerie de pe pat!

- Bine, a acceptat colegul, nu mă mai sinucid... Deocamdată!, ridicase el degetul arătător. Da' nu cumva să mai văd la mizeria aia de budă ziarul Scânteia mototolit tocma' în dreptul chipului tovarășului secretar general, că te raportez...

- Când, cum de..., se speriasse femeia.

- Nu contează, tanti Iozefina, dar vezi, pe viitor, să nu se mai repete, că te papă destinul...

... Așadar, Iozefina!

Iată un personaj sută la sută pozitiv pentru reportajul meu, având cele mai autentice trăsături ale unei comuniste inculțe, dar convinsă de statutul său de membră *peceristă* și de politica partidului căreia îi aducea zilnic ofranda unui comportament frizând ridicolul. Însă făcea aceasta cu abnegație prostească, poate

chiar fără să conștientizeze limpede în ce consta importanța și valoarea în sine a societății în care trăia. Ea și își câștiga bucăți de pâine făcând curățenie în dormitoarele salariaților, spălându-le rufe – bulendrele flendurite, cum le spunea ea – și curățind „cu abnegație și răspundere” cele trei veceuri ale șantierului. Era munca ei, pentru care era plătită corespunzător, fiindcă atât putea partidul, deocamdată, pentru pâinea și perspectiva unei pensii. Pentru că partidul și secretarul său general nu lăsau pe nimeni să moară. Atual societății socialiste vizavi de cea capitalistă? Aceasta din urmă intrase de mult timp într-un proces de degradare și de putrefacție, adică era pe ducă în timp ce din lagărul socialist i se cânta prohodul pe melodia *Internaționalei*.

Dar aceasta era problema altora, a secretarului general al partidului...

- Scuză-mă, i-am zis șoferului, pot să te întreb ceva?

- Întrebați-mă, dar, dacă e pentru ziar, nu răspund...

- Nu, e pentru mine: dumneata o știi de mult pe tovarășa Iozefina?

- De când am venit pe șantier, adică de la început...

- Deci, ai avut timp să-ți formezi o părere despre ea. așa, ca om...

- Acu, ce mai vreți de la mine? S-o bârfesc? S-o laud? Să vă povestesc viața ei? Nu i-o știu și nici nu mă interesează, de fapt. Ne vedem fiecare de parcela lui de lucru și-atât. Ea cu mătura, eu cu volanu' și salut!

- Iartă-mă că te mai întreb, așa, ca între bărbați: ce părere ai de ea, ca femeie? Ai impresia că ar cam da cu fundu'-n populație?, cum ziceți voi, șantieriști.

- Nu *cam*, ci *dă*, și gata! Așa cred eu, da' s-ar putea să nu fie adevărat... În orișice caz, în mine nu a dat cu fundu'...

- Da' câți ani are?, că mie mi se pare cam bătrâioară, după cum am înțeles din ce spuseși.

- Pe dracu, bătrâioară! Nu cu mult peste treizeci... E doar ceva-ceva mai consumată de griji și-atât!

- Cum?!? A, griji, da, am înțeles... O fi având familie femeia, sau... poate o fi suferind pe-aici prin munți pentru cineva...

- Nu știi, nu mă bag. Cu Rangu am văzut-o de vreo câteva ori discutând, da' nu cred că el s-ar fi *apretat* la chestii de-astea. Mai ales că el avea bucățița lui, tov...

- Adică...

- Adică! Auzi, dumneata, tovarășe, știi cum arată „bucățița” aia a lui? Sfinte Dumnezeule! Jur că avea un zâmbet fix ca al ăleia, Gioconda cu Mona Lisa cu tot...

- E aceeași...

- Tovule, la mine nu contează!, s-a înfierbântat brusc șoferul. Eu am politehnica la bază, așa că Mona Lisa, Gioconda și altele, nu mă interesează. Doamna lu' Rangu e blondă și faină, domnu' ziarist, tovarășe, așa cum eu, ca șofer umblat prin țară, n-am mai văzut, să fiu al..., scuzați-mă.

- Deci, zici că Iozefina s-a întâlnit cu Rangu?

- Toată lumea știe, dar nu e nici o minune, fiindcă femeia face parte din colectivul nostru, nu? Toți ne întâlneam – e normal, nu? – suntem colegi de muncă...

- Evident.

XXI

Și, totuși: scrisorile, i le-a dat Andrei, ori le-o fi luat ea după ce el dispăruse în noaptea accidentului? Dintr-odată mi s-a părut că înaintam mult prea încet, că șoferul o făcea pe șmecherul doar pentru a-mi demonstra mie ce greutate e pentru un șofer să urce cu o rablă, precum a lui, spre șantier, dar și, ce deștept e el că poate duce de nas un ditamai reporter de ziar. Nu mă impresiona, aveam și eu experiențele mele acumulate de-a lungul celor nouă ani de gazetărie. Colindasem județul în lung și în lat, mai mult pe jos sau, în cazul cel mai fericit, cu ocazii, fiindcă mașina redacției – o Dacia 1100, zdrăngănind consecvent și scrupulos din toate încheieturile – era folosită aproape exclusiv de redactorul șef. Ba nu: mai aveam și noi parte de bancheta din spate acoperită cu mușamaua găurită în câteva locuri...

- Șoarecii, tov redactor șef, zicea șoferul, trăsnească-i Dumnezeu de nemernici...

- Fără Dumnezeu în mașină, tovule!, îl atenționa redactorul șef. Vrei să-ți pierzi locul de muncă și pita cea de toate zilele?

- Doamne-fereste!, se speria șoferul făcându-și cruce. Văleu, drace! Ce făcui? Cruce, bate-m-ar Dum..., de o făcui cu intenție, tov șef!, se căia el repede. Da', pe Dracu', am voie să-l pomenesc?

- Nu, nici!, venea răspunsul aspru. Că nu vreau să am necazuri – ai înțeles, tov...

Da, mergeam uneori și noi, redactorii, cu mașina, dar numai când se punea la cale câte-o brigadă de control din partea comitetului județean de partid. În față, lângă șofer, era locul activistului de partid, iar pe bancheta din spate stăteam noi, redactorul șef și unul sau doi dintre redactori înghesuți în poziții piezișe. Atât!

Și șantierul...

Ce priveliște apocaliptică, sau, poate datorită stării mele sufletești mi se părea astfel. Utilaje rămase în diferite poziții caricatural-scheletice, macarale, buldozere, stația de betoane, o fereastră rămasă deschisă, scârțâind din balamalele ruginite, toate completând armonios acel peisaj dezolant. Însă, un firicel de fum ridicându-se de dincolo de acoperișurile barăcilor spre cerul înnoirat, m-a mai liniștit întrucâtva, deși...

Cum naiba, nu trecuse nicio lună de la cel de-al paispelea congres – era început de decembrie, iar acest peisaj aproape apocaliptic, parcă aștepta să moară, în totalitate... Cum de partidul tolera așa ceva? Cum de vreun activist zelos, lingău și fanatic nu sesizase sabotarea economiei naționale? Mă rog...

- Uite, că e cineva pe-aci!, am exclamat arătând spre firicelul de fum..

- Paznicii, mă lămuri repede șoferul. Până la primăvară, ei sunt... șantieriști...

- Și-atât?

- Da', ce-ați crezut? E început de iarnă, tovule...

- Păi, Iozefina, Andrei...

Șoferul ridică din umeri:

- S-ar putea să fie și ei pe undeva pe-aici, că Andrei n-a mai coborât din șantier de când a venit, deși cred că i-ați găsi mai sigur la accident... La locul accidentului, vreau să zic.

- Acum, după trei săptămâni, aproape o lună de la eveniment?!? Glumești?

- Păi, da, fiindcă Andrei tot mai speră să o găsească pe Roxania în prăpastie...

- Cum?!? Păi, stai puțin, omule: adică Roxania a dispărut, așa ca o fantomă?

- Chiar așa se și spune... De trei săptămâni e căutată și... nimic, nici o urmă.

- Auzi, dă-o naibii de treabă și de SF!, am exclamat nemaiputându-mă stăpâni. Acum, la sfârșit de secol douăzeci, cu

armata noastră de milițieni și securiști, se poate întâmpla să dispară un om? Suntem ridicoli...

- Așa zic și eu...

Nu, nu sunt emotiv din fire, dar atunci m-am cutremurat: adică Roxania...? Nu era cu puțință. Cum să dispară un om asemenea unui obiect oarecare căzut din buzunar: un pix, un piaptăn, o batistă, sau o poșetă, o borsetă, mă rog, dar un om? Incredibil!

- Nu cred că momentul e potrivit pentru glume sinistre, i-am zis șoferului.

- Eu nu fac nicio glumă, tovule! Atâta știu, atâta îți spun... Restul poate îl afli de la alții, fiindcă povestea nu e simplă, iar eu n-am timp și nici nu sunt sigur că o știu prea corect – bine?

- Adică, de ce nu e simplă povestea, în afara faptului că s-a petrecut un accident, am ridicat din umeri a mirare.

- Așa, poate veți afla...

- Bine... Și-atunci, eu am venit degeaba până-aici, trimis de...?

- Eu nu sunt vinovat, tovule. Ai venit, vezi, poate mai și auzi una-alta și... înapoi la datorie, nu?

Doamne, în ce prostie mă vârâsem! În loc să-mi fi văzut de-ale mele, să fi scris un articol obișnuit pentru ziar – încă o tâmpenie inteligentă, cum spunea adesea un coleg de redacție –, cu două-trei citate din „magistralele cuvântări” ale tovarășului, am avut clipa de nebunie să cred că dau lovitura cu vreo senzație. Fler de jurnalist, nu? Mă rog-mă rog!, dar acum ce naiba să mai fi făcut? Voi vizita nestingherit șantierul, după care, dacă v-a mai vrea șoferul, să mă întorc, pleoștit, la redacție. Dar cum naiba justific eu deplasarea până la șantier? Ce să scriu, despre ce, despre cine? Și am și văzut în minte un titlu mare, pe prima pagină a ziarului: UN ȘANTIER MORT DE EMOȚIE ȘI ENTUZIASM DUPĂ CONGRESUL PARTIDULUI – ha, ha, ha!

- Asta e!, zise șoferul făcându-mă să înțeleg că trebuia să cobor.

Și am făcut-o.

- Eu mai am ceva treabă pe-aici și, dacă vreți, dacă vă terminați ce-aveți de rezolvat, vă cobor tot eu până la Măgura...

- Excelent!, am exclamat. Cam cât îmi dai?

- O oră, maxim două – v-ajung?

- Oho! Mulțumesc. O iau către paznici...

- Bine, tov... Vin eu și vă iau de-acolo.

- În regulă!

Baraca-dormitor, cu una dintre ferestre mișcându-se alene, iar ceva mai la o parte, ghereta paznicului în fața căreia, un câine, începu să latre la mine cu un fel de indiferență. Se vedea clar că nu avea nici un chef să apere bunurile șantierului...

Apoi, m-a lăsat să trec pe lângă el căscând plictisit.

Am bătut la ușă și o voce hârșiită din cauza fumatului mă pofti înăuntru.

... Celebra măsuță cu un la fel de celebru registru ferfenițit pe ea, un telefon murdar, un scaun confecționat din niște resturi de lemn de prin șantier, și o banchetă din cabina vreunei basculante casate – acesta era întreg mobilierul gheretei, plus o mătură de mestecăn sprijinită de peretele pe care atârna o filă de caiet cu numere de telefon începând, evident, cu cel al dirigintelui de șantier.

- Bună ziua și noroc bun!, l-am salutat pe-un ins arătând mai degrabă a scafandru decât a paznic, îmbrăcat în pantalonii vătuiți și pufoaica uriașă pentru corpul său destul de pirpiriu.

- Noroc!, îmi răspunse el. Cu ce problemă ați venit? Că pe-aici nu prea mai e nimeni – după cum vedeți...

- Îl caut pe-un prieten... Andrei, Rangu, dacă ați auzit de el...

- D-apoi, cum să nu aud! Din păcate, momental lipsește, da' vine într-o oră cel mult – așa mi-a zis el mie...

- Aha!, deci e pe-aici...

- Apoi, e...

- De ce? Singur pe-aci? E de serviciu?

- De serviciu? Da' eu cu colegu' de la cealaltă gheretă ce treabă alta avem decât să păzim șantieru'?

- Adică, nu mai e nimeni în șantier?

- Cin' să mai fie, tov... Dați-mi buletinul, sau o legitimație ceva – aveți?

- Poftim. De tovarășa Iozefina nu știți nimic?

- Femeia noastră de serviciu? A plecat și ea cu Rangu...

I-auzi! Deci, intrăm în plin roman polițist – bravo, prietene Andrei! Adică el cu... Iozefina?!? Imposibil, imposibil! Ce dracu! Doar n-o fi căzut în prăpastie și s-a lovit la cap... Mă rog. Și Roxania?

-Da' de accidentul ăla, ce se mai știe?, l-am întrebat pe paznic așa, ca într-o doară. A murit cineva?

- După cât cunosc eu, nu, mi-a răspuns el cu hotărâre în glas. Dar au rămas niște schilozi – nu știu, patru sau cinci – sunt pe la București, la un spital mare...

- La noi, la ziar, se știe de treisprezece morți...

- O fi, da' eu nu știu. A venit într-una din zile un tovarăș, zicea că e de la județ, l-am întrebat și eu și mi-a zis să noi să ne ocupăm mai bine de treburile noastre...

- Dar știți ceva în legătură cu accidentul, adică altceva decât se știe oficial?

- Sunt două femei dispărute sigur, mi-a spus Iozefina. De bărbați, nu știu...

- Andrei avea o prietenă, se afla și ea în autobuz când s-a produs accidentul...

- Da, știu – de la el – dar nu a găsit-o nimeni. Nici lovită, nici vie, nici moartă... O tot caută de-atunci...

Da, iată reportajul de senzație, dar cum fac cu citatul din vreo cuvântare a lui Ceaușescu?, m-am întrebat imediat. Adică: o femeie nu tocmai în ordine cu moralitatea, pleacă la iubitul ei, nici el ușă de biserică, fiind și condamnat politic... Se întâmplă un accident urât, răniți și dispariția tocmai a Roxaniei – măi, ce le mai aranjează destinul pe toate! Așa subiect în preajma congresului partidului? Brrr! Doamne-fereste! Ar trebui să-mi fac întâi testamentul...

... Câinele mârâi, apoi lătră scurt...

- Vine Rangu, zise paznicul ca pentru sine, continuând după o mică pauză: cu Iozefina.

I-am văzut și eu prin geamul murdar al ferestruicii...

Andrei? Era chiar el? Dumnezeule!

Pe lângă Iozefina pășea un bărbat adus de spate, cu barbă atârându-i până la primul nasture al pufoaicei jerpelite și decolorate, cu un petic cusut urât exact unde ar fi trebuit să se afle buzunarul drept.

- Nu e el!, am exclamat oarecum bucuros. L-ați confundat...

- Eu?, mă privi paznicul cât de cât disprețuitor. Punem pariu, tov... Pe cât?

Andrei și Iozefina se apropiau. Pas cu pas...

Am ieșit în cadrul ușii. Andrei mă privi fără vreo tresărire...

- Salut, omule!, i-am strigat când mai avea vreo douăzeci-treizeci de pași până la gheretă. Andrei! Hei!...

Pășea spre gheretă privind în gol. Deodată își ridică privirea, mă fixă îndelung oprindu-se, apoi mă întrebă:

- Ai venit și tu pentru anchetă? Uite-aici declarația mea...

Scoase dintr-o mapă pe care o ținea sub braț o coală ministerială și o flutură spre mine:

- Asta e... N-am ce declara în plus.

Vorbe scurte, tăioase, de străin nu de prieten. Ce să mai fi zis? Cum să mai fi început un dialog cu el? Paznicul mă împinse ușurel pentru a-și face loc să iasă din gheretă...

- Ioza, i se adresă femeii de serviciu, unde dracu' umbli, tu? Uite, te caută tovu' de la ziar...

- La accident, răspunse ea.

- Iară, tu?

- Iar – așa a vrut Andrei...

Iozefina și Andrei ajunseră în fața mea și el îmi întinse acea coală de hârtie.

- Asta e, repetă el liniștit. Ia-o...

Aproape i-am smuls-o din mână fulgerându-mi prin minte că ar fi putut să se răzgândească. Nici vorbă! Problema, însă, era alta:

pe ambele fețe ale colii nu scria, în rânduri drepte, cu litere caligrafiate frumos, decât: „*Subsemnatul, cobai al destinului*”, *Subsemnatul, cobai al destinului*”...Da, el era, el înșirase acele cuvinte pe ambele fețe ale colii ministeriale, repetate cu aceeași caligrafie îngrijită, ca la școală, în clasa întâi fiind, când învățătoarea ne dădea „pentru acasă”, să umplem una, două, trei... pagini de caiet cu liniuțe oblice, cu „a”-uri, sau altă literă din alfabet... Însă, citind cele patru cuvinte de pe coala ministerială, mi-am dat seama cât de mult l-a obsedat ideea că el, așa cum îmi spusese cândva, nu era decât un cobai, o marionetă a destinului executând cuminte dansul impus de acesta, cu figuri complicate, cel mai adesea inexplicabile, sau explicabile la un moment dat. Adesea, în timpul discuțiilor noastre, inclusiv cele la care participa și Roxania, Andrei se descărca:

- Câtă mârșavie! Voi nu vedeți că mereu ni se impun gesturi și hotărâri fără logică, sau cu o logică superior-divină ori diavolească? La ce, când și cui folosește? Nu știu voi, dar eu am încercat de fiecare dată când am simțit această dominație clară a destinului, să găsesc o motivație, oricât de puțin credibilă, dar să fie... Rar, foarte rar am descoperit câte-un punctișor de sprijin. Și cred că ideea de însingurare, de abandonare, dacă vreți, de-aici îmi venea. Să-l lăsăm pe nea Darwin în pace și să credem în creaționism, măcar un minut. Ce constatăm? Că eu, creația cea mai desăvârșită a lui Dumnezeu, sunt, de fapt, în cele mai dificile momente, lăsat singur, pe motiv că, la „Faceră”, mi s-a dat și minte, suficientă pentru a mă descurca... Fals, domnilor! Nu sunt și nu suntem singuri – fiecăruia i s-a repartizat câte-o „chestie” care, cameleonic, ba e înger, ba e diavol, dar sigur prestidigitator profesionist, care ne joacă pe degete cum îi convine fără să dea socoteală cuiva. Sună interesant? Sună! Și, după constatarea asta, ce mai urmează, sau ce mai poate urma? De toate – viața, dragilor.

- Andy, îl întrerupea Roxania uneori, oprește-te! Prea multă filozofie, prea complici totul... Tu nu vezi, nu simți că existența noastră devine tot mai simplă? Uite, suntem în plină construcție a socialismului, înaintăm spre un bine...

- Din ce în ce mai utopic, se supăra Andrei. Din ce în ce mai bine?!? Unde naiba vezi tu asta? Nu vezi că, în realitate, ne îngropăm tot mai mult în ignoranță, într-o ideologie pe care n-o acceptăm, tocmai pentru că ne este impusă prin cuvântări magistral-stereotipe, prin directive și planuri cincinale care se realizează prin raportări fictive, sau minciuni deșănțate... Asta numești tu din ce în ce mai binele? Poate că e chiar așa, dar eu nu bag de seamă, fiindcă simt că trăiesc într-o lume din care nu fac parte, că sunt un fel de transplant făcut de-un medic nepriceput, transplant care, spre binele organismului, să zicem, poate fi la nevoie urgent extirpat...

XXII

Cât să fi trecut de-atunci? Nu mult, sau nu foarte mult, dar câte s-au întâmplat între timp! Inclusiv această catastrofă, inclusiv partea ei patologico-amnezică pentru Andrei.

- Aș vrea să mergem până la tine în dormitor, i-am zis ca un fel de rugăminte. Vrei?

A ridicat din umeri cu totală indiferență. Și mă bucur că n-a obiectat, pur și simplu îmi mergea alături privind în pământ, de fapt, în gol...

Ajunserăm la baracă, deschise ușa împingând-o cu umărul, se apropie de-un pat, patul lui, îmi dădui repede seama privind la colile albe sau cu schițe în creion sau în peniță, și mai mult căzu decât se așeză...

- Andrei, i-am zis așezându-mă lângă el, vrei să vorbim?

- Vreau – despre ce?

- Despre...

- Mihai, să nu începi și tu cu accidentul!, mă întrerupse cu relativă brutalitate...

- De ce, omule?

Se lasă o liniște grea și am simțit-o aproape material de apăsătoare în timp ce Andrei se ridică brusc și începu să se plimbe agitat printre paturi.

- Fiindcă, se oprește dintr-odată în fața mea, această brută, acest animal pe care, e adevărat, nu l-am respectat niciodată, pentru că hrana lui preferată a fost și este sufletul meu, a reușit să distrugă tot ce aveam mai de preț în mine: credința că... Dar gata, Mihai! A fost ultima lui lovitură – m-a învins total... M-a învins – înțelegi? Mi-a demonstrat că sunt un neputincios în fața lui, o marionetă amărâtă care a crezut cu aroganță deplină în forțele

proprii. Înțelege că mi-e silă să-i rostesc numele, pentru că el a pus la cale și această farsă sinistră și finală. Dar e gata: îi voi râde în față batjocoritor, fiindcă n-o să mai aibă putere asupra mea decât pentru a mă ucide, la propriu. Și? Mă voi bucura, crede-mă, Mihai, fiindcă viața mea – dacă o mai pot numi așa – nu mai contează. Mi-am scris și testamentul și-i bine că ai venit, să ai și tu un exemplar...

- Eu?!? Mie nu mi-ai dat...

- Cum, nu? Și tu ești împotriva mea? Ia uite, ce ții în mână?

Adică, testamentul, care însemna acea coală pe care scria răspicat de ce-știi-câte ori: *Subsemnatul, cobai al destinului?*

M-am repezit la el și, scuturându-l de umeri, i-am strigat:

- Andrei, pentru numele lui Dumnezeu, ce e cu tine? Vino-ți în fire, omule! Hei!...

Și am continuat să-l zgâlțâi din toate puterile până când l-am simțit aproape atârându-mi în brațe în timp ce șoptea:

- Mihai, Roxania... N-o mai am... Nu știe nimeni nimic de ea... Iar eu, noi, bieți cobai în ghearele Destinului, nu putem face nimic, ni-mic, înțelegeți?

Ei, am gândit cu oarecare maliție, Andrei se află încă sub starea de șoc și, dar e de domeniul absurdului să dispară așa un om. Și nu e vorba despre un anonim, ci de un dascăl, un cadru universitar...

Apărută în ușă, femeia de serviciu îmi zise:

- Lăsați-l, tovule, nu vedeți că e cu mîntea tulbure?

- Eu?, tresări Andrei. Eu, tanti Iozefina? Sunteți o..., o... Bine, scuzați-mă, abia-abia sunteți un nimic, o...

- Andrei!, i-am strigat. Liniștește-te... Lasă, hai, că avem de vorbit și se scurg minutele... Plecați, tovarășa, doamna Iozefina, că mă ocup eu, lasă...

Andrei se așezase ascultător pe patul de campanie și privea aiurea. Stăturăm așa câteva minute, apoi l-am întrebat:

- Putem sta puțin de vorbă – ai timp?

- Dar mai contează, Mihai? Mai contează timpul meu?

- Păi, cum?

- Vezi? Privește atent: vezi? Bătrânul și neîndurătorul Cronos a dat cu marele său orologiu de pământ lăsând să treacă autobuzul peste el, să-l facă praf și pulbere rostogolindu-l până în adâncul prăpastiei. Acum îl vezi? Uite-l, amestecat cu sfârtecături din trupul Roxaniei, sufletul și din inima mea... E drept, Mihai, așa e drept? Cât de vinovat a trebuit să fiu pentru a suporta această crimă oribilă a Destinului? Cu ce, unde și când am greșit în fața lui Dumnezeu pentru a-l trimite pe...?

- Mihai, oprește-te!, am țipat. Hei! Fabulezi – tu nu-ți dai seama?

- Ba da, Mihai, ba da...

- Și-atunci? În primul rând, știi precis că Roxania s-a zdrobit de bolovani? Poate că e undeva, la un spital, între viață și moarte, iar tu vorbești prostii... Află unde e, ce i s-a întâmplat și-abia după-aceea să vezi ce e de făcut...

După câteva ore, începeam să cred că Andrei a rezistat destul de bine șocului și puteam analiza situația de pe cu totul alte poziții... mentale. Venii și șoferul basculantei...

- Eu plec, trebuie să cobor la Măgura. Dacă vreți, vă aștept, dar nu mult, că se întunecă...

- De la voi se poate da un telefon?, i-am întrebat.

- Da, de la paznic...

Luasem brusc hotărârea de a rămâne cu Andrei și trebuia să-l anunț pe redactorul-șef. Nu eram în cele mai afectuoase relații, însă, când apăreau situații speciale, personale sau nu, era destul de înțelegător și ne acoperea în caz că se iveau probleme dinspre secția de propagandă a comitetului județean de partid. Nu foarte rar, secretara cu propaganda lansa ideea împoțonată cu „sarcină de partid” de a organiza vreo anchetă la cutare întreprindere... Atunci, se punea la cale rapid o transmitere de sarcini, se alcătua echipa și plecam...

Am obținut aprobarea cu mult mai repede și mai fără întrebări de genul: „Se încadrează în politica generală a ziarului?” „Nu încalcă normele eticii și echității socialiste?” ș.a. De fapt, gândul

îmi fusese de a solicita învoire pentru câteva zile pe motiv de sănătate – scurt! – cu atât mai mult că în afara unor anchete cu întrebări legate de recent încheiatul congres al XIV-lea, toți colegii din redacție se răspândiseră prin județ pentru scociorârea unor subiecte care să scoată ziarul dintr-o apatie și o stereotipie devenite cronice. Chestiunea ne interesa ca temă de discuție la câte-o cafea – naturală!, preciza din când în când vânzătoarea de la bufetul zis „al partidului” – temă care, în substratul ei, avea înscris cu litere mari cuvintele redactorului nostru șef cu ocazia ultimei operative:

- „Tovilor, dacă mai continuăm așa, cu *ternitatea* asta a ziarului, ne trezim în stradă cu toții – o băgăm pe mânecă...

- „Pe mâneca tovarăsei Colțian?, a întrebat cu inčență colegul Rozdea de la „Cultură”. Poate dăm și de sâni, că are niște ugereeee, tovarăse redactor șef, ca de vacă *siementhal* gestantă, și niște sfârcuri ca... Cât... Pe lângă care, degetul meu mare de la piciorul stâng e zero – înțelegeți?

Am înlemnit cu toții.

Bine, istorioara cu degetul respectiv o știam prea bine, adică știam unde *bătea* amintind partea de corp în cauză: într-o iarnă așteptase într-un sătuc de munte Dacia redacției până îi degerase degetul și-i rămăsese doar un mont, iar el zicea că din cauza redactorului șef, fiindcă îl uitase acolo ca pe-un rahat... Însă, de-aici și până la insultarea grosolană a secretarei cu propaganda a comitetului județean de partid erau ani-lumină...

Însă problema era alta, iar secretarul organizației noastre de partid se ridicase brusc în picioare aproape țipând isteric:

- Stimați tovarăși, personal consider că a o compara pe tovarășa secretară cu propaganda a comitetului nostru județean de partid cu o vacă, fie ea și *siementhal*, este cea mai gravă ofensă la nivel județean, poate chiar național, adusă partidului...

În vreo douăzeci de minute a încercat să ne convingă cu ce jignire colosală și-a permis colegul Rozdea să știrbească și să întineze ideologia partidului.

- Numai o secundă vă întrerup, tovarăse secretar: mie mi-e foame, a zis colegul de la „Economic” ridicându-se și el în picioare... Mă scuzați.

... După o săptămână, Rozdea a dispărut din redacție fără urmă comunicându-ni-se doar atât, în cadrul altei operative, la care a participat și secretara Colțian:

- Colegula a fost trimisă pentru documentare la munca de jos.

Personal cred că a fost trimisă la munca cea mai de jos, fiindcă de-atunci nu l-am mai văzut... Am aflat ceva mai târziu că fusese angajat temporar la o fermă zootehnică unde avea ca sarcină de serviciu, între altele, desigur, să mulgă zilnic, manual, trei vite de rasă *siementhal*...

- Mare-i puterea lui Dumnezeu, a opinat cu admirație și înțelepciune colega Natașa de la agricultură, dar a partidului e și mai mare...

Am fost cu toții de acord prin ridicarea mâinilor fără să ne-o ceară cineva, dar și fără să menționăm că gestul era doar pentru puterea partidului nu și a lui Dumnezeu, ceea ce a avut drept consecință o muștrare verbal-acidă din partea redactorului-șef.

Rozdea, însă, nu a iertat-o pe secretara comitetului județean de partid și, odată, când ea a vrut să vadă personal cum se comportă ziaristul-angajat mulgător, făcând o vizită inopinată la ferma în cauză, a taxat-o cum nu se aștepta nimeni. Era într-o dimineață frumoasă de vară, cam pe la ora zece și jumătate și l-a găsit pe Rozdea dormind adânc în baraca-dormitor și zâmbind cu inocență prin somn, lucru care a înfuriat-o rău de tot:

- Cum, a strigat la el, lumea e pe câmp, la lucru, iar dumneata, tov Rozdea, dormi?

- Abia ațipisem, a mormăit el frecându-se la ochi. Tocmai visam că uitasem să mulg o... *siementhală*, așa că, după cum vedeți, până și în somn mă preocupă șeptelul bovin. Vă pregătesc un *nechezol*, tovarășa Colțian? Că din aialaltă nu posed... Stați mult pe la noi?

- Tov Rozdea, te sfătuiesc, pe mine nu încerca să mă iei cu povești, fiindcă e de rău, iar faptul că te-am găsit dormind în plină campanie de vară, agravează foarte mult situația dumitale... Atitudinea dumitale, de fapt, este aceea a unui dușman al clasei muncitoare, a unui sabotor în ultimă instanță.

- Știu, oftase el, știu, tovarășa Colțian, și de-aceea vreau să mă ascultați un pic, dar fără martori, vă rog, și nu aici, fiindcă mai intră vreun coleg grăjdar și... Mai bine în biroul șefului de fermă, fiind vorba despre o problemă de viață...

- Bine, tov Rozdea, dar asta nu-ți va ușura situația cu nimic. Tov Spârdescu, i se adresă apoi șoferului personal, dumneata așteaptă în mașină...

Intrară în încăperea mobilată cu gust: birou, veioză, o canapea cu marginile scămoșate, un scaun-fotoliu și altul tapisat, un citat din raportul la ultimul congres scris cu litere mari și cam strâmbe sub tabloul lui Nicolae Ceaușescu, un grafic ilustrând realizările la zi ale fermei

- Ocupați loc unde doriți, unde vă e mai comod, tovarășa Colțian...

Aceasta e povestirea lui Rozdea, sau episodul întâi, cum a remarcat cu răutate colega Natașa. Cel de-al doilea, mai scurt și mai edificator, a fost povestit de șeful fermei, însă discret și doar celor apropiați și de încredere... El se întorcea de la o secție a fermei când, din biroul său a ieșit secretara Colțian cu părul în dezordine, rumenă la față și cu rochița nu tocmai aranjată...

- Am fost la dumneavoastră în birou ca să bea tovarășa o cafea bună, s-a justificat Rozdea. Și i-am servit-o! V-a plăcut, tovarășa Colțian? Dacă da, vă mai așteptăm pe la noi...

- Săru-mâna, a salutat-o șeful fermei. Cu treburi, cu treburi pe noi? Ați găsit ceva nereguli? Sau e vreo problemă cu noul nostru mulgător?

- O, nu, dimpotrivă, mulge foarte bine... Din păcate trebuie să plec, fiindcă am fost chemată de urgență la județ, la o transmitere de sarcini, iar tov Rozdea vine cu mine, pentru a fi trimis la școala de partid la Timișoara... Succes și pe mai departe, tov șef. La revedere.

De fiecare dată povestea șefului de fermă se oprea aici, doar mai spunând:

- Încolo, credeți ce vreți, tovilor...

... Așadar, eram „proprietarul” a șapte zile de vacanță! Dar și cu recomandarea redactorului-șef ca, dacă găsesc „ceva potrivit pentru ziar”, să scriu... În alte condiții m-aș fi bucurat din sufletul; acum, însă, mă bucuram doar că puteam să fiu de partea lui Andrei, să-l ajut, poate, să-și revină din șoc.

Discul telefonului din ghereta paznicului era blocat de un lacăt care nu dădea voie să formezi număr.

- Ce e asta?, l-am întrebat arătând spre masa pe care se afla aparatul.

- Telefon, mi-a răspuns paznicul cu vădită ironie. Telefonul șantierului...

- Da? Extraordinar! Eu credeam că e vreo jucărie pe care o tragi după matală în jurul gheretei când ai chef de joacă și nu te vede nimeni... Dar ce naiba e așa de murdar? După ce te joci cu el, n-ai timp să-l cureți cât de cât de mizerie? Peste două-trei zile va apare în ziar cu poză și cu un mic reportaj... Unde e cheia de la lacăt?

- Ei, aici... Da', să-l șterg o țărucă – stai, numa'...

- Ei, așa mai merge...

Și totuși Andrei avea dreptate: și el, și eu, și eu, și toți, nu eram decât niște amărâte de păpuși mișcându-se sub comanda câte unui destin hain și sadic, interesat să se amuze. Și nu puteam să nu alătur sau să suprapun mârșăviilor sale forța cu care ne încorseta politica și ideologia partidului nostru comunist, gândeam în timp ce o voce lăuntrică îmi suna din când în când în creier: co-bai! Cobai! Cobai, cobailor nenorociți, eu sunt marele diriguitor al vieților voastre, eu, Destinul, trimisul special al Marelui Creator!...

XXIV

... Din păcate, copiile scrisorilor – știam că el obișnuia să-și scrie corespondența în dublu exemplar după ce fusese la pușcărie și i se puseseră în spate câteva acuzații destul de grave, foarte bine ticluite de către anchetatori și inserate cu abilitate în cuprinsul unor scrisori pe care el i le adresase Roxaniei de-a lungul a trei sau patru ani. Fusese, într-adevăr, perioada cea mai „productivă”, din punct de vedere... *corespondențial* – cum o denumea Andrei –, perioada când Roxania ducea o luptă teribilă, atunci când își dovedise puternicia sentimentelor față de el și calitatea ei de luptătoare. Ultimele însemnări-scrisori, epistole, cum le zicea prietenul meu Andrei Rangu, se rătăciseră pe undeva și, cu toate strădaniile, n-am mai reușit să dau de ele. Era încă un semn că destinul său, urmând o tradiție și niște reguli doar de el știute, la urma urmei misterioase, îi jucase o nouă festă făcând să dispară ultimele(?) scrisori adresate Roxaniei.

- Apoi, tovarășele, eu nu știu despre ce-ar fi putut să fie vorba; erau niște hârtii pe masă, mâzgălite cu ceva, da', dacă tot stătuseră câteva zile acolo, aruncate, am zis că nu mai sunt de trebuință, și-apoi, tovarășe, noi avem alte treburi, cu mult mai importante decât să păzim hârțoagele cuiva. Le-a lăsat, înseamnă că nu mai are nevoie de ele – să fie sănătos!...

Și trăgea din ce în ce mai vârtos cu un măturoi de mesteacăn prin încăperea-dormitor, tocmai ca eu să pricep cât de importantă era acea „treabă” a ei pentru ca noua hidrocentrală să dea patriei cât mai repede și cât mai mult curent electric. Da, reușea să creeze în jurul ei acea importanță care, după toate calculele sale, trebuia să împună respectul convenit unui om al muncii și oricărui... intrus față de o asemenea activitate. Am înțeles, așa că, în consecință, i-am zis:

- Săru-mâna, tovarășă! Nu vă mai rețin, fiindcă, îmi dau seama că lucrul dumneavoastră contează și trebuie făcut bine și la timp, pentru ca patria să se aburce pe noi culmi de progres și civilizație...

- D-apoi, cum!, mi-a aruncat peste umăr. Că doară așa ne cere partidul, tov...

- Einstein, de la ziarul „Antigona socialistă”...

- Vai de mine!, tov Ainișteanu, nu cumva să mă dați la ziar, că iar îmi zice omu’ meu că m-am culcat cu vun hândrălau... De la care foaie zici că ești?

- De la cea județeană...

- Ay, trăsni-m-ar!, a șoptit biata femeie, speriată, întoarsă cu spatele spre mine.

Apoi, cu voce tare, spre mine:

- Da’ vă rog eu mult: nu mă dați la ziar...

- Am înțeles – nu vă dau. La revedere!

- Mersi mult. La reve... Da’ ce-aveați cu Pictoru’ ăla?

- Mi-e foarte bun prieten...

- Cum?!? Prieten? El pușcăriaș, dumeatale de la gazetă...

Era clar că se produsese un scurt-circuit în logica bieteii femei. Dar ce mult conta, într-adevăr, conștiința unui om crescut și pătruns de politica înțeleaptă a partidului!

Mă rog...

Dar nu sunt convins, sau prea convins că prietenul meu Andrei, ar fi fost fericit să stea față în față cu o asemenea fărâmă de personificare a ideologiei comuniste – după cât îl știam eu.

Dar, într-adevăr, ce mai conta, nu?

Pe de altă parte, brusc am avut impresia că problema devenise simplă-simpluță și ar fi trebuit să lăsăm lucrurile în voia sorții, dar, cum de noi depinde totul foarte puțin, sau deloc, un fel de îndemn sufletesc, o forță bizară și răzvrăitoare, m-a obligat să nu plec din șantier mai înainte de a afla ce se întâmplase de fapt...

Adică, de ce tocmai în noaptea aceea, Andrei Rangu nu-și dusesese epistolele-însemnări până la sfârșit, respectiv până la sosirea Roxaniei în șantier? Ce se întâmplase, de fapt? Să fi fost iar acea

mână a destinului de a cărei prezență amenințătoare el se tot plângea și care intervenise din nou? Dar cum? Erau întrebări care mi-au provocat ore multe de insomnie. Până la urmă, am hotărât să mai rămân acolo o zi-două, sau cât ar fi fost nevoie, pentru a dezlega misterul, fiindcă mi se părea a fi ceva-ceva în neregulă, plus că aveam, într-adevăr, și obligația morală față de el, ca bun prieten ce îmi era. Și-apoi, una peste alta, redactorul șef al ziarului mă aștepta cu un reportaj de senzație din șantier, precum promisesem la plecarea din redacție. Numai că o nimerisem cam prost: se lăsase dintr-odată un frig aprig, cu lapoviță, ceață, burniță – „un fel de ghiveci preparat de-un bucătar în stare de ebrietate”, cum ar fi spus Andrei, astfel că, datorită acestui fapt, șantierul își întrerupsese activitatea temporar, cu două zile înainte să ajung eu acolo. Ghinion? Altă afacere a Proniei cerești? Simplă aiureală! După ce că îmi făcusem o mulțime de planuri în legătură cu reportajul, îi găsisem vreo cinci-șase titluri de mare impact asupra cititorilor ziarului, m-am trezit cu femeia de serviciu drept personaj... principal. Între timp, înmugurea în mintea mea ideea că situația începea să aibă, cu adevărat, o doză tot mai mare de mister... Știam, simțeam tot mai acut cum creștea în mine procentul de subiectivism, de egoism, de fapt, fiindcă mă interesa doar Andrei, eliminând-o treptat pe Roxania din chestiune. Și totul, dar absolut totul se focaliza spre Andrei, trecându-mi tot mai rar prin minte câte-o frântură de imagine legată de relația celor doi. Mai ales că era una dintre acele legături sentimentale care nu se încadra deloc, dar absolut deloc în preceptele eticii socialiste. El fost pușcăriaș politic, ea membră de partid și profesoară universitară. Deși... Da, era o relație semilegală, dar frumoasă, periculos de frumoasă existând într-un sistem atât de nepermisibil cu cea mai mică abatere de la codul eticii și echității. Echitate? Și totuși, Andrei... Femeia de serviciu, îngrijitoarea barăcii – oare chiar nu știa decât că hârtiile alea erau nefolositoare din moment ce rămăseseră uitate pe masă. Și dacă? Dacă... Mereu „dacă” și „de ce”!

- Tanti, lele, tovarășă! Hei!... Nu vă supărați: chiar nu știți nimic de prietenul meu Rangu?

- Ce să știu, tov Ainișteanu? Șantieru' s-a închis, oamenii au plecat pe la casele lor până se oprește vremea asta urâtă... Au plecat toți, eu atâta știu...

- Era unul Rangu, care picta – nu vă amintiți de el? Era un tip așa mai firav, mai... 1

- Nu e ăl de venise de la pușcărie?

- Ba da, ba da!, m-am bucurat de parcă aș fi aflat ceva foarte important.

- Și erați prieteni-prieteni? Cu un pușcăriaș, adică? Dumneavoastră, ca ziarist? Eu știu că a fost la închisoare pentru că a spus ceva împotriva partidului – nu vă temeți că partidul va lua măsuri și împotriva dumneavoastră?

- De ce?

- Pentru că sunteți prieten cu un... un acesta, acela, cum îi zice? Element...

- Ei, a fost un... element, dar dacă și-a ispășit pedeapsa, gata, e om în rând cu noi, nu...

- Nu știu, tov Ainișteanu. Eu nu prea am încredere în de ăștia. Și e bine ca nici dumneavoastră, așa să știți!

- Și de-aia nu știți nimic despre el, fiindcă e un... element?

- Nu, dar știu că era încurcat și cu o... Una de-alea cam, cum să vă spun? Cam plecată de la bărbat – înțelegeți ce vreau să spun.

- Da, și? Partidul n-a luat nici o măsură împotriva lui, a lor... Înseamnă că situația nu era chiar atât de gravă precum o vedeți dumneavoastră...

- N-o fi fost, da' eu tot nu... Adică tot cred că e o abatere de la linia partidului.

- Bine, de acord, dar de Rangu ce știți? Cum a dispărut așa, fără urmă?

- Ei, tov Ainișteanu, s-a întâmplat ceva, ceva urât de tot...

Gata! Am început să mă bucur, însemna că...

- Urât? Adică a făcut o beție cruntă? A vorbit iar contra partidului? A făcut vreun scandal? Ce a fost, ce e așa de urât?

- De fapt, e rău, e grav, e... Că nu știu cum să zic...

... Nu era urât, ci într-adevăr grav: puțin după miezul nopții, în liniștea șantierului a sunat telefonul, un țârâit ciudat așa, aproape de ora doisprezece, mi-a povestit femeia de serviciu. A răspuns Basculangiul abia trezit din somn și a urlat în receptor:

- Hallo! Care mumă-ta ești, mă, de suni la ora asta? Băga-te-aș în... Scuză-mă! Tu știi cât e ceasu', mă bade? Nu ai? Păi, dacă bei! Că pe toți alcoolicii i-a adunat Antihrist aici! A, nu ești alcoolic? Bravo! Atunci, dormi naibii și lasă-i și pe alții să-și vadă de somn! Ce?!? Cum? Care, mă? A, da-da! Am să spun, am să... Pfui, trăsni-m-ar! Băăăă! Andrei! Hallo! Drepti, mă că e lată, înțelegi? Sus!

Urletele Basculangiului i-au trezit pe toți, l-au înjurat în toate felurile, i-au promis bătaie și răzbunări cumplite până când omul a reușit să le spună că autobuzul cu care venea și prietena pictorului patinase și căzuse într-o prăpastie, nu adâncă, dar cel de la telefon nu știa ce se petrecuse cu oamenii din autobuz. Răniți? Morți? Schilodiți?

Întrebările nu ajutau cu nimic, așa că și-au tras hainele pe ei, care ce-a avut la îndemână și s-au urcat în Basculantă. Într-un sfert de oră, cam un sfert, au ajuns la locul accidentului. Andrei Rangu s-a aruncat pur și simplu de pe buza prăpastiei spre locul unde se-auzeau gemete, iar cineva striga cu voce stinsă:

- Dumnezeule, ajutați-ne! Să ne ajute cineva, că murim aici, sfinte Dumnezeule!

... Până la urmă au scos cincii trupuri rănite grav, aiurând, gemând... Cineva anunțase deja salvarea...

Gata.

- Mai e cineva rănit acolo?, au strigat de câteva ori.

Nimic, nici un zgomot, oricât de slab care să dea semn că mai era cineva în viață... Au coborât, totuși, bulucindu-se, căzând, ridicându-se anevoie, mai mult rostogolindu-se spre locul unde se afla autobuzul răsturnat. L-au găsit pe Andrei chircit într-o poziție greu de înțeles și de acceptat...

- Andrei! Mă, omule, ce e cu tine?, l-a scuturat de umăr Sergiu. Andrei nici un semn de viață.

- Mă, hallo! Trăiești? Ești mort? Zii, ceva, omule!

Lumina farurilor de la basculantă luminau cu umbre desfigurante chipul răvășit al lui Andrei; basculul îi căzuse spre urechea dreaptă lăsându-i în partea cealaltă a capului părul într-o dezordine cum nu i-l mai văzuseră până atunci...

- Gata, a decretat Sergiu. Viu-mort, cum o fi, să-l scoatem de-aici – puneți mâna!...

Și, deodată, Andrei se zvârcoli viguros, apoi urlatul său sparse liniștea nopții și a muntelui:

- Roxaniaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa!

Era un strigăt neomenesc aducând mai degrabă a urlat de animal rănit.

- Prietene!, l-a zgâlțâit Basculangiul, cu urlatul nu rezolvăm nimic. Hai, sus! Ești lovit? Nu. Atunci – să vedem ce avem de făcut, fiindcă e prăpăd pe-aci.

Și-n clipa aceea au încremenit cu toții: chiar, ce se întâmplase cu prietena lui Andrei?

Dumnezeule, o fi strivit-o autobuzul căzând în prăpastie...!

Un fior ca un sloi de gheață simțiră în același timp alunecându-le pe șira spinării...

- Trebuie să mișcăm de-aci autobuzul, decretase Sergiu. Cablu de remorcare ai?, l-a întrebat pe Basculangiul.

- Am un lanț...

- Bun e și ăla – puneți mâna, hai!...

Cu o rapiditate de care cu doar câteva momente mai înainte nu s-ar fi crezut în stare, au ancorat autobuzul și, la strigătul lui Sergiu, „gata, mă, hai!”, l-au mișcat din loc... Dar puțin, foarte puțin, fapt care l-a făcut pe „autocisternist” să exclame cu năduf:

- Am făcut fix un rahat. Gândim cu fundu’, asta e!

- Tu, da, îl aprobase careva cu răutate.

... Nu era doar teama de a nu acționa repede și potrivit cu situația dată, ci precipitarea că uneltele pe care le foloseau ei împotriva aceluși dușman nevăzut, destinul, nu aveau nici eficiență, nici logică și nici, mai ales, puterea de a salva ceea ce mai putea fi

salvat. Dar ce? Pe cine? Plecase salvarea cu răniții, iar dinspre autobuz nu se mai auzea nici măcar un foșnet, oricât de mic...

- Ia tăceți, le zise Sergiu dintr-odată. Liniște, mă!

Opriră motorul basculantei, încremeniră care pe unde se afla lăsând tăcerea muntelui să se înstăpânească peste ei și peste toate cele dimprejur.

Însă nimic, absolut nimic nu se deslușea în liniștea aceea care devenise brusc apăsătoare și, amestecată cu întunericul nopții, înspăimântător de agresivă.

- Lanternă! De-o lanternă avem nevoie, aproape se plânse „autocisternistul”. Care...?

Dar întrebarea i-a fost întreruptă de-un geamăt stins, abia perceptibil. Așadar: în sau sub autobuz se afla cineva? Sergiu se apropie mult de matahala căzută și strigă:

- Hei, e cineva acolo?

Geamătul se auzi din nou, cât de cât mai clar...

Scoaseră greu, foarte greu un trup – bărbat sau femeie, că nu se mai pricepea, iar purtat pe brațe până la lumina farurilor, au descoperit că fața rănitului sau a rănitei era atât de desfigurată și plină de sânge închegat, încât era imposibil de ghicit al cui chip se afla sub acea „mască” oribilă.

Povestirea femeii de serviciu de la barăcile-dormitor ale șantierului se oprește aici, fiindcă ea însăși, am aflat mai apoi, leșinase la vederea aceluia trup de om cu înfățișare de monstru. Atât mai apucase să audă strigătul lui Sergiu:

- Mă, Andrei, tu ești bărbat ori cârpă?

Așadar, Sergiu!

El era cel pe care trebuia să-l gădesc, el era, probabil, persoana care deținea ultimele informații despre starea sau situația lui Andrei.

... Am plecat din nou în șantier după ce promisem un telefon de la Andrei. Dialog scurt, inexplicabil de scurt:

- Dacă ai timp și poți, vino până la mine.

Atât.

Trecuseră de la accident aproape trei săptămâni și, cu toate insistențele mele – telefonice, desigur, fiindcă se apropia congresul al „paușpelea” și nimeni nu mai era foarte interesat de felul cum decurgeau lucrurile pe șantierul unei hidrocentrale unde situația la zi nu era deloc rea, n-am aflat nimic pentru moment.

- Bine, Andrei, vin, i-am zis cu voce calmă, deși mă stăpâneam cu greu să nu-l întreb: mă, omule, ce dracu' făcuși în acest timp? Ce e cu tine? Dar cu Roxania?

Dar nu, am crezut că era cu mult mai potrivit să-l întâlnesc, să ne întindem la povești ca în alte dăți și să-mi spună el – dacă credea de cuviință – ce se întâmplase, de fapt, în noaptea aceea. Pe de altă parte, știam bine că orice forțare a lucrurilor, ar fi avut drept consecință blocarea, căderea lui într-o mușenie de unde nu aveam nicio șansă de a-l mai scoate cine știe până când. Și nu aveam un astfel de interes, dimpotrivă. Cu proxima ocazie, sub forma unei basculante cu bena cam zdrențuită și un șofer care înjura de tot ce-i venea la gură și pe oricine, începând cu dirigințele de șantier și terminând cu un oarecare coleg... Altfel era simpatic și „vedea” meserie. Cei vreo sută de kilometri i-am străbătut în aproape patru ore, e drept că mai mult de jumătate erau pe drum forestier, cu gropi pline de noroi, bolovani și, în câteva locuri, mici poduri de gheață – semn al apropierii de iarnă. Noroc că ziua frumoasă îndulcea situația, iar peisajul de munte, cu locuri amintind de frumusețea Alpilor elvețieni și cu un pârâu repede care ne-a însoțit până aproape de șantier, a făcut să simt deplasarea spre șantier ca pe o excursie...

Însă, trebuie să spun că nu m-am putut răbda multă vreme să nu-l întreb pe șofer:

- Tovule, îl știi pe unu' Andrei, din șantier?
- Nu, nu...
- Unu' care pictează...
- Nu, tovule, n-am auzit...
- A făcut ceva pușcărie, am scos ultimul as din mânecă.
- A, ăla cu accidentu'?
- Exact. Ăla... Îl știi?

- Da' cine nu-l știe, tov... Da' ce vă interesează de el? A mai făcut vreuna?

- Adică... ce mai făcuse?

- Păi, se spune că s-a încurcat cu nevasta unui mare grangur de pe la județ...

- Roxania?, mi-a scăpat vorba fără să vreau.

- Păi, aia. Da', totuși, ce vă interesează de el? Chiar: îl mai au aștia cu ceva la mână?

- Nu, nu știu, mi-e prieten și...

- Apoi, nu știu dacă îl veți afla prin șantier – mira-m-aș – că iar îl caută cineva de la partid...

- De ce?

- Zicea Sergiu că ar fi zis nu-ș-ce banc cu Ceaușescu. Da' nu știu, nu mă bag! Am trei copilași și... Știți cum e...

- Adică...

- Păi, e aproape congresu', și-odată te-ascunde miliția, de nu mai vezi soarele până la primăvară – doamne ferește!

- Ei, în mine poți avea încredere...

- Da' cine-i fi? Dacă nu te superi...

- Sunt de la ziarul județean...

- Apoi, nu vă spusăi eu că trebuie să tac? Văzurăți că avusăi dreptate?

- Ei, eu nu sunt din ăia...

- Bine, vă cred. Și ce mai faceți pe la noi? Că nu cred să bateți atâta cale doar pentru a-l vedea pe Andrei. Prieten-prieten, da' parcă... Adică, mă rog...

- A, nu, desigur. Am sarcină să scriu un reportaj despre viața de șantier, ce se întâmplă bine pe-acolo, cum se mai realizează sarcinile de plan, cum se pune în practică politica partidului și dacă se mai ține seama de indicațiile tovarășului secretar general al partidului.

- Apoi, cum!, tov...

- Einstein...

- Einstein? Ei, să fiu al... Chiar, domnule, tovarășe, așa te cheamă?

- Uite buletinul...

- Mă, ce chestie!, nu înceta să se mire șoferul. Și îți fi și ceva neam cu ăla, cu teoria aia, cu... Mă rog, dracu' știe, da' așa îmi amintesc de la școală că avea o chestie, o... Poate m-ajută dumneata, că nu-mi trebuie mult... Să știi că am fost elev bun – am terminat liceul cu zece și am intrat la facultate între primii șaisprezece...

- La facultate?!? Și ai și absolvit-o?

- D-apoi, cum!

- Și șofer-șofer? Cum dra... Scuză-mă...

- Apoi, nu vă spusăi că am pruncii ăia de crescut?

- Da, și?

- Și! Decât să merg în agricultură...

- Da', ce-avea?

- Păi, avea!, că mureau piticii mei de foame, iar doamna mea devenea o agricultoare de frunte și nu-mi convenea, înțelegeți?

- Încerc...

- Ia, uite-aici, tovule, ce am eu acasă!

Și șoferul basculantei luă de pe bordul arătând a magazie de piese auto o fotografie de mărimea unei file de caiet și mi-o întinse...

- Ăștia suntem noi, echipa, îmi zise cu bucurie în glas. Așa-i că suntem faini?

Era el și cu ei – familia, o familie: copiii, mămica... Toți veseli, toți zâmbind fotografului – se vedea limpede, fiindcă nu erau niște zâmbete normale, degajate, ci... Doamne, cum reușea o societate să distrugă până și un surâs natural de copii!

- Da, am aprobat din tot sufletul, sunteți foarte faini! Toți! Și doamna matală lucrează undeva?

- Nu, tocmai pentru că e o doamnă, înțelegeți? E femeie, mamă și doamnă. Plus că e și dascăliță...

- Adică...

- Profesoară de limba română... N-a găsit decât post de secretară la un *ceape*, o funcție nenorocită – vă dați seama. Așa că i-am zis: doamnă, nebunia asta tre' să aibă un capăt, nu poate ține până la sfârșitu' lumii!

- Care nebunie?

- Ei, care! E o glumă de-a mea: adică șantierul, șoferitul și toate celelalte și... Vă faceți că nu pricepeți și mai ziceți că sunteți de la ziar! Ori numa' faceți pe niznaiu' cu mine... Ei, da', uite, mai avem o țărucută și dăm de șantier; partea de sus a barajului deja se vede... O vedeți?

- Nu, nu îmi dau seama prea bine...

- Uite-acolo, după brazii ăia, tovule!

- Aha!, acum o zăresc și eu... Da' mai avem până acolo, nu?

- Vo treișpte kilometri, numa' că e urcușu' dracului pe-acolo...

- Și?

- Ei, ne descurcăm noi!

Motorul trăgea greu și doar faptul că basculanta era neîncărcată făcea să crească șansele noastre de-a ajunge cu bine în șantier. Era credința mea. A șoferului, nu. El știa prea cum stăteau lucrurile, își cunoștea mașina, așa că mai zise cu hotărâre:

- Într-o juma' de oră suntem acolo!

Și ambală brusc motorul. Basculanta zvâcni parcă, iar o parte din hârțiile de bordul încărcat cu de toate, inclusiv cu un pachet de biscuiți de culoare incertă, căzu la picioarele mele.

- Lăsați-le, îmi zise șoferul observând că mă aplecam să le culeg de pe jos. Lăsați-le, dom', tov..., că oricum nu-mi mai folosesc la nimic...

Însă eu le culegeam deja de pe jos: foi de parcurs, un ziar Scînteia de cine știe când, o carte de vise ferfenițită, alte hârții și hârțuțe, un caiet studentesc fără coperte și... Oho, ia uite: o coală ministerială acoperită cu un scris mărunț și ordonat...

19 nov.200...

Draga mea Doamnă, Roxania

Pusesem scrisoarea la poștă (cu fotografiile făcute la domiciliul nostru de-o... vacanță în satul acela de munte, frumos ca o ilustrată din Alpii elvețieni) și când m-am întors acasă am găsit avizul pentru ridicarea coletului. După atâta tăcere din partea ta, m-am bucurat sperând că toate temerile mele nu au fost decât racile ale unei gândiri de care nu m-am putut dezvăra până acum, e drept datorate unor experiențe de viață care nu mi-au fost mai deloc favorabile. Apoi... Dar, înainte de toate, îți MULȚUMESC pentru impresionantul tău gest de a-mi trimite „Istoria artelor plastice...” M-am interesat la librărie și costă 862 de lei, pe care ți voi trimite la primirea banilor de la București sau văd eu cum fac... Sper să nu te superi, da? Dar să revin: știi? Citindu-ți pentru a treia, sau a nu-știu-câta oară scrisoarea și încercând să găsesc măcar un firicel de speranță în cuvintele tale, aș fi putut plânge în voie – la urma urmelor eram singur, la fel de singur ca întotdeauna, deci, oricum, nu m-ar fi auzit nimeni... Parcă îți auzeam vocea sunând neîndurătoare, însă, repet ce am scris în celelalte două scrisori (din același plic): nu sunt supărat pe tine, nici măcar pentru gestul tău – lipsit de eleganță, totuși – de a bloca telefonul, gest pe care îl consider de-o puerilitate dezarmantă, echivalent cu a-mi închide ușa în nas. Oare, ca om, ca individ cu care ai locuit câteva zile și care ți-a demonstrat din toată ființa lui cât de mult te iubește, nu meritam o variantă de a fi tratat mai... omeneste? Cred că ar fi fost cu mult mai civilizat, doar sper că îți făcuseși o părere despre mine pentru a-mi fi spus direct cum stau lucrurile; ai vrut cumva să mă umilești prin această atitudine arogant-dictatorială? La ce bun? Ca să mă înveți minte? Nu ai reușit și, oricât vei dori acest lucru, n-o să reușești vreodată, fiindcă dragostea mea pentru tine nu va fi umbrită și mai ales nu va fi ucisă, indiferent cine și în ce fel va încerca să o facă. Ce spun acum nu o lua drept cerșirea unei reveniri asupra hotărârii tale de a nu vrea să mai fim nici măcar doi buni prieteni, fiindcă, a-mi acorda această prietenie pe criterii oarecum de forțare, m-ar umili și nu e cazul. Aici, probabil că ar putea fi adus în discuție orgoliul meu pomenit de tine în scrisoare. Dar te întreb, fiindcă veni vorba:

chiar te-am făcut să simți că aș fi un om orgolios în sensul de a te simți jignită? Când? Întrebarea e evident retorică, pentru că, așa cum am reușit să te cunosc în aceste 25 de zile de... „căsnicie” acolo, în sătucul acela de munte, însăși această scrisoare nu va avea parte de răspuns – sunt convins – deși ar merita. Păcat. Fiind în mare măsură de acord cu logica ta, expusă telegrafic în scrisoare, dar semnificativă, puteam fi doi foarte buni prieteni fără nu-știi-ce alte obligații. Un schimb de scrisori și din când în când câte un telefon sau chiar câte o vizită, nu cred că ar fi știrbit demnitatea nici unuia din noi. Dimpotrivă, putea să fi fost vorba de situații și momente când ne-am fi putut ajuta – ca exemplu, uite: cu familia de la D. suntem prieteni de ani de zile și nu-ți spun de câte ori o scrisoare de la ei sau o convorbire telefonică mi-au făcut extrem de bine. În general, eu sunt adeptul prietenilor, fiindcă, oricât rău mi-ar fi făcut, iubesc oamenii; așadar, cu atât mai mult că am fost împreună o vreme, sentimentele noastre ar fi putut constitui fundamentul unei amiciții de toată frumusețea. Dar tu ești în măsură să hotărăști. Am mai spus: nu pot și chiar de-aș putea, nu vreau să forțez pe nimeni să-mi fie prieten, indiferent de e bărbat sau femeie... Dar, mă rog, aceasta e altă poveste.

Dragă Doamnă a sufletului meu, în scrisoarea ta spui textual: „Mulțumesc pentru dragostea ta, am plâns când am plecat, am avut și dezamăgiri, suficiente ca să știu că, peste toate sentimentele tale, tronează orgoliul, un orgoliu motivat, e drept, dar... prea dur!” Să fiu sincer, nu înțeleg exact la ce te referi când mă acuzi că aș fi un ins atât de orgolios, și-apoi, nici într-un caz această latură a eului meu nu cred să o fi scos în evidență pentru a o răni tocmai pe femeia care mi-a adus atâta iubire în suflet... Dumnezeu, chiar m-ai putut crede atât de meschin? Sau... dur? Într-un fel mă amuză faptul că, pentru prima dată în viața mea, mi se spune că aș fi un ins dur, amintindu-mi că, la serviciu, mi se spunea „Andrei blajinu” – paradoxele vieții, Roxania dragă... Da, recunosc: după mulți ani de zbateri și umilințe pe care tu n-ai cum să le înțelegi și, probabil, nu le vei înțelege vreodată, am fost nevoit să-mi construiesc pe ruinele sufletului, complexat de starea mea melancolic-revoltătoare, sau revoluționaristă(?), un orgoliu care să mă ajute să supraviețuiesc. Înțelege-vei, tu, vreodată, acest

sentiment? Dacă ai ști de câte ori mi-am zis: Dumnezeu, dacă venirea mea pe acest pământ e doar o za insignifiantă căreia nu-i pricep rostul, ori fã-mă să înțeleg adevărul, ori renunță la mine – nu mă mai chinui! N-am primit decât un răspuns: că legile divine nu avem voie să le pricepem, în general, dar căroră trebuie să ne supunem. Și o facem, cu docilitate, chiar dacă, uneori, revoltați – dar neputincioși. O, Roxania, dacă ai știi de câte ori am fost nevoit să mă ridic din noroiul răutăților omenești în care am căzut împins de jigniri și umilințe! Dacă ai ști de permanentul război cu mine pentru a-mi învinge slăbiciunile, pentru a(-mi) demonstra, întâi mie, apoi celorlalți, că sunt în stare să-mi mențin verticalitatea sufletească... Apoi războaiele cu lumea... Îndoielile – mii, milioane, legate de creație, așteptările, micile înălțări și marile căderi... Și-atâtea altele. Iar toate acestea, doar pentru că nu m-am gândit niciodată la sinucidere – așa cum, poate, ar fi făcut-o alții în situația mea – ci aceste nenorociri au fost motivațiile sau germenii din care a răsărit, și s-a conturat în timp, orgoliul meu de om dator față de sine și pentru a arăta altă față celor care m-au umilit, celor pentru care n-am fost decât insul oarecare, poate chiar... Esop-ul. Astfel, tot mai des am început să-mi zic: dacă exist pe acest pământ, înseamnă că Dumnezeu mi-a hărăzit un rost... Dar abia după ce am început să particip la expoziții, să fiu solicitat, să mi se publice reproduceri de tablouri prin ziare și reviste, mi-am dat seama că rostul meu era de a picta – adică începutul, încă, nelămurit pe deplin, al evadărilor spre lumea care, apoi, a devenit lumea mea, unde toți erau buni, egali și înțelegători... Tu mi-ai reproșat cândva, în glumă?, în acest sens, hipersensibilitatea datorată umilințelor și jignirilor – poți avea habar de câte ori a trebuit să mă ascund, asemenea unui animal rănit, pentru a încerca să-mi vindec rănila sufletului? – m-a ajutat să percep și să pricep lumea la adevăratele ei dimensiuni, la adevărata ei valoare. Acest “complex existențial” mi-a ajutat să-mi creez și platoșa unui orgoliu care s-ar reduce la trei componente justificative pentru viața mea, pentru supraviețuire în ultimă instanță: Orgoliul de a trăi; Orgoliul de a crea și Orgoliul de a nu renunța. Culmea e că nu cred să fi avut (cu atât mai puțin acum!) și Orgoliul de a... domina sentimental pe cineva. Dovadă indubitabilă este faptul că,

până la tine, n-am reușit să găsec o femeie pentru care să-mi răscolesc ființa cu scopul de-a afla “cămăruța-nișă” în care zăcea nefolosită o asemenea variantă a marelui meu orgoliu. Și-apoi, iartă-mă, dar nici nu știu cum puteam să fiu dur tocmai cu tine – Doamne-fereste! În consecință, dragă Roxania, cred că dincolo, atât de complimentele („... sporirea harului tău rar și neprețuit, pictează până poți, o faci atât de bine și de bogat.”) cât și de acuzația („... peste toate sentimentele tale, tronează orgoliul, un orgoliu motivat, e drept, dar... prea dur!”) – îmi scrii tu, se ascunde cu totul altceva. Intuiesc, dar nu comentez și, oricum, iubirea pe care ți-o voi purta câte zile voi mai avea de trăit, nu-și va schimba cu nimic valențele.

Dragă Doamnă Roxania, după cum am spus puțin mai înainte, în principiu sunt de acord cu tine, doar că noi n-am reușit să discutăm niște variante ale menținerii relației începută atât de frumos, iar o mare parte din vină îmi aparține. Poate că insistențele mele de a te întoarce la T. cât mai curând, au avut nu numai alt efect asupra sufletului tău, ci s-au întors asupra-mi asemenea unui bumerang. Îmi dau seama acum, după ce rațiunea s-a „împăcat” cu sentimentele și implicit cu dragostea mea pentru tine, că la T. existau niște... rădăcini mult prea puternice pentru a putea fi smulse așa, dintr-o pornire rapid-sentimentală. În primul rând, fiindcă e total eronat să facem abstracție de o psihologie a românului (fără nici o excepție) de a se fixa într-un loc, de a avea certitudinea proprietății și a stabilității materiale și, prin aceasta, moral-spirituale. Românul, fiind un sentimental prin definiție, se leagă de toate cele, începând cu țărul de la gard și terminând cu casa-locuința, și încă: odată angajat la o firmă, de exemplu, în general românul nu este dispus să o părăsească fie și dacă în altă parte condițiile sunt mai bune. Excepțiile nu fac decât să întărească regula... Revenind la context, eu ar fi trebuit să-mi dau seama de acest adevăr, după ce am citit nu-știu-câtă literatură de tot felul, de la beletristică semnată de autoriși proletcultiști de care nu mai știe nimeni astăzi, până la unele studii de psihologie și psihiatrie ale „perechii” Freud-Jung, sau de la lecturile mele conținând precepte socratiano-platoniene până la utopismul din romanul “Călătorie în Icaria” (pe care ți-l recomand și ție), al

francezului É.Cabet... În context, desigur, intră, indiscutabil și inerent, lecturile referitoare la arta plastică... Dar mai ales după experiențele mele de viață de a lucra cu oameni de cele mai diverse categorii sociale. Și tu la fel: profesia ta te obligă – și știu sigur că e așa, că poți adică – să fii o adevărată specialistă în socio-pedagogie după ani și ani de profesorat... Absolut logic și corect, tu ai (avut) tăria de caracter să treci – nu știu, sau intuiesc cu ce eforturi – peste un moment destul de delicat din viața ta, făcând (sau nu) abstracție de iubirea cu care te-am înveșmântat în toată vremea de când ne-am reîntâlnit, de când ai venit la T. Ce împlinire pentru sufletul meu! Ce dar de la Bunul Dumnezeu! Reuși-vei vreodată să înțelegi ce a însemnat pentru mine șederea ta în casa mea? Să zic: greu? Nu – imposibil!

Dar toate acestea contează mai puțin acum când hotărârea ta e luată, când eu trebuie să înțeleg că nu mai există cale de întoarcere la o relație, fie ea și strict de prietenie care nu cred că te-ar compromite așa cum s-ar fi întâmplat dacă... Roxania, hai să spunem lucrurilor pe nume: dacă starea mea socio-politică ar fi fost alta, e sigur că am fi găsit amândoi, sau tu singură, rezolvarea situației noastre, fiindcă ești prea inteligentă și prea cu simț practic... Și dă-mi voie să fabulez puțin: doi oameni care se iubesc – cel puțin așa rezultase la un moment dat – lăudându-se pe drept cuvânt că au destulă minte pentru a-și rezolva situațiile poate chiar la modul ideal, n-au reușit mai nimic. Ce să înțelegem acum, judecând lucrurile la rece? Răspunsul, dragă Roxania, e unul singur: tu n-ai dorit acest lucru, iar prin atitudinea ta și invocarea unor motive pe care le știam bine amândoi, mi-ai impus și deznodământul acum știut... Pentru că, oarecum în altă ordine de idei și gândind strict practic, oare era chiar de ignorat ideea cumpărării unei case aici, pe lângă T. (sau în altă parte – în alt colț de țară, nici într-un caz la C.) unde să-l aduci și pe tatăl tău? Tu chiar crezi că ar fi fost imposibil? În orice caz, aș vrea să înțelegi foarte limpede că îmi dau seama că NU orgoliul de care mă acuzi a fost cel care te-a făcut să nu mai vrei să stăm de vorbă, nici măcar la telefon, ci cu totul altceva, adică un (o) ceva care a împiedicat până și existența unei prietenii. Din păcate, numai

Dumnezeu va ști și va judeca totul după voia lui și, dacă va fi cazul, ne va pedepsi pe fiecare după cum o merităm.

În contextul celor de până aici, aș putea continua, dar la ce bun? Am înțeles limpede că libertatea ta de gândire și acțiune valorează mai mult decât orice pe lume – de acord, cu mirarea că eu, din atât de multă dragoste pentru tine, nu mi-ar fi trecut prin minte vreodată să te încorsetez măcar în vreun gând nepotrivit cu vrerea ta. Orice vei gândi despre mine, în atâta absurd nu voi aluneca niciodată, mai ales fiind vorba despre femeia iubită. Vezi? Și cred că realizezi că nu sunt patetic, nu mă las „furat” de sentimente, ci le filtrez cât mai mult prin logica gândirii – mă rog, atât cât mă duce mintea...

Dar mă opresc aici, exprimându-mi speranța că nu te-am plictisit prea mult, că am fost coerent, că am reușit să-ți transmit prin această epistolă gândurile mele sincere, fără să cad în melancolie și nostalgie gratuite, dar, în același timp, să înțelegi că, pentru mine vei rămâne mereu FEMEIA cea mai iubită, care a zăvorât pentru totdeauna intrarea alteia în sufletul meu. Cum ai făcut, nu știu și nici nu mai vreau să aflu. Voi trăi cu fericirea că te-am ținut în brațe, că te-am mângâiat, că ne-am sărutat într-o vacanță de-a ta mai mult, poate, decât au făcut-o alții într-o căsnicie întreagă. Pentru aceasta îți mulțumesc. Ai grijă să-ți fie bine. Să ai întotdeauna credința că Dumnezeu nu acționează cum vrem noi, ci în virtutea unor precepte – pot fi chiar „ascunsele căi” – pe care nouă ni-e dat să le înțelegem la valoarea și dimensiunea lor, fie și doar teoretică, abia mai târziu, poate chiar în altă dimensiune a materiei, dar care ne apără și, fără vrerea noastră adesea, ne îndrumă pașii spre un bine pe care ni-l dorim. Să ai parte de sănătate și de tot ce îți dorești așa după cum și meriți.

Dar fără a uita că eu te mai aștept...

Te îmbrățișez cu tot dragul,

A.R.

P.S. Te rog frumos fă cumva și comunică-mi dacă ai primit fotografiile pe care le-am făcut în vacanță – mi-ar părea rău să se piardă, fiindcă, vrem-nu vrem, ele sunt, și vor rămâne, amintirile

noastre... Apoi, nu uita, draga mea Doamnă, că nici timpul nici oamenii nu vor avea puterea să oprească dragostea pe care o am față de tine, câte zile voi mai avea de trăit, chiar dacă nici un semn nu-mi vei mai da... (r.)

O scrisoare de-a lui Andrei către Roxania!

- Oprește!, am țipat către șofer. Stai puțin...

- Ce e? Hai, că nu pot opri în pantă – vreți să ne ducem de-a dura în prăpastie, ca niște proști? Care-i baiu'?...

- Păi, scrisoarea...

- Ce scrisoare?

Aceasta, pe care am găsit-o pe jos – de unde o ai?

- De la... Dracu' știe de unde-o fi ajuns acolo! Poate de la tanti Iozefina, femeia noastră de serviciu...

- Și ea, de unde o are?

Șoferul ridică din umeri:

- Domnule, nu te supăra, da' matale ești de la ziar, ori de la miliție? Că pui niște întrebări, de m-ai năucit, zău! Nu știi și nici nu mă interesează! Sau, drept să vă spun, nici nu știam că o am acolo... N-am eu destule probleme cu rabla asta de mașină, îmi mai trebuie să știu și de scrisorile cuiva?

- Adică... Ți-a umblat cineva în cabină și ți-a plasat scrisoarea fără să știi? Hai, că nu prea cred. Tu, dumneata, chiar crezi că e totul în regulă?

- Păi, nu v-am zis? Nu știi de unde e, a cui e și nici nu mă interesează... O fi rătăcit-o careva și... Eu cam adun hârtoagele, că le folosim la aprinsul focului în dormitor... Da' mai sigur e că o fi de la tanti Iozefina, fin'că am dus-o într-una din zile cu rabla asta și o fi avut-o la ea cu alte hârtii...

Femeia de serviciu?!? Ce naiba: parcă toate drumurile duc la această femeie, și dintr-odată mi-a devenit antipatică. Parcă o și vedeam cu un măturoi în mână, ușor cocârjată, târându-și anii mulți spre finalul dorit de multă lume: pensionarea.

- Nu, i-am zis șoferului, chiar te rog să nu oprești. Vreau să ajung cât mai urgent în șantier, la această tanti Iozefina.

- Oricum nu opream, mi-a zis șoferul rânjind cu o oarecare malițiozitate.

Însă nu mă mai interesa ce spunea și, cu atât mai puțin, tonalitatea vocii sale. Gândul îmi era la „oracolul Iozefina”. Bine, în nebunia din timpul accidentului, sau imediat după, *niște* hârtii ar fi putut ajunge la ea, dar și scrisorile, sau măcar cele neexpediate de Dionisie din cine știe ce motive? Mi se părea a fi ceva prea din zona neverosimilului, clar în neregulă și lipsit de cea mai elementară logică în toată povestea asta. Fără nici un dubiu, trebuia, aveam obligația să stau de vorbă din nou cu această femeie pătrunsă până în străfundul sufletului de politica partidului. Exact: iată un personaj pentru reportajul meu având cele mai autentice trăsături ale unei comuniste convinsă de statutul său și de politica partidului căreia îi aducea zilnic ofranda unui comportament frizând ridicolul. Și făcea aceasta cu o abnegație prostească, poate chiar fără să conștientizeze limpede în ce consta importanța, valoarea în sine a societății în care trăia și își câștiga bucățița de pâine făcând curățenie în dormitoarele șantieriștilor și, mai ales, atuul societății socialiste vizavi de cea capitalistă, intrată de mult timp într-un proces de degradare și de putrefacție...

- Scuză-mă, i-am zis șoferului, pot să te întreb ceva?

- Întrebați-mă, dar, dacă e pentru ziar, nu răspund...

- Nu, e pentru mine... Dumneata o știi de mult pe tovarășa Iozefina?

- De când am venit pe șantier, adică de la început...

- Deci, ai avut timp să-ți formezi o părere despre ea așa, ca om...

- Acu, ce mai vreți de la mine? S-o bârfesc? S-o laud? Să vă povestesc viața ei? Nu i-o știu și nici nu mă interesează, de fapt. Ne vedem fiecare de parcela lui de lucru și-atât. Ea cu mătura, eu cu volanu' și salut!

- Iartă-mă că te mai întreb, așa, ca între bărbați: ce părere ai de ea, ca femeie? Ai impresia că ar cam da cu fundu' - n populație?, cum ziceți voi, șantieriștii.

- Nu cam, ci **dă**, și gata!

- Da' câți ani are?, că mie mi se păru cam bătrâioară când o văzui pentru prima dată.

- Pe dracu, bătrâioară! E cu ceva, peste treizeci, da' puțin... E doar un picuț mai consumată de griji, încolo e în stare bună și-atât!

- Cum?!? A, griji, da, am înțeles... Dar am auzit că ar avea pe cineva pe-aci...

Nu auzisem, dar îl puneam la încercare.

- Nu știu, nu mă bag. Cu Rangu am văzut-o de vreo două-trei ori discutând, da' nu cred că el s-ar fi *apretat* la chestii de-astea. Mai ales că el avea bucașica lui, tov... Da' știi cum arăta? Sfinte Dumnezeule! Jur că avea un zâmbet fix ca al ăleia, Gioconda cu Mona Lisa cu tot...

- Era aceeași...

- Tovule, la mine nu contează!, s-a înfierbântat brusc șoferul. Era blondă și faină, domnu' ziarist, tovarășe, cum eu, ca șofer umblat prin țară, n-am mai văzut, să fiu al..., scuzați-mă.

- Deci, zici că Iozefina s-a întâlnit cu Rangu?

- Toată lumea știe, dar nu e nici o minune, fiindcă femeia face parte din colectivul nostru, nu?

- Da...

Și, totuși: scrisorile: i le-a dat Andrei, ori le-o fi luat ea după ce el dispăruse în noaptea accidentului? Dintr-odată mi s-a părut că înaintam mult prea încet, că șoferul o făcea pe șmecherul doar pentru a-mi demonstra mie ce greutate e pentru un șofer să urce cu o rablă, precum a lui, spre șantier. Nu mă impresiona, aveam și eu experiențele mele acumulate de-a lungul celor nouă ani de gazetărie. Colindasem județul în lung și în lat, mai mult pe jos, sau cu ocazii, fiindcă mașina redacției – o Dacia 1100, zdrăngănind consecvent și conștiincios din toate măruntaiele, era folosită de redactorul șef. Ba nu: mai aveam și noi parte de bancheta din spate acoperită cu mușama, găurită în câteva locuri...

- Șoarecii, tov redactor șef, zicea șoferul, trăsnească-i unu Dumnezeu de tâlhari!...

- Fără Dumnezeu în mașină, tovule!, îl atenționa redactorul șef. Vrei să-ți pierzi locul de muncă?

- Doamne-fereste!, se speria șoferul făcându-și cruce. Văleu, drace! Ce făcui? Cruce, bate-m-ar Dum..., de o făcui cu intenție, tov șef!, se căia el repede. Da', pe Dracu', am voie să-l pomenesc?

- Nu, nici!, venea răspunsul aspru. Că nu vreau să am necazuri – ai înțeles, tov...

Da, mergeam uneori și noi, redactorii, cu mașina, dar numai când se punea la cale câte-o brigadă de control din partea comitetului județean de partid. În față, lângă șofer, era locul activistului de partid, iar pe bancheta din spate stăteam noi, redactorul șef și unul dintre redactori. Atât!

Și șantierul...

Ce priveliște apocaliptică, sau, poate datorită stării mele sufletești mi se părea astfel. Utilaje rămase în diferite poziții, macarale, buldozere, stația de betoane, o fereastră rămasă deschisă, scârțâind din balamalele ruginite și spintecând la intervale egale liniștea dimprejur, mișcată fiind de-o pală de vânt, un firicel de fum ridicându-se de dincolo de acoperișurile barăcilor spre cerul înnourat.

- Uite, că e cineva pe-aci!, am exclamat.

- Paznicii, mă lămuri repede șoferul. Până la primăvară, ei sunt... șantieriștii...

- Și-atât?

- Da' ce-ați crezut?

- Păi, Iozefina, Andrei...

Șoferul ridică din umeri:

- Or fi și ei pe undeva pe-aici – niciunul nu a vrut să părăsească șantierul pe durata iernii.

Ca să vezi!

Doamne, în ce prostie mă vârâsem! În loc să-mi fi văzut de-ale mele, să fi scris un articol obișnuit pentru ziar, am avut clipa de

nebuie să cred că dau lovitura cu vreo senzație. Fler de jurnalist prost. Mă rog, acum ce naiba să mai fi făcut? Voi vizita nestingherit șantierul, după care, dacă v-a mai vrea șoferul, să mă întorc, pleștit, la redacție. Dar cum naiba justific eu deplasarea până la șantier? Ce să scriu, despre ce, despre cine? Și am și văzut în minte un titlu mare, pe prima pagină a ziarului: UN ȘANTIER MORT AȘTEPTÂND ENTUZIAST CONGRESUL PARTIDULUI – ha, ha, ha!

- Asta e!, zise șoferul făcându-mă să înțeleg că trebuia să cobor.

Și am făcut-o.

- Eu mai am ceva treabă pe-aici și, dacă vreți, dacă vă terminați ce-aveți de rezolvat, vă cobor tot eu...

- Excelent!, am exclamat. Cam cât îmi dai?

- O oră, maxim două – v-ajung?

- Oho! Mulțumesc. O iau către paznici...

- Bine, tov... Vin eu și vă iau de-acolo.

- În regulă!

Baraca-dormitor, cu una dintre ferestre mișcându-se alene și, ceva mai la o parte, ghereta paznicului în fața căreia, un câine, începu să latre la mine cu un fel de indiferență. Se vedea clar că nu avea nici un chef să apere bunurile șantierului...

Apoi, m-a lăsat să trec pe lângă el căscând plictisit.

Am bătut la ușă și o voce hârșită de fumat mă pofti înăuntru.

... Celebra măsuță cu un registru ferfenițit pe ea, un scaun confecționat din niște resturi de lemn de prin șantier, și o banchetă din cabina vreunei basculante casate – acesta era întreg mobilierul gheretei, plus o mătură de mestecăn sprijinită de peretele pe care atârna o filă de caiet cu numere de telefon începând, evident, cu cel al dirigintelui de șantier.

- Bună ziua și noroc bun!, l-am salutat pe-un ins arătând mai degrabă a eschimos decât a paznic, îmbrăcat în pantalonii vătuiți și pufoaica uriașă pentru corpul său destul de pirpiriu.

- Noroc!, îmi răspunse el. Cu ce problemă ați venit? Că pe-aici nu mai prea e nimeni – după cum vedeți...

- Îl caut pe-un prieten... Andrei, Rangu, dacă ați auzit de el...

- D-apoi, cum să nu aud! Din păcate, momental lipsește, da' vine într-o oră cel mult – așa mi-a zis el mie...

- Și-atât? Nu mai e nimeni pe șantier?

- Cin' să mai fie, tov... Dați-mi buletinul, sau o legitimație ceva – aveți?

- Poftim. De tovarășa Iozefina nu știți nimic?

- Femeia noastră de serviciu? A plecat și ea cu Rangu...

I-auzi! Deci, intrăm în plin roman polițist – bravo, prietene Andrei! Adică el cu... Iozefina?!? Imposibil, imposibil! Ce dracu! Doar n-o fi căzut în prăpastie lovindu-se la cap... Mă rog. Și Roxania?

- Da' de accidentul ăla, ce se mai știe?, l-am întrebat pe paznic. A murit cineva?

- După cât cunosc eu, nu, mi-a răspuns paznicul cu hotărâre în glas. Dar au rămas niște schilozi – nu știu, patru sau cinci – sunt pe la București, la un spital mare...

- Bărbați? Femei?

- Două femei, sigur, mi-a spus Iozefina. De bărbați, nu știu...

- Andrei avea o prietenă, se afla și ea în autobuz când s-a produs accidentul...

- Da, știu – de la el – dar nu a găsit-o nimeni. Nici lovită, nici vie, nici moartă... O tot caută de-atunci...

Da, iată reportajul de senzație, dar cum fac cu citatul din vreo cuvântare a lui Ceaușescu?, m-am întrebat imediat. Adică: o femeie nu tocmai în ordine cu moralitatea, pleacă la iubitul ei, nici el ușă de biserică, fiind și condamnat politic... Se întâmplă un accident urât, răniți și dispariția tocmai a Roxaniei – măi, ce le mai aranjează destinul pe toate! Așa subiect în preajma congresului partidului? Brrr! Doamne-fereste! Ar trebui să-mi fac întâi testamentul...

... Câinele mârâi, apoi lătră scurt...

- Vine Rangu, zise paznicul ca pentru sine, continuând după o mică pauză: cu Iozefina.

I-am văzut și eu prin geamul murdar al ferestruicii...

Andrei? Era chiar el? Dumnezeuule!

Pe lângă Iozefina pășea un bărbat adus de spate, cu barbă atârându-i până la primul nasture al pufoaicei jerpelute și decolorate, cu un petic cusut urât exact unde ar fi trebuit să se afle buzunarul drept.

- Nu e el!, am exclamat oarecum bucuros. L-ați confundat...

- Eu?, mă privi paznicul cât de cât disprețuitor. Punem pariu, tov... Pe cât?

Andrei și Iozefina se apropiau. Pas cu pas...

Am ieșit în cadrul ușii. Andrei mă privi fără vreo tresărire...

- Salut, omule!, i-am strigat când mai avea vreo douăzeci-treizeci de pași până la gheretă. Andrei! Hei!...

Pășea spre gheretă privind în gol. Deodată își ridică privirea, mă fixă îndelung oprindu-se, apoi mă întrebă:

- Ai venit și tu pentru anchetă? Uite-aici declarația mea...

Scoase dintr-o mapă pe care o ținea sub braț o coală ministerială și o flutură spre mine:

- Asta e... N-am ce declara în plus.

Vorbe scurte, tăioase, de străin nu de prieten. Ce să mai fi zis? Cum să mai fi început un dialog cu el? Paznicul mă împinse ușurel pentru a-și face loc să iasă din gheretă...

- Ioza, i se adresă femeii de serviciu, unde dracu' umbli, tu? Uite, te caută tovu' de la ziar...

- La accident, răspunse ea.

- Iară, tu?

- Iar – așa a vrut Andrei...

Iozefina și Andrei ajunseră în fața mea și el îmi întinse acea coală de hârtie.

- Asta e, repetă el liniștit. Ia-o...

Aproape i-am smuls-o din mână fulgerându-mi prin minte că ar fi putut să se răzgândească. Nici vorbă! Problema, însă, era alta: pe ambele fețe ale colii nu scria, în rânduri drepte, cu litere caligrafiate frumos, decât: „*Subsemnatul, cobai al destinului*”.

Subsemnatul, cobai al destinului”...Da, el era, el înșirase acele cuvinte pe ambele fețe ale colii ministeriale, repetate cu aceeași caligrafie îngrijită, ca la școală, în clasa întâi fiind, când învățătoarea ne dădea „pentru acasă”, să umplem una, două, trei... pagini de caiet cu liniuțe oblice. Sau cu „a”-uri, sau altă literă din alfabet... Însă, citind cele patru cuvinte de pe coala ministerială, mi-am dat seama cât de mult l-a obsedat ideea că el, și altcineva, orice pământean, nu era decât un cobai al destinului executând cuminte dansul impus de destin, cu figuri complicate, cel mai adesea inexplicabile, sau explicabile pentru moment. Adesea, în timpul discuțiilor noastre, sau la care participa și Roxania, Andrei se descărca:

- Câtă mârșăvie! Voi nu vedeți că mereu ni se impun gesturi și hotărâri fără logică, sau cu o logică superior-divină ori diavolească? La ce, când și cui folosește? Nu știu voi, dar eu am încercat de fiecare dată când am simțit această dominație clară a destinului, să găsesc o motivație, oricât de puțin credibilă, dar să fie... Rar, foarte rar am descoperit câte-un punctișor de sprijin. Și cred că ideea de însingurare, de abandonare, dacă vreți, de-aici îmi venea. Să-l lăsăm pe badea Darwin în pace și să credem în creaționism, măcar un minut: ce constatăm? Că eu, creația cea mai desăvârșită a lui Dumnezeu, sunt, de fapt, în cele mai dificile momente, lăsat singur, pe motiv că, la „Facere”, mi s-a dat și minte, suficientă pentru a mă descurca... Sună interesant? Sună! Și, după constatarea asta, ce mai urmează, sau ce mai poate urma?

XXV

Da, dragul meu: aproape șapte ani de luptă cu mine crezând într-o minune care, iată, se întâmpla: era sănătoasă, putea să umble, după ani petrecuți prin spitale și sanatorii, de multe ori abia mai îndrăznind să spere.

Călătorii acceleratului 78 se strânseseră la ferestre, se uitau la noi cum stăteam îmbrățișați în fața cantonului 44.

A apărut conductorul.

- Domnule, ați tras semnalul de alarmă. Vă întocmesc proces-verbal. Dați-mi buletinele...

Apoi ne-a văzut ochii înlăcrimați și-a bâlbâit neînțelegând ce se petrecea:

- Bine, de data asta vă iert, dar dacă se mai repetă...

- Nu, zise Roxania, n-o să se mai repete niciodată. Și încep să râdă, în timp ce lacrimile îi curgeau pe obraji înfierbântați.

În clipa aceea am simțit, adânc și de neoprit, senzația că nu mai eram Cobai, iar undeva, cine știe unde, parcă auzeam scâncetul de învins al Destinului...

Trebuie să semnez pentru autenticitatea declarației lui Andrei Rangu?

Dumitru Hurubă

P.S. Roxania tocmai vine din bucătărie, aducând clătitele umplute cu dulceață de visine - specialitatea casei...

La urma urmei, nu eram decât niște amărâte de marionete, niște cobai neputincioși, care-i făceau jocul destinului, neavând de ales. Dorisem, implorasem, de cine știe câte ori, să avem parte unul de altul, fie și doar pentru o vreme, iar Destinul, cu rânjetul său sardonice, a răspuns, probabil:

— Da? Vă trebuie așa ceva, iubiții mei Cobai? Poftim! Pofțiți, dragilor...

Și așa ajunseserăm în acel sat de munte, ca să vedem dacă putem, dacă știm să fim fericiți...